

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

CİHANGİR MAHALLESİ VE ART DECO

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Naz GÜMÜŞELİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı

ARALIK, 2016

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

CİHANGİR MAHALLESİ VE ART DECO

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Naz GÜMÜŞELİ

(502131107)

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Murat GÜL

ARALIK, 2016

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502131107 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Naz GÜMÜŞELİ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "Cihangir Mahallesi ve Art Deco" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı: **Prof. Dr. Mehmet Murat GÜL**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri: **Prof. Dr. Ayla ANTEL**
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Doç.Dr. Vesile Gül CEPHANECİGİL
İstanbul Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : **21 Kasım 2016**

Savunma Tarihi : **21 Aralık 2016**

Anne ve Babam'a,

ÖNSÖZ

Desteğini ve kıymetli bilgilerini tez çalışması süresince benimle paylaşan, yönlendirmeleri ile nitelikli bir çalışma hazırlamamı sağlayan değerli tez danışmanın Prof. Dr. Murat GÜL'e teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, attığım her yeni adımda mutluluğumu ve heyecanımı benimle paylaşan, annem Saniye Gümüşeli ve babam Prof. Dr. Ali İlker Gümüşeli'ne tez süresince bana göstermiş oldukları sabır ve destekten ötürü teşekkür ederim.

Tez çalışmasında yer alan fotoğrafların çekimi için bana zaman ayıran, aynı zamanda süreç boyunca beni tüm sabrı ile destekleyen Eren Bayramoğlu'na teşekkür ederim. Tez yazmak gerçekten zahmetli, zaman alan ve sonsuz sabır gerektiren bir süreç. Bu süreçte bana kızmadan kırılmadan beni bekleyen, zamanımızdan çaldığım tüm arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, benim ilk öğretmenim ve ilk arkadaşım canım büyükbabam Cemil Cengiz'e, bana okumayı öğrettiği için, yanımda olamasa da varlığını her an hissettirdiği için minnettarım.

Aralık 2016

Naz GÜMÜşELİ

İç Mimar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	1
1.2 Literatür Araştırması	1
1.3 Çalışma Yöntemi.....	6
2. ART DECO ÜSLUBU ÜZERİNE	9
2.1 19.Yüzyılda Avrupa’da Sanat Ortamı.....	9
2.2 Art Deco Üslubu Genel Özellikleri.....	10
2.3 Amerika’da Art Deco Üslubu Yansımaları.....	23
2.4 Art Deco Üslubu Konut Tasarımı	35
2.5 Art Deco Üslubu Mobilya Tasarımı.....	38
2.6 Art Deco Üslubunun Etkilendiği Sanatlar.....	41
2.7 Art Deco Üslubu’nun Türkiye’ye Girişi	45
3. CİHANGİR MAHALLESİ VE ART DECO	59
3.1 Cihangir Mahallesi’nin Tarihsel Gelişimi.....	59
3.2 Cihangir Mahallesi’nin Sosyal Özellikleri.....	62
3.3 Cihangir Mahallesi’nde Bulunan Art Deco Binaların Avrupa ve Amerika’da Bulunan Örnekler Işığında Yapılan İncelemesi	64
4. SONUÇ	113
KAYNAKLAR	117
EKLER	123
ÖZGEÇMİŞ	159

KISALTMALAR

CADS	: Chicago Art Deco Society
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
MİM	: Mimarlık Dergisi
MOMA	: The Museum of Modern Art

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Stoclet Sarayı, Josef Hoffmann, 1911	10
Şekil 2.2: The Exposition des Decorative Arts Paris Sergi Afişi, 1925	11
Şekil 2.3: The Exposition des Decorative Arts Fuar Planı, 1925	12
Şekil 2.4: The Hall in Primavera Pavillion, Alfred Levard, 1925	13
Şekil 2.5: Bedroom, Pavillion of a Collector Jacques-Emillie Ruhlman, 1925	14
Şekil 2.6: Dining Room, Georges Champion, 1925	15
Şekil 2.7: Grand Salon, Pomone Pavilion, Paul Follet, 1925	16
Şekil 2.8: Aztec Hotel in Monrovia, California, Robert Stacy, 1925	18
Şekil 2.9: Auguste Perret Apartmanı, Paris, 1902	20
Şekil 2.10: Helsinki Railway Station, Eliel Saarinen, 1914	21
Şekil 2.11: The Scheepvarthuis, Amsterdam, May, Kramer, Klark, 1916	21
Şekil 2.12: The Pomone Atelier Pavilion of Le Bon Marche, Louis Boileau	22
Şekil 2.13: The City Of Paris Building, Paris.....	22
Şekil 2.14: Galeries Lafayette's La Maitrise Pavilion, Paris.....	23
Şekil 2.15: Oscar Heykeli, 1928, Gibbons	26
Şekil 2.16: Our Dancing Daughters, Cedric Gibbons, 1928	27
Şekil 2.17: Chrysler Binası, New York, 1930	28
Şekil 2.18: Chrysler Binası, Dış Cephe Motif Detayı, New York, 193.....	29
Şekil 2.19: Rockefeller Center, New York, Lee Lawrie, 1935.....	30
Şekil 2.20: Rockefeller Center, New York, Paul Manship, 1937.....	30
Şekil 2.21: Rockefeller Center, New York, Isamu Naguchi, 1938.....	31
Şekil 2.22: Empire State Building, New York, Lamb, 1932	31
Şekil 2.23: Empire State Building, Ana Giriş, New York, 1932.....	32
Şekil 2.24: Empire State, Dış Cephe Detay, New York, 1938	32
Şekil 2.25: Chicago Board of Trade Building, 1930, Chicago, Holabird and Root ..	33
Şekil 2.26: The Carbide and Carbon Binası	34
Şekil 2.27: The Carbide and Carbon Binası Ön Cephe Görünümü, 1929.....	34
Şekil 2.28: Geleneksel Roma Tuğlası ve Renkli Tuğla, Trevor Yorke, 2011	35
Şekil 2.29: 1930 yılı Art Deco konut planı, Trevor Yorke, 2011	35
Şekil 2.30: Tuğla ve cam kullanımlı cephe görünümü, Trevor Yorke, 2011	36
Şekil 2.31: Los Angeles Apartment Buildings, 1939, Milton J. Black, Los Angeles	36
Şekil 2.32: Los Angeles Apartment Buildings, 1939, Milton J. Black, Los Angeles	37
Şekil 2.33: Kabin, Emile-Jacques Ruhlmann, 1926	38
Şekil 2.34: Geometrik sandalye tasarımı, Paul Frankl	39
Şekil 2.35: Koltuk tasarımı, Dufrene, in Salon d'Automne, 1913	40
Şekil 2.36: Koltuk ve panel tasarımı, James Dunand	40
Şekil 2.37: Les Demoiselles, Picasso, 1907	42
Şekil 2.38: Mayan Theatre in Los Angeles, Morgan, 1927	44
Şekil 2.39: Omnisciencia, Jose Clemente Orozco, Mexico City, 1925	44
Şekil 2.40: Ali İpar ile ilgili gazete haberi, Cumhuriyet Gazetesi.....	47

Şekil 2.41: Resim Mektebimiz ve Ressamlığımız Ne Halde, Ali Sami, Cumhuriyet Gazetesi.....	48
Şekil 2.42: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü, Arkitekt, 1932, Sayı:9.....	48
Şekil 2.43: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü, Arkitekt, 1932, Sayı:9.....	49
Şekil 2.44: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü, Arkitekt, 1932, Sayı:9.....	49
Şekil 2.45: Pierre Le Faguay Reproduction.....	50
Şekil 2.46: Lüküs Hayat ilk ilan, Cumhuriyet Gazetesi	50
Şekil 2.47: Bekir Bey'in Evi,1931	51
Şekil 2.48: Taşçı Salih Evi, 1936.....	52
Şekil 2.49: Çelik Palas, Bursa	53
Şekil 2.50: Kuru Kahveci Mehmet Efendi Cephe Görünüşü, 1933.....	53
Şekil 2.51: Kuru Kahveci Mehmet Efendi İçMekan Görünüşü, 1933.....	54
Şekil 2.52: Glorya Sineması Cephe Görünüşü	54
Şekil 2.53: Glorya Sineması Bekleme Salonu	55
Şekil 2.54: Markiz Pastanesi Giriş Kapısı	56
Şekil 2.55: Markiz Pastanesi Vitray Çalışması.....	56
Şekil 3.1: Hoover Factory, London, Gilbert&Partners, 1932.....	64
Şekil 3.2: Clevelander Otel, Miami, Albert Anis, 1938	65
Şekil 3.3: Güneşli Sokak, No:32, Ada:651, Parsel:5	66
Şekil 3.4: Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16	67
Şekil 3.5: Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16	68
Şekil 3.6: Nur Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:19, Ada:48, Parsel:65.....	68
Şekil 3.7: Santral Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:6, Ada:47, Parsel:9.....	69
Şekil 3.8: Arslanyatağı Sokak, No:5, Ada:655, Parsel:18	70
Şekil 3.9: Arslanyatağı Sokak, No:5, Ada:655, Parsel:18	70
Şekil 3.10: İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada:644 Parsel:2.....	71
Şekil 3.11: İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada:644 Parsel:2.....	71
Şekil 3.12: Oakland Floral Depot, Albert Evers, Oakland, 1931	72
Şekil 3.13: Bakraç Sokak, No:28, Ada:647, Parsel:46	72
Şekil 3.14: Havyar Sokak, No:19,Ada:645, Parsel:10.....	73
Şekil 3.15: Times Building, Los Angeles, Kauffman, 1935.....	74
Şekil 3.16: Kamacı Usta Sokağı, No:8, Ada:58, Parsel:3.....	74
Şekil 3.17: Kumrulu Yokuşu, No:22, Ada:650, Parsel:10.....	75
Şekil 3.18: İngiltere'de Art Deco Ev, Essex.....	76
Şekil 3.19: Defterdar Yokuşu, No:33, Ada:500, Parsel:16.....	76
Şekil 3.20: Defterdar Yokuşu, No:35, Ada:500, Parsel:15.....	77
Şekil 3.21: Havyar Sokak, No:15, Ada:645, Parsel:12.....	77
Şekil 3.22: Madelon Chaumet, Joseph Emborton, London, 1926	78
Şekil 3.23: İkinci Sigorta Han Apartmanı, No:1, Ada:644, Parsel:36.....	79
Şekil 3.24: İkinci Sigorta Han Apartmanı Giriş Kapısı, No:1, Ada:644, Parsel:36 ..	79
Şekil 3.25: Güneşli Sokak No:21, Ada:650, Parsel:1	80
Şekil 3.26: Güneşli Sokak Giriş Kapısı, No:21, Ada:650, Parsel:1.....	80
Şekil 3.27: Havyar Sokak No:10, Ada:48, Parsel:43.....	81
Şekil 3.28: Havyar Sokak Giriş Kapısı, No:10, Ada:48, Parsel:43	81
Şekil 3.29: Park Lane Hotel, Henry Tanner-Kenneth Anns, Londra, 1927.....	82
Şekil 3.30: Vaudeville Brasserie, Paris, 1920s	83
Şekil 3.31: Queen Mary, Paris, 1936	83
Şekil 3.32: Best production Richmand, Virginia, 1940	84
Şekil 3.33: Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21.....	84
Şekil 3.34: Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21.....	85

Şekil 3.35: Channin Building, 1929, New York.....	85
Şekil 3.36: Girault Parfumeur, Paris, 1920s	86
Şekil 3.37: Bakrač Sokak No:9, Ada:644, Parsel:30.....	87
Şekil 3.38: Cihangir Caddesi No:8, Ada:37, Parsel:1	87
Şekil 3.39: Yeni Yuva Sokak No:7, Ada:48, Parsel:58.....	88
Şekil 3.40: Yeni Yuva Sokak No:7,Ada:48, Parsel:58.....	88
Şekil 3.41: The Daily Telegraph Building, Louis Hay, New Zeland, 1928	89
Şekil 3.42: Yemek odası, Paris, La Compagnie des Arts Français, 1925.....	90
Şekil 3.43: Havyar Sokak, No:7, Ada:49, Parsel:15	90
Şekil 3.44: Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34.....	91
Şekil 3.45: Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34.....	91
Şekil 3.46: Kaptan Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:16, Ada:37, Parsel:46.....	92
Şekil 3.47: Chrysler Building, New York, 1930	92
Şekil 3.48: Abey Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:18, Ada:37, Parsel:40.....	93
Şekil 3.49: Dancing motion, Harriet Frishmuth, New York	94
Şekil 3.50: Asansör kapı detayı, First National City Trust Compony Building, New York	94
Şekil 3.51: Art Deco Konut Girişi, Chicago, 1931.....	95
Şekil 3.52: Art Deco Konut Vitray Çalışması, Chicago, 1931	95
Şekil 3.53: Paris Apartment Building, J.Hilliard, 1934.....	96
Şekil 3.54: Chambre de Commerce balo salonu, Ruhlmann, 1927.....	97
Şekil 3.55: Trading Post, Frank Lloyd Wright, New Mexico, 1935	97
Şekil 3.56: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17.....	98
Şekil 3.57: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17.....	98
Şekil 3.58: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17.....	99
Şekil 3.59: Indian Hospital, Hans Stamm, New Mexico, 1934.....	99
Şekil 3.60: Lenger Sokak, No:5, Ada:38, Parsel:22.....	100
Şekil 3.61: Lenger Sokak, No:5, Ada:38, Parsel:22.....	100
Şekil 3.62: Güneşli Sokak, No:20, Ada:38, Parsel:16.....	101
Şekil 3.63: The Darkroom Kodak, Marcus. P. Miller, Los Angeles, 1938	102
Şekil 3.64: National Maritime Müzesi, William Mooser, San Francisco, 1939.....	102
Şekil 3.65: İngiltere’de Art Deco Konutlar	103
Şekil 3.66: Anahtar Sokak, No:4, Ada:52, Parsel:8	104
Şekil 3.67: Banyo iç mekan görüntüsü, Rateu, Paris.....	105
Şekil 3.68: Hotel Martinez, Cannas, 1929.....	106
Şekil 3.69: Cihangir Caddesi, No:26, Ada:37, Parsel:15	106
Şekil 3.70: Sıraselviler Caddesi, No:59, Ada:655, Parsel:27	107
Şekil 3.71: Palais de la Mediterranee, Charles dalmas, Nice, 1928	108
Şekil 3.72: Sıraselviler Caddesi, No:51, Ada:655, Parsel:31	109
Şekil 3.73: Apartment block, Milton J. Black, 1941, California.....	110
Şekil 3.74: Conneticut House, Howe&Lescaze, Conneticut, 1930’s	110
Şekil 3.75: Kumrulu Yokuşu, No:12, Ada:39,Parsel:15	111
Şekil 3.76: Oba Sokak, No:12, Ada:647, Parsel:42.....	111

CİHANGİR MAHALLESİ VE ART DECO

ÖZET

1925 Paris fuarı ile ilk örneklerini vermeye başlayan Art Deco üslubu Avrupa'da olduğu gibi Amerika'da da çok kısa bir süre içerisinde etkisini göstermeye başlamıştır. 1930'lu yıllarda konut, gökdelen, kamusal yapılar, mobilya, aksesuar, moda, grafik gibi birçok alanda yaygınlaşan üslup, önceki dönemlerden beslenerek kendinden sonra gelecek olan sanat akımlarına öncü niteliğinde olmuştur. Amerika ve Avrupa ile eş zamanlı olarak Türkiye'de, özellikle de İstanbul'da var olmaya başlayan üslubun, o dönemin varlıklı aileleri tarafından ülkeye getirilmesine vesile olduğu düşünülmektedir. Özellikle, sahne sanatlarının ilgisin çekmiş olan üslup, kısa zaman içerisinde film dekorlarında ve tiyatro sahnelerinde kullanılmaya başlanmıştır. Kısa zamanda Türkiye'de de sanatın birçok dalında örnekler vermeye başlayan Art Deco, konut tasarımlarına da etki etmiştir. İstanbul'un o dönem üst tabaka ailelerinin yaşadığı Ayazpaşa, Şişli, Nişantaşı, Talimhane, Suadiye, Erenköy ve Kalamış gibi birçok semtinde, Art Deco üslubunda yapılan konutların çoğu, çeşitli nedenlerden dolayı günümüzde yok olmuşlardır. Günümüze değin ayakta kalabilen yapılar genellikle Nişantaşı, Şişli ve Cihangir bölgelerinde bulunmaktadır.

Art Deco'nun Avrupa ve Amerika'da yaygınlaşmaya başladığı dönemde Türkiye'de, özellikle İstanbul'da örneklerin görülmeye başlaması oldukça ilginçtir. Geç Osmanlı dönemi boyunca, Avrupalı sanat ve akımların Türkiye'ye belli bir gecikmeyle gelmiş olmasına rağmen, Art Deco üslubu, Türkiye'de batı ile eş zamanlı olarak etkisini hissettirmeyi başarmıştır. Üslubun bu denli çabuk yayılmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Özellikle Amerika ve Avrupa'da yaşamış olan Türk zenginler, ülkeye geri döndüklerinde, orada görmüş oldukları hayat tarzlarını burada da sürdürmeye devam etmişlerdir. Ayrıca, 1930'lu yıllarda opera ve tiyatrolar, Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de yakından takip edilmektedir. Sergilenen sahne sanatlarının da üslubun Türkiye'de yaygınlaşmasında oldukça büyük etkisi bulunmaktadır.

Tez kapsamında Cihangir Bölgesi'nde bulunan konutlar üzerinden inceleme yapılmıştır. Özellikle cepheleri ile ele alınan konutlar, aynı zamanda Cihangir Mahallesi'nin geçmişten günümüze dek süregelen sosyal yaşamı göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Art Deco üslubunun Türkiye, özellikle de İstanbul şehrinde incelemesi yapılırken, Cihangir Mahallesi çalışma aracı olarak ele alınmıştır. Cihangir, bugüne değin farklı sosyal hayatı ile birçok kişiye ev sahipliği yapmış, birçok din, dil ve ırkı içerisinde barındırmıştır. Bu nedenle, Art Deco üslubunun Türkiye'deki temsiliyeti araştırılırken, Cihangir Mahallesi, sosyal hayatı ve mahalle sakinlerinin çeşitliliği nedeni ile tez çalışması sırasında önemli bir kriter olarak yer almaktadır.

Avrupa ve Amerika'da yer alan örnekler, Cihangir Mahallesi'nde Art Deco üslubu özellikleri taşıdığı düşünülen konut yapıları ile karşılaştırılmış, üslubun o dönem Cihangir yapıları ile ne derece özdeşleştirildiği, konutların üslubun ana özelliklerini ne kadar temsil ettiği ile ilgili incelemelerde bulunulmuştur. Binaların tipolojik

özellikleri veya cephelerin yapısal özellikleri üzerinde durulmamış, cephe motiflerinin ve bina formlarının Amerika ve Avrupa'daki örnekler göz önünde bulundurulduğunda aradaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir.

Giriş Bölümü, çalışmanın amacı ve kapsamı, literatür araştırması ve çalışma yöntemi olarak üç ana başlıktan oluşmuştur. İlk bölümde tez çalışmasının amacı, incelenen bölgelerin sınırları ve incelenen tarih aralığı aktarılmıştır. Literatür araştırması başlığı altında ise, Art Deco üslubu ile ilgili mevcut tez ve makale incelemeleri detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Çalışma yöntemi bölümünde tez çalışması süresi boyunca kullanılan kaynaklar, yararlanılan kütüphaneler, belediyeler ve arşivler aktarılmıştır.

Tezin İkinci Bölümü yedi başlıktan oluşmaktadır. 19.yy Avrupa'da sanat ortamı incelemesi ile başlayan bölüm daha sonra Art Deco üslubu genel özellikleri anlatılarak devam etmiş ve Fransa'da 1925 yılında gerçekleştirilen "Exposition International des Arts Decoratifs et Industriels Modernes" fuarında sergilenen yapılarla iç mekan ve mobilya örnekleri detaylı şekilde ele alınarak aktarılmıştır. Avrupa'da olduğu kadar Amerika'da da hızla yayılan üslup, Amerika'da Art Deco üslubu yansımaları başlığı altında incelenmiştir. Üslubun Amerika'ya nasıl geldiği, Amerikan toplumuna hangi yollar ile tanıtıldığı ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir. Amerika'da Art Deco üslubunun yansımalarının en çok görüldüğü sektör ise kuşkusuz Hollywood film sektörüdür. Bu dönemde çekilen filmler üslubun ülke geneline yayılmasında büyük rol oynamıştır. Söz konusu etkiyi anlatmak amacıyla bu bölümde dönemin ünlü yönetmeni Gibbons'ın sahnelerinden örnekler verilmiştir. Art Deco üslubu konut tasarımı genel çerçeve itibari ile incelenmiş ve ardından üslubun mobilya tasarımlarına yer verilmiştir. Bölümün son başlığını ise, tezin önemli bir parçası olan Art Deco üslubunun Türkiye'ye girişi oluşturmuş, üslubun Türkiye içerisindeki ilk yılları ve örnekleri aktarılmıştır. Detaylı olarak incelenen bu bölümde, üslubun Türkiye'de kimler sayesinde ve hangi yollarla popüler olduğu araştırılmıştır. Art Deco üslubunun yaygın olduğu yıllarda İstanbul'daki ilk örneklerine yer verilmiştir. Yalnızca konut ile sınırlı kalınmayıp, sahne dekor çalışmaları ve vitray çalışmalarından da kısaca bahsedilmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü bölümü üç ana başlıktan oluşmaktadır. Çalışma, Cihangir Mahallesi konutları üzerinden yapılan araştırmayı kapsadığı için ilk başlık altında Cihangir Mahallesi'nin tarihsel gelişimi ile ilgili genel bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Cihangir Mahallesi'nin oluşumu, sosyal hayata etki etmiş birçok büyük yangın ve mahalleye ait birçok tarihsel bilgi bu bölümde aktarılmıştır. İkinci başlıkta ise Cihangir Mahallesi'nin sosyal özellikleri, mahallede yaşayan kişilerin günlük yaşantıları ve bugüne kadar olan yolculuğu detaylı şekilde incelenmiş olup, bölüm Art Deco'nun Cihangir Mahallesi'ne ne şekilde ve hangi dönemlerde etki ettiği ile ilgili bilgiler, farklı kaynakların görüşlerine yer verilerek sonlandırılmıştır. Tez çalışmasının omurgasını oluşturan son başlıkta ise Art Deco üslubunun, Cihangir Mahallesi'nde detaylı araştırma yapılarak fotoğraflanan konutlara yansımaları ve bu konutların üslubu temsiliyeti incelenmiştir. Konutlar, motif, malzeme ve formları ile incelenmiş olup, yapısal özelliklerine çok fazla değinilmemiştir. Bu bölümde Amerika ve Avrupa'da seçilen mimari yapı örneklerinden de karşılaştırma yapma amacı ile yararlanılmıştır. Bu yapılar aynı zamanda aktarılmak istenen konutları destekleyici örnek niteliğinde sunulmuştur. Avrupa ve Amerika'dan verilen örneklerin büyük bir kısmı kamusal binalar, tiyatro ve opera binaları olup, konut ve gökdelen örneklerinden de yararlanılmıştır. Özellikle Amerika'da yer alan gökdelenlerin üslup özellikleri de tez kapsamında detaylı bir şekilde incelenmiş olup, malzeme, motif ve form bakımından Cihangir Mahallesi'nde yer alan konutların karşılaştırılması sırasında sıkça

yararlanılmıştır. Art Deco üslubunun, Cihangir Mahallesi'nde bulunan konutlar üzerindeki belirleyici etkisi ve konutların üslubu temsiliyet derecesi de yine bu bölümde yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

Sonuç bölümünde tez çalışmasının amacı tekrar ele alınmış, çalışmalar sonucunda varılan noktalar, ulaşılabilen bilgiler ışığında detaylı bir biçimde aktarılmıştır.

CIHANGIR DISTRICT AND ART DECO

SUMMARY

Within the scope of the thesis, Cihangir residence examples have been discoursed within the context of Art Deco being one of the architectural styles. During the residence examination, it has not been only aimed to compare the residences in Cihangir Quarter with the examples in Europe and in the USA and it has been researched whether these residences really represent this style. It has been desired to draw attention to the dilemma whether the examples of the period were created only by being inspired from the social lifestyle in Europe or whether the style was really adopted and the examples representing it were designed. During the examination, the examples have been given mostly from the façades.

Setting its first examples upon 1925 Paris fair, Art Deco style started giving its other examples in a very short time in Europe as well as in the USA. Becoming popular in many fields such as residence, skyscraper, public space, furniture, accessories, fashion and graphics in 1930s, the style lived on the predecessor periods and took a leading part for the future art movements. It is speculated that the style starting appearing in Turkey and particularly in Istanbul simultaneously with the USA and Europe was brought to the country with the contribution of the rich families of the period. Starting giving examples in many branches of art also in Turkey in a short time, Art Deco had impact also on the residence designs. Most of the residences constructed in many districts, where the upper class families lived in that period, of Istanbul such as Ayazpasa, Sisli, Nisantasi, Talimhane, Suadiye, Erenkoy and Kalamis cannot continue their existence today due to various reasons. Most of the survivor structures are situated in Nisantasi, Sisli and Cihangir districts.

Although the exact construction dates of the residences examined within the scope of the thesis research are not known; when they are approximately taken into consideration, it is very interesting that this style started appearing in Turkey and particularly in Istanbul at that time when it started in fact becoming popular in Europe and in the USA. The other architectural styles coming into existence particularly in Europe and having impact on Turkey generally have effect on Turkey a few years later. However, Art Deco style succeeded in manifesting itself within a short period of time. As stated before, there are many reasons for the style to become popular in such a short time. When the Turkish rich, who lived especially in the USA and Europe, came back to the country, they continued living the lifestyle they experienced there. In particular, the opera and the theatre were closely followed in 1930s in Turkey as well as in Europe. The performing arts had also significant effect on the popularization of the style in Turkey.

Within the scope of the thesis, the examination has been conducted on the residences in Cihangir district. Discussed particularly with their façades, the residences have been examined also by considering the social life of Cihangir Quarter from past to present. The examples in Europe and in the USA have been compared with the residences considered of having Art Deco style characteristics in Cihangir Quarter and the

examinations have been conducted on to what extent Cihangir structures were identified with the style at that time and to what extent the residences represent the main characteristics of the style. The typological characteristics of the buildings or the structural characteristics of the façades have not been discoursed, but the similarities and the differences have been examined when the façade designs and the building forms are compared with the examples in the USA and in Europe.

The first chapter of the thesis is the introduction section. This section is formed by three main titles as the purpose and the scope of the study, the literature research, and the methodology. The title of the purpose and the scope of the study includes the purpose of the thesis study, the limitations of the regions examined and the time interval of the examination. Under the title of the literature research, the examinations conducted during the thesis study on the thesis and the articles related to Art Deco style have been explained in detail. The title of the methodology includes the references used and the libraries, municipalities and archives utilized during the thesis study.

The second chapter of the thesis comprises of seven titles. Starting with the examination on the art environment of 19. century in Europe, the chapter continues with the general characteristics of Art Deco style and with the fair ‘‘Exposition International des Arts Decoratifs et Industriels Modernes’’ held in 1925 in France and the detailed explanation of the indoor and the furniture examples exhibited in the fair. Becoming popular in a short time in Europe as well as in the USA, the style has been examined under the title of the reflections of Art Deco style in the USA. The detailed information has been provided on how the style reached to the USA and by which means it was introduced to the Americans. The industry where the reflections of Art Deco style are observed most is, beyond doubt, Hollywood film industry. The movies made in this period had a significant role for the country-wide popularization of the style. This section includes the scenes of Gibbons, the famous director of the period. The residence design of Art Deco style has been examined in general and then the furniture design of the style has been discussed. The final title of this chapter is formed by the introduction of Art Deco style to Turkey, being a significant topic of the thesis, and the first years and the examples of the style in Turkey have been discussed. Within the scope of this section examined in detail, it has been researched by which means and with whose contribution the style became popular in Turkey. This section includes the first examples in Istanbul during the years when Art Deco style was popular. These examples are not limited only with the residences but includes also the scenery works and the stained glass works.

The third chapter of the thesis includes three main titles. As the study involves the research conducted over the residences in Cihangir Quarter, it has been aimed to provide general information about the historical development of Cihangir Quarter under the first title. This section includes the formation of Cihangir Quarter, many great fires affected the social life, and various historical information on the quarter. Under the second title; the social characteristics of Cihangir Quarter, the daily lives of the people resident in the quarter and the journey of the quarter from past to present have been examined in detail, and the section has been concluded with the information about by which means and during which periods Art Deco had impact on Cihangir Quarter and with the opinions of the different references. Being the milestone of the thesis study, the final title includes the examination conducted on the reflection of Art Deco style on the residences, of which photos were taken upon detailed research in Cihangir Quarter, and on the representation of the style by these residences. The

architecture examples in the USA and in Europe have been utilized while conducting the study in this chapter. This chapter has not been prepared only with the purpose to compare the residences in those regions and the residence structures in Cihangir, and the structures in Europe and in the USA have been provided also to be supporting examples for the residences discussed. The effect of Art Deco style on the residences in Cihangir Quarter and the level of the residences to represent the style have been revealed as a result of the studies conducted in this chapter.

In the conclusion chapter, the purpose of the thesis study has been resulted and the results have been discussed in detail in the light of the information obtained.

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışması gerçekleştirilen tez, Art Deco üslubunun yaygın olduğu 1930 ve 1940'lı dönemlerde, ülkemizde ne derece etkin olduğunu, tasarımı gerçekleştirilen yapıların üslubu ne kadar temsil ettiğini araştırmak amacı ile yazılmıştır. Art Deco üslubunu araştırırken, çalışma aracı olarak Cihangir Mahallesi ele alınmıştır. Çalışmanın Cihangir Mahallesi ile sınırlandırılması, diğer bölgelerdeki konutların detaylı anlatım ve çizimlerinin tamamlanmış olması, Cihangir Mahallesi tarihsel sürecinin, özellikle Galata ve Pera bölgelerine yakın olması nedeni ile farklı din, dil ve ırk'a ev sahipliği yapmış olması, sosyal hayatının her dönem farklı yaşanmışlıkları ile gündemde olması aynı zamanda konut yoğunluğunu kısıtlama amacı ile gerçekleştirilmiştir. Tez içerisinde yer alan konutların kesin olarak yapım yılları ile ilgili bilgiler elde edilememekte olup, tahmini olarak 1927-1940 yıllarını kapsadığı düşünülmektedir.

Tez kapsamında, Cihangir Bölgesi'nde bulunan Cihangir Mahallesi ve Kılıçlı Paşa Mahallesi'ne ait sokaklar ele alınmıştır. Batıda Sıraselviler Caddesi, kuzeyde Kazancı Yokuşu, doğuda Akyol Sokak ve Güney'de İlyas Çelebi Sokak sınırları çerçevesinde çalışma yapılmıştır. Çalışılan bu alanda, Art Deco mimarisine ait binaların Sıraselviler Caddesi, Güneşli Sokak, Şimşirci Sokak, Arslanyatağı Sokak, Yeni Yuva Sokak, Bakraç Sokak, Havyar Sokak, Kamacı Usta Sokağı, Kumrulu Yokuşu, Defterdar Yokuşu, Soğancı Sokak, Cihangir Caddesi, Lenger Sokak, Anahtar Sokak ve Oba Sokak'ta yer aldığı tespit edilmiştir.

1.2 Literatür Araştırması

Tez çalışması süresince birçok yerli ve yabancı literatür araştırması yapılmıştır. Art Deco üslubu yurtdışında birçok makaleye ve araştırmaya konu olsa da Türkiye'de konu ile ilgili araştırmalar kısıtlıdır. Bunun birçok nedeni olsa da en önemli nedeni dönemin yapılarının şehirleşme nedeni ile kaybolması ve Türkiye'de konu ile ilgili kaynak ve belgelerin kısıtlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Konu ile ilgili ilk olarak, Aydın Hasan Polatkan ve Burcu Özgüven'in çalışmaları incelenmiştir. Önce doktora tezi olarak yazılması amaçlanan çalışma daha sonra makale olarak sunulmuştur. Aydın Polatkan'ın "Art Deco Mimarlığının Kavramsal İçeriği" isimli makalesinde; Art Deco üslubunun farklı sanatçı ve sanat tarihçilerine göre tanımlarına yer verilmiş, üslubun genel özellikleri üzerinde kapsamlı anlatımlar yapılmıştır.

Prof.Dr. Burcu Özgüven'in "Art Deco Architecture" isimli makalesinde; Art Deco'nun tarihi ile ilgili kısa bir anlatım yapılmış, daha sonra üslubun Türkiye'ye özellikle İstanbul şehrine nasıl ulaştığına dair bilgiler verilmiştir. O dönem Türkiye'nin zengin iş adamları Nuri Demirağ ve Hayri İpar ile bağlantı kurmuş, üslubu özellikle bu iki zengin iş adamının Türkiye'ye getirdiğini belirtmiştir. Özgüven'in makalesinde yer alan bilgilerin araştırılması sonucu İstanbul Atatürk Kitaplığı'nda bulunan eski mecmualar incelenmiş, İparlar'ın oğlu Ali İpar ile Hollywood yıldızı Virginia Bruce'un evliliği haberine rastlanmıştır. Bu konu üzerinde çeşitli araştırma yapılmış fakat İparlar ve Demirağlar ile Art Deco arasında bağlantı sağlayan başka bir kaynağa ulaşılamamıştır.

Konu ile ilgili son 16 yılda tez çalışması yapılmamış olup, son yapılan çalışma 2000 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde yazılmış olan Togan Tong'un "Art Deco Cephe Tipolojisine Bağlı Olarak Geliştirilen Uzman Sistem Modeli" isimli doktora çalışmasıdır. Togan; tezinin ilk bölümünde bilgisayar destekli mimari tasarım programlarına yer vermiştir. Mimari biçimlemeler ve cephelerin bilgisayar destekli mimari tasarım programlarında kullanılışı ve çizimine yer verdikten sonra, bilgisayar uygulama ve programlama dillerini aktarmıştır. Tez çalışmasının son bölümünde ise Art Deco akımı ve cephe tipolojilerine bağlı olarak geliştirilen uzman sistem modeli başlıklı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Tong, tezinde farklı ara yüze sahip mimari programlar ile Art Deco motiflerin çizimi ve bunun Türkiye'deki yaygınlığı ile ilgili çalışma yapmıştır.

Hatice Hasbora'nın 1999 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde hazırlamış olduğu "İstanbul Art Deco Mimarisinde Apartman Cephe Tipolojisi" başlıklı doktora çalışması, Art Deco üslubu ile ilgili hazırlanmış olan en detaylı kaynaklardan birisidir. Hasbora; tez çalışmasının başlangıcında Art Deco sanatını genel hatları ile incelemiş, daha sonra Osmanlı Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde batılılaşma hareketlerini aktarmıştır. Art Deco mimarisi ve İstanbul ile

ilgili kısa bir bilgi veren Hasbora, tezin son bölümünde, İstanbul'daki Art Deco apartmanların cephe değerlendirmesine yer vermiştir. Son bölümünde bina yapıları ve cephelerini envanter çalışması halinde sunan Hasbora, tez çalışmasının sonuç bölümünde cephelerin birbiri ile uygunluğu, belirli bir düzene sahip hatlar ile oluşturulduğu, semtin dokusunu bozmadan konut yapılarının birbiri ile uyumluluğu ile ilgili konulara değinmiştir.

Mine Dikbaş'ın 1996 yılında tamamlamış olduğu "İstanbul Art Deco Mimarisi'nde Cephe ve Motif Analizi (Taksim, Cihangir, Nişantaşı, Kurtuluş ve Şişli) çalışmasında detaylı motif analizleri yapılmıştır. İlk olarak 20.yy başlarında Avrupa'da genel durum hakkında bilgi verilmiş olup, ikinci bölüm 20. Yüzyıl başlarında İstanbul mimarlığı ile devam ettirilmiştir. Son bölümde ise, incelenen binaların motifleri bilgisayar programında tekrar çizilmiş, istatistik veriler elde edilmiş bu veriler doğrultusunda motifler ile ilgili istatistik tablolar hazırlanmıştır. Tezin yazılma amacını; bölgelerde kullanılan motifler analiz edilerek hangi motif hangi bölgede yoğun olarak kullanılmakta, motifler birbirinden farklı mı yoksa aynı şekilde mi tasarlanmış, malzeme yoğunluğu bölgelere göre nasıl bir değişiklik göstermiş gibi sorulara cevap bulmak olarak belirleyen Dikbaş, tezini genel olarak envanter çalışması ve tablolar halinde tamamlamıştır.

1995 yılında Canset Baykara tarafından yazılan "Şişli İlçesi'nde Art Deco Üslubuna İlişkin Cephe Düzenlemeleri" isimli tezde, binalar genel olarak strüktürleri ile ele alınmıştır. İlk olarak batıda Art Deco üslubu ve özellikleri kısa bir biçimde aktarılmış ve daha sonra Türkiye'de Art Deco ile ilgili genel bir bilgi verilmiştir. Tezin amacı; Şişli Bölgesi'nde bulunan Art Deco yapıların strüktür incelemesi ve malzeme yoğunluğu üzerinde ilerlemiştir. Tezin ana bölümünde ise yaklaşık kırk kadar yapının strüktürleri farklı bilgisayar ortamında yeniden çizilmiş ve çizim sonrası oluşan tahmini cephe yapıları aktarılmıştır.

1995 yılında Işın Gülbahar tarafından tamamlanan "Taksim Meydanı, Talimhane ve Ayazpaşa'da Art Deco Üslubunu Yansıtan Yapılar" isimli çalışmanın amacı, Baykara'nın yapmış olduğu çalışma ile aynıdır. İlk olarak Art Deco mimarlığı ve diğer tasarım alanları ile ilgili genel bilgi verilmiş olup, daha sonra Art Deco döneminde Türkiye ortamı aktarılmıştır. Son bölümde ise Taksim Meydanı, Talimhane ve Ayazpaşa bölgelerini ele almış, belirlemiş olduğu bölgelerdeki apartmanların cephelerinin strüktür çalışmalarını incelemiş, cephelerin çizimi yeniden tamamlamış

ve strüktür incelemelerini tablolar halinde sunmuştur. Türkiye’de çalışılan Art Deco araştırmalarının cephe üzerinden ele alınmasının en önemli nedenlerinden biri de, incelenen konutların iç mekanlarına giriş zorluğu olduğu gibi, konut yapılarının çoğunun iç mekanlarının yeniden tasarlanmasıdır. Art Deco üslubunun Türkiye’ye girişi ve ülkede gelişmesi ile ilgili bölümde, Gülbahar’ın tezinde verilen örneklerden yararlanılmıştır.

Türkiye’de yapılan çalışmaların yanısıra birçok yabancı literatür araştırması da gerçekleştirilmiştir. Art Deco üslubunu ele alan en çarpıcı makalelerden biri Helen Searing’in 2004 yılında Journal of the Society of Architectural Historians yayınında yazılmış olan makalesidir. Searing, Art Deco üslubunun eşsiz ve emsalsiz olana yönelme ile başladığını aktarmıştır. Aynı zamanda başyapıt ve kütleli olana verilen değer ve anlamın azalması ile kişisel parçaların öne çıktığını fakat bu parçaların çok stilize edilmeden yorumlandığını belirtmiştir. Searing makalesinin sonunda ise aslında Art Deco üslubunun kapitalizmle suç ortağı olduğunun altını çizmektedir.

The Revival of American Modernism isimli, 1989 tarihli röportajında, önemli bir koleksiyoner olan Alan Moss ise Art Deco’nun Amerikan modernizmi için bir başlangıç olduğunu dile getirmiştir. Daha önce birçok mimari üslubu denemeye çalışan fakat kendine ait olanı bir türlü bulamayan Amerika için Art Deco’nun önemini vurgulamıştır.

2007 yılında yayınladığı Modernism and The City makalesinde Gwendolyn Wright, Amerika’daki Art Deco gelişimine farklı bir yorum getirmektedir. Amerika’da 1875 yılı savaş sonrası ofis kelimesinin ortaya atıldığını belirten Wright, gökdelenlerin aslında bu dönemden sonra yapılmaya başladığını fakat Art Deco ile öne çıktığını aktarmaktadır. Aynı zamanda Paris’ten getirilen Art Deco parçaları ile Moma’da açılan serginin de Amerikan Modernizmi’nin simgesi olduğunu savunmaktadır.

2007 yılı yayınlanan Movie Theatres and Urban Space isimli makalesinde Lawson Smith Art Deco üslubunun ortaya çıkması ve gelişmesini Amerika’da yaygınlaşan movie theatrelara bağlamıştır. 1900’lerde başlayan bu tiyatrolar zamanla ülkede ses getirmiş daha sonra mimarlar bu tiyatro mekanları için binalar tasarlamaya başlamışlardır. Smith’e göre; tasarlanan tiyatro binalarının yapıları Art Deco üslubunun ortaya çıktığı dönemlere rastladığı için, yapılar, bu üslubun özelliklerini taşımaktadırlar. Bu yapılar daha sonra Hollywood sinemasını da etkileyeceklerdir.

1990 yılında *The Revival of American Modernism* dergisinde John P. Axelroad isimli ünlü koleksiyoner ile yapılan röportajda kendisi çarpıcı bir iddia ortaya koymaktadır. Tez çalışması hazırlarken, daha önce de belirttiğim gibi Türkiye’de kaynakların sınırlı olması durumunun, Axelroad, Amerika için de geçerli olmasından bahsetmiştir. Gerçekten üslubu belirleyen sanatçıların isimlerini değil, objeleri öne çıkarma peşinde olduğunu belirten koleksiyoner, müzelerin ve diğer sanat kurumlarının Art Deco üslubu konusunda ilgisiz olduğunu aktarmaktadır. Bu nedenle, üslup ile ilgili bilgileri, dökümanları hatta eserleri elde etmenin zorluğunu röportajında okuyucuya belirtmektedir.

Art Deco üslubu ile ilgili yazılan en kapsamlı makalelerden biri Lily Meehan’ın 2012 yılına ait *From Ruhlmann to Rohde, How French Art Deco Became American* isimli makalesidir. Meehan bu yazısında, Fransız Art Deco’sunun geçmişini kısa bir şekilde özetlemiş ve daha sonra tüm detayları ile Amerika’ya nasıl ulaştığını aktarmıştır. Tez çalışmasının önemli kısmında kendisinin makalesinden de oldukça yararlanılmıştır. Literatür araştırması yapılırken daha birçok yayın ve makale araştırılmıştır. Ulaşılabilen yabancı tezlerden birkaçından yine üslup hakkında detaylı bilgiler edinilmiştir.

Ann Rishell’in 2014 yılında Arizona State University’de hazırlamış olduğu *The Influence of The Exposition des Arts Decoratifs et Industriels Moderne, Paris 1925 on Hollywood Films of The Late 1920 and 30s* isimli tezde Hollywood sektörünün Art Deco üslubundan nasıl etkilendiği anlatılmıştır. Aynı zamanda Hollywood endüstrisinin aslında Art Deco’nun yayılmasındaki en önemli etken olduğu da tezde aktarılmıştır.

Brett Allen Nelson’ un 1995 yılında The University of Houston’da hazırlamış olduğu *Art Deco and Industrial Design Between the Wars* isimli tezinde, Art Deco üslubunun oluştuğu yıllarda dünyada özellikle Amerika’daki sosyal ortam ve üslubun oluşmasına olanak sağlayan diğer stiller ve dönem olayları detaylı biçimde aktarılmıştır.

Son olarak Robert K. Allwright’in 1997 yılında California State University’de hazırlamış olduğu *Special Interest: Art Deco History and Influence on Architecture* isimli tezinde kapsamlı biçimde Art Deco üslubuna ortam sağlayan diğer akımlar ve mimari üsluplardan bahsedilmiş, aynı zamanda tezde Art Deco malzemeleri ve renklerine de detaylı yer verilmiştir.

Literatür araştırmasında kullanılan kaynaklar bunlarla sınırlı olmayıp, diğer kaynaklar tez çalışmasının sonunda kaynakça bölümünde sırasıyla verilmiştir. Tüm bu bilgilerin ışığında tez çalışmamda kapsamlı Art Deco üslubu, üslubun tarihi, etkilendiği akım ve mimari stillerden bahsedilmiş olup, 1925 Paris fuarı tüm detayları ile aktarılmıştır. Türkiye’de özellikle İstanbul’da Art Deco sanatının gelişmesinde önemli rol oynayan etkenler belirtilmiş ve bu bağlamda Cihangir Mahallesi konutları incelenmiştir. Daha önceki tezlerde yine Cihangir Mahallesi’ne ait Art Deco olan konutların birçoğu bu çalışmaya alınmamıştır. Tezlerde incelenen konutların yalnızca Art Deco üslubunun bir veya iki özelliğini bulundurduğu fakat üslubun adını vermek için yeterli tanıma sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda neoklasik yapıların birçoğunun, özellikle Sıraselviler Caddesi boyunca konumlanan konutların da Art Deco olarak tanımlandığı tespit edilmiştir. Tez çalışmamda yer alan konutların strüktür özellikleri anlatılmamış, üslubun motif ve formları, Art Deco’yu benimsetebilme amacı ile Cihangir Mahallesi’nin sosyal özellikleri de göz önünde bulundurularak yorumlama yapılmıştır. Tez kapsamında, ülkemizde bulunan yapıların Art Deco üslubunun ne kadar temsil ettiği, üslubun Türkiye’de nasıl popüler olduğunun araştırılmasının yapılması amaçlanmıştır. Art Deco ile ilgili yazılmış olan diğer tezlerde yapılan detaylı yapı analizleri tez kapsamında kullanılmamış olup, Cihangir Mahallesi konut yapıları, üslubun 1930 ve 1940’lardaki temsil gücünü aktarmak amacı ile anlatılmıştır. Bu inceleme yapılırken Avrupa ve Amerika’daki örneklerden yararlanılmış, bu örnekler yol gösterici nitelikte kullanılmış ve bu örneklerin ışığında sonuç bölümünde varılmak istenen nokta aktarılmıştır.

1.3 Çalışma Yöntemi

Tez çalışmasında ilk olarak literatür araştırması yapılmış, konu ile ilgili tez ve makaleler incelenmiştir.

Cihangir Mahallesi Art Deco konutlarını içeren tezlerde yer alan konutlar tek tek incelenmiş, kapı numaraları yeniden çıkarılmış, aynı zamanda mahalle içerisinde yer alan ve Art Deco üslubuna ait olduğu düşünülen konutların da numaraları kayıt edilmiştir aynı zamanda tez çalışmasının son bölümünde yer alan fotoğraflar çekilmiştir. Yapılan bu çalışmalar Sıraselviler Caddesi, Güneşli Sokak, Şimşirci Sokak, Arslanyatağı Sokak, Yeni Yuva Sokak, Bakraç Sokak, Havyar Sokak, Kamacı usta Sokağı, Kumrulu Yokuşu, Defterdar Yokuşu, Soğancı Sokak, Cihangir Caddesi,

Lenger Sokak, Anahtar Sokak ve Oba Sokak'ta gerçekleştirilmiştir. Tez kapsamında incelenen tüm konutların imar planları için de Beyoğlu Belediyesi e imar hizmetlerinden yararlanılmıştır.

Konut kayıtları ve haritalar için, Beyoğlu Belediye Binası, Beyoğlu Tapu Müdürlüğü ve Cihangir Mahalle Muhtarlığı ile görüşülmüştür. Cihangirde doğan ve hala orada ikamet eden kişiler ile görüşülmüş, bölge hakkında eski dönemlere ait bilgiler alınmıştır. Yapılan görüşmeler yalnızca tez içeriği ile ilgili daha detaylı bilgi aktarımı için gerçekleştirilmiş olup, tez çalışmasında ayrıca bir röportaj bölümü olarak sunulmamıştır.

Harita ve eski mecmuaların ekler için İBB İstanbul Atatürk Kitaplığı arşiv bölümündeki kaynaklardan, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'nden, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan yararlanılmıştır.

Sürelî yayınlar için İTÜ, YTÜ ve MSGÜ kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Aynı zamanda yurtdışındaki üniversitelerde yer alan tezlere ulaşmak içinde yine aynı kütüphanelerin veri tabanlarında araştırma yapılmıştır.

2. ART DECO ÜSLUBU ÜZERİNE

2.1 19.Yüzyılda Avrupa'da Sanat Ortamı

19. yy sonlarına doğru endüstrileşmenin etkisiyle, mekanik ve tek düze bir mimari eğilime karşı düşünceye sahip sanatçıların bu gelişmeye tepki göstermesi, İngiltere'de ortaya çıkacak olan Arts and Crafts Hareketi'ne zemin hazırlamıştır. Dönemin önde gelen sanatçıları John Ruskin ve William Morris, giderek mekanikleşen sanat üretimine karşı çıkmış ve el yapımı olanın değer kazanması için çalışmalara başlamıştır. William Morris, 1888 yılında Arts and Crafts isimli sergileri ile bu alanda çalışmalar yapmış, el işinin önemini bu sergiler ile duyurmaya çalışmıştır. İlk olarak Ruskin'in başlattığı ardından Morris'in devam ettiği doğal öğeleri motifleyip el işi ile yorumlama teknikleri daha sonra ortaya çıkacak olan akımların da öncüsü olmuştur. Çiçek, bulut, kuş, böcek gibi doğal motiflerden yapılan el işleri dönemin uygulama sanatları alanındaki reform hareketlerine katkıda bulunmuştur. O dönem, tüm dünyaya yayılmış olan Bauhaus etkisi karşısında Fransa'da Le Corbusier'in öncüsü olduğu Esprit Nouveau etkisi yaygındır.

19.yy sonunda gelişen sanat ortamı ile yeni akımlar doğmaya başlamıştır. En çok kullanılan adıyla "Art Nouveau"(Yeni Sanat), 19.yy'ın sonunda Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan ve buradan bütün Avrupa'ya, Türkiye'ye, Japonya'ya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ulaşan, 19.yüzyılın tüm tarihsel üsluplarına karşı gelen yenilikçi bir sanat akımı, özgün bir üslup ve hatta bir yaşam biçiminin adıdır. Art Nouveau 19.yy'ın sonu ile 20.yy'ın başında yaklaşık 25 yıl süren ve derin izler bırakmış olan bir akımdır. Art Nouveau 19.yy'ın son çeyreğinde Avrupa ülkelerinin, görece bir politik istikrara ve refaha kavuştuğu yıllarda ortaya çıktı. Öncelikle sanayileşmiş, yeni bir üretim biçimini geliştirip sahiplenmiş ülkelerde görüldü. Akımın düşünsel arka planı, sanayileşmenin ve büyüyen ekonomilerin problemleriyle ilişkiliydi. Aynı ortak zemin, toplumsal yapılaşmanın belirli bir aşaması için de geçerliydi. Yeni sınıf ve tabakaların oluştuğu Avrupa ülkelerinde, bu yeni sınıfların ve başta zengin, aydın ve özgürlükçü kentsoyluların estetik gereksinme ve taleplerinin ve etik normlarının Art Nouveau'nun oluşumunda büyük payı vardır (Batur, 1995, s.327).

Art Nouvea gündemde olduğu süre boyunca büyük etki yaratmıştır. Genel hatları ile ikiye ayrılan üslubun ilk döneminde süs içeren, floral motiflerin yoğun olduğu bir süreç oluşmuştur. 20.yüzyılın başından itibaren yerini daha sade ve geometrik formlara bırakan Art Nouveau üslubunun ikinci dönem uygulamaları arasında Charles Rennie Mackintosh'un ve Josef Hoffmann'ın çalışmaları örnek gösterilebilir (Şekil 2.1). Mackintosh'un getirmiş olduğu geometrik ve yalın anlayışla düzenlenen cephelerdeki hareketler, daha sonra Josef Hoffmann'ı ve Viyanalı Secession Topluluğu'nu etkilemiştir. Özellikle Hoffmann'ın Stoclet Sarayı (1905-1911); kitle hareketliliği, demir parapetleri ve diğer bezeme öğeleriyle artık eğrisel çizgilerin, floral motiflerin egemenliğinden kurtulmuş olan Art Nouveau'nun ikinci dönemini ve yeni bir üslubun (Art Deco) habercisi olmanın önemi ile bir farklılaşmaya doğru gidildiğini göstermesi açısından önem taşır (Bouillon, 1989, s.13).

Şekil 2.1: Stoclet Sarayı, Josef Hoffmann, 1911 (Url-1)

2.2 Art Deco Üslubu Genel Özellikleri

Art Deco 1920'lerde ortaya çıkan ve 1930'lu yıllarda adını tüm dünyada duyurmuş olan bir sanat akımıdır. Art Deco ismini 1925 yılında üslubun ilk kez sergilendiği Uluslararası Çağdaş Dekoratif ve Endüstriyel Sanatlar Sergisi'nden (Exposition des Arts Decoratifs Industriels et Modernes) alır. Art Deco üslubu Fransa'da ortaya çıkmış olsa da çok kısa bir süre içerisinde tüm dünyaya yayılmıştır (Şekil 2.2).

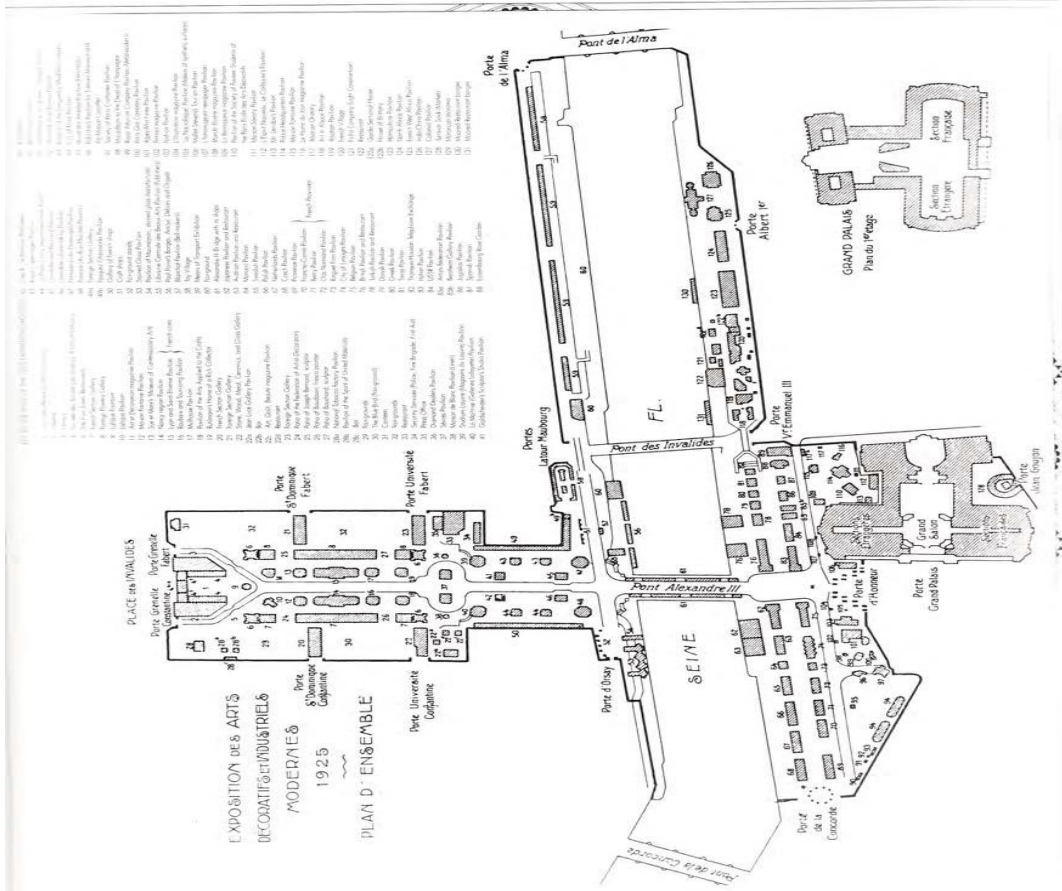
Şekil 2.2: The Exposition des Decorative Arts Paris Sergi Afiş, (Meehan,2012, s.13)

20.yy başlarında Fransa Art Nouveau üslubunun ortalarındayken, İngiltere’de hala Arts and Crafts akımı gündemdeydi. 1900’lerde Paris’te gerçekleştirilen The Exposition Universelle fuarında aslında “new art” veya “art nouveau” diye adlandırılan yeni akım dünyaya tanıtılmaya çalışılıyordu. Bu fuarda sergilenen ürünler fonksiyonlarından çok sahip oldukları formlar ve süslemeleriyle öne çıkıyordu. Bu dönemde The Exposition Universelle ve devamında gelen birçok fuar ve sergide, birçok mobilya üreticisi, sergilenen yeni üsluba karşı çıkmaktaydı. Çünkü bu fuarlarda sergilenen ürünler hem kompleks tasarımlara sahip, hem de, neredeyse hepsi el emeği ile yapılan, seri üretime ihtiyaç duyulmayan ürünlerdi. Özellikle bu tasarımların tasarımcıları öldüğünde veya mobilya tasarımından uzaklaştıkları dönemlerde, seri mobilya üreten birçok kişi ve firma tasarımları ele geçiriyor ve orijinalinden daha farklı şekilde üretilip piyasaya sürüyorlardı (Arwas, 1992,s.16).

The Exposition Universelle fuarından hemen sonra açılması planlanan Exposition des Decorative Arts fuarı ise savaş ve savaşın yıkıntıları nedeni ile neredeyse 25 yıl sonra gerçekleştirilebildi. 1.Dünya Savaşı sonrası gerçekleştirilen 1925 Paris fuarının organizatörleri aslında bu fuarla çok farklı amaçları da ortaya çıkarıyordu. Birincisi; gelişmekte olan yeni modern akımı tüm dünyaya tanıtmaya eğilimindedilerdi. İnkılapçı ve aynı zamanda yenilikçi bir anlayışla sergi yalnızca dekorasyona hitap eden ilk sergilerden biri niteliğindediydi. İkincisi ise biraz daha siyasi boyutu idi. Örneğin Almanya fuara davet edilmemişti. Çünkü Fransızlar 1. Dünya Savaşı sonrası almış oldukları kararlarla birlikte, artık Alman tasarımlarını kabul etmiyorlardı. Birinci Dünya Savaşı sonrası Fransa kendisine yakın dört ülke belirlemiş (Amerika, Belçika, Büyük Britanya ve İtalya) ve ilk olarak fuara bu ülkeleri davet etmiştir (Meehan, 2012,s.9). Sovyetler Birliği, Avusturya ve Budapeşte de fuara davetliler arasında yerini almıştır, fakat Budapeşte, Avusturya ve Amerika fuara katılım sağlamamıştır. The Exposition des Decorative Arts adlı sergide tasarım konusunda amaçlanan; aslında tarihi olanın

veya geleneksel olanın öne çıkmasından çok, tasarımcıların ürünlerinin farklı biçimde tasarlanmış ve modern olana uyum sağlamış olması idi. (Arwas, 1992,s.13). Bu fuarda yer alacak olan tasarımcıların kabul edilmesi, kendi tasarımlarını tamamen modern görmeleridir (Rishell,2004,s.13). 1925 fuarında Fransız tasarımcıların hedefleri, sergiye kabul edilmiş olan ürünlerden de aslında yeterince belli olmaktadır. 25 yıllık dönemde (1900 sergisinden itibaren), Fransız tasarımcılar kendilerini geliştiriyor, yeni yaratılacak olan üslubun belirlenmesi için emek harcıyor ve elde edilen sonuçla beraber, gerçekleştirilecek olan fuarla güçlerini tüm dünyaya göstermeyi amaçlıyorlardı.

The Exposition des Decorative Arts 1925 yılında Paris'in göbeğinde açılmış ve Nisan ayından Ekim aya kadar devam etmiştir. Sergi; Grande Palais, The Pont Alexandre 3, The Explanade de Invalides ve The Course de la Raide bölgelerini kapsayan bir alanda kurulmuştur (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: The Exposition des Decorative Arts Fuar Planı, 1925, (Rishell,20174,s.15)

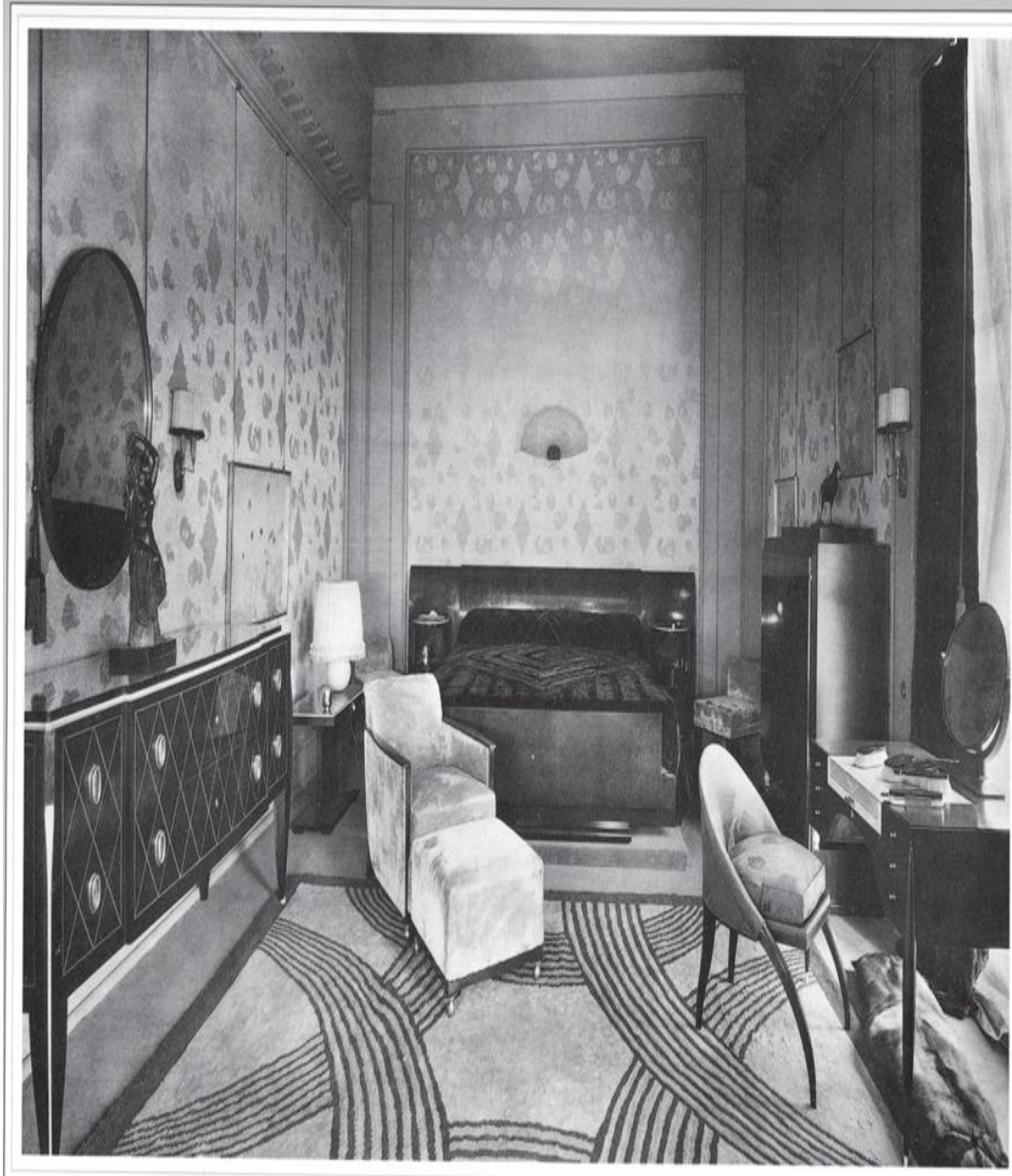
Charles Blumet ve Louis Bonnuer'in baş küratörleri olduğu bu sergi, Fransız tasarımcı ve üreticiler için bir vitrin niteliği taşıyordu. Sergide yer alan Art Deco  slubu her ne kadar klasiğe dönüş gibi gözükse de aslında içerisinde Kübist, Fauist ve Fütürist oluŐmaları da barındırıyordu. Sergide yer alan Art Deco tasarımlarda ayırt edici en önemli özellik stilize edilmiş olan objelerdir. Özellikle sergide yer alan iç mekanlar, Art Deco üslubunun geometrik ve stilize edilmiş ögelerden oluŐtuĐunu, süslemenin Art Nouveau kadar önemli yer tutsa da, yine de daha rasyonel Şekillerde gerçekleŐtirildiĐini anlatıyordu. I  mekanlardaki ortak nokta geometrik stiller ve kullanılan lüks materyaller, fakat aynı zamanda tüm bu tasarımların sahip olduğu özellik, kullanılan materyallere rağmen ortak bir sadelik altında birleŐtirilmesi olarak öne çıkıyordu.

Alfred Levard'ın The Hall in Primavera Pavillionu'nda duvarlardaki ve kolondaki rölyefleri ile bütünlük içerisindedir. Diğer duvarda kullanılmış olan el yapımı rölyef ise geometrik stillerle bezenmiştir. Oturma  nitelerinin ayakları ve sehpa ayakları geometrik formlarda tasarlanmıştır. Odayı ayıran panelde ve halıda ise Art Nouveau'dan farklı olarak s s, geometrik unsurlarla birleştirilerek kullanılmıştır (Şekil 2.4).

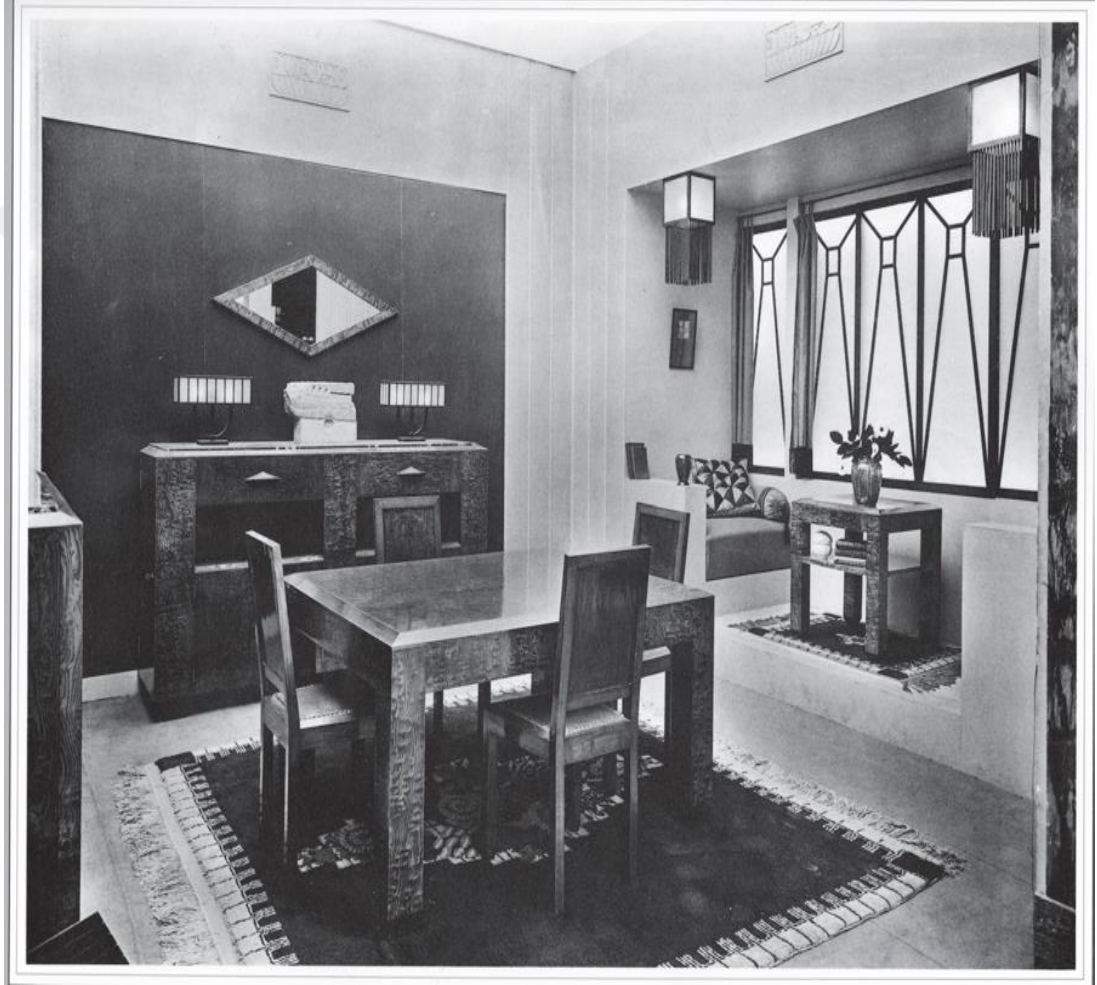
Şekil 2.4: The Hall in Primavera Pavillion, Alfred Levard, 1925, (Rishell, 201, s.20)

Jacques Emillie Ruhlmann'ın yatak odası tasarımında ise yine Art Deco üslubunun yansımaları gözlemlenmektedir. Duvarlarda yer alan kabartmalar sade biçimde tasarlanmış, Art Deco stiline en yaygın örneklerindedir. İç mekan içerisinde yer alan küçük objeler ise el işidir. Ahşap malzeme ve metalin kullanıldığı yatak odasında, koltuk kumaşları hayvan derisinden yapılmıştır. Duvar panelleri ile birleştirilmiş mobilyalar lüks malzemeler ile tasarlanmıştır. Özellikle mobilyaların ayak kısmında görülen çeşitli ahşap geometrik unsurlar baskın bir şekilde Art Deco'yu yansıtmaktadır. Yine aynı şekilde iç mekanda yer alan halıda da geometrik unsurlar görülmektedir (Şekil 2.5).

Şekil 2.5: Bedroom, Pavillion of a Collector Jacques-Emillie Ruhlman, 1925, (Rishell,2014,s.22)

Georges Champion'un tasarlamış olduğu yemek odasında kullanılan ögeler yine Art Deco üslubunda kullanılan ögelerdir. Orta alanda yer alan yemek masası ve sandalyeleri ahşap kullanılarak tasarlanmıştır. Yatay düzlem esas alınarak planlanmış bu odada bulunan tek dikey ögeler pencerelerdir. Odada baskın renkler olan sarı ve siyahın yanı sıra halıda yeşil ve kırmızı tonları kullanılmıştır. Mobilyaların kenarları lineer şekilde tamamlanmış, alt yüzeyleri ise yalnızca cilalanmıştır. Pencere korkuluklarında ise yine geometrik stiller görünmektedir (Şekil 2.6).

Şekil 2.6: Dining Room, Georges Champion, 1925, (Rishell,2014,s.26)

Paul Follet'in tasarlamış olduğu iç mekanda, duvarda kullanılan motifler floral desenlerden oluşturulmuştur. Camlı uzun büfelerin kapaklarında da yine aynı floral desen kullanılmıştır. Mobilyalar ahşap ile tasarlanmış, döşemelerde hayvan derisi kullanılmıştır. Piyano ayağı metal ile güçlendirilmiştir. Tavanda yaprak motifleri, yerde ise, koyu pembe ve kırmızı yeşilden oluşan halı kullanılmıştır. Büfe üzerindeki tabloda Art Deco'nun yaygın figürlerinden olan çıplak kadın figürü yer almaktadır (Şekil 2.7).

Şekil 2.7: Grand Salon, Pomone Pavilion, Paul Follet, 1925, (Rishell, 2014,s.28)

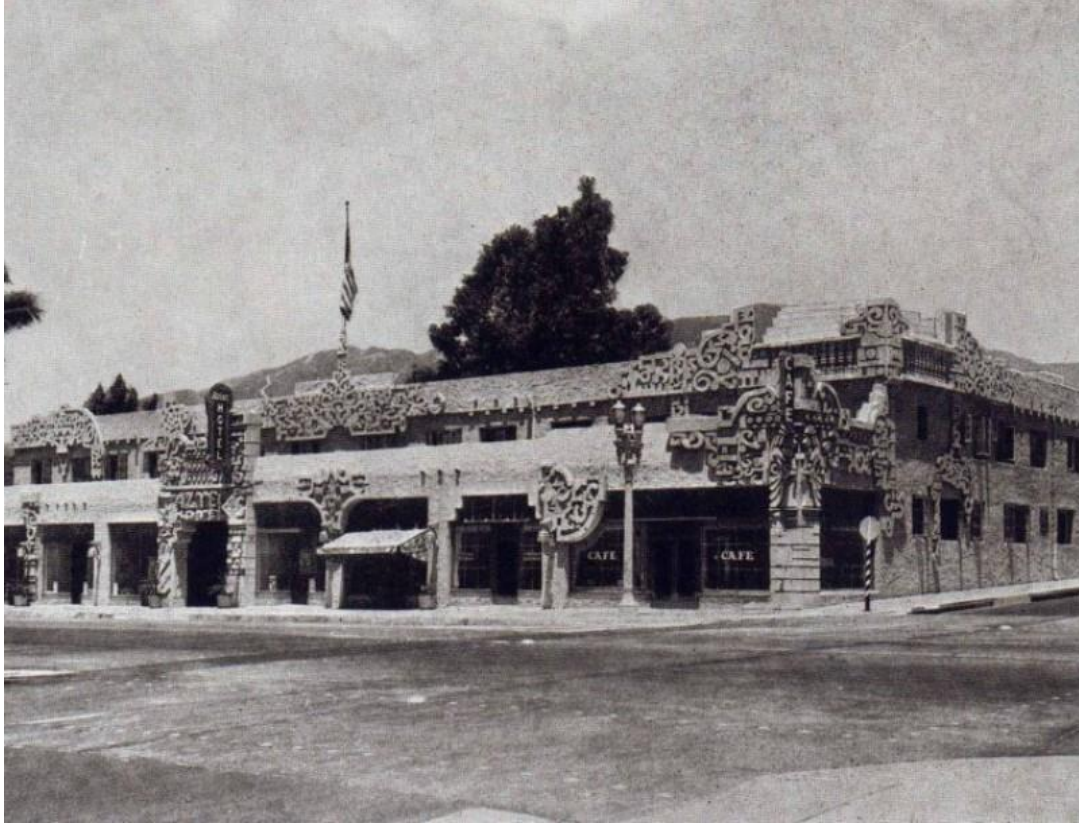
Art Deco modern mimarlığın tarihinde Postmodernizm'in mümkün kıldığı kavramsal değişikliklerle meşrulaşmış bir bilgi alanıdır. 1925 tarihli bir serginin dünyaya tanıttığı popüler, dekoratif bir üslup olarak kabul edilse de, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna dek gerçekleşen mimari üretimin birbirinden çok farklı biçimleri günümüzde bu isimle adlandırılmaktadır (Polatkan, Özer, 2006, s.89).

Hoffmann'ın Brüksel'deki Stoclet Sarayı, Mackintosh'un Glasgow Sanat Okulu kütüphanesi cepheleri, Gustav Klimt'in mozaik panoları, Art Nouveau'dan Art Deco'ya geçişin ilk örnekleridir. Bu tasarımlarda görülen dikdörtgensellik Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright'ın tasarımlarında da sıkça görülen bir özelliktir. Avrupa'da özellikle Fransa'da ortaya çıkan Art Deco, Frank Lloyd Wright ve onun gibi ünlü mimarların da etkisi ile kısa zamanda Amerika'ya yayılmış, Amerika'da Art Deco üslubuna olan eğilim kısa zaman içerisinde artmış ve Avrupa'dan daha büyük bir etki yaratmak üzere örnekler vermeye başlamıştır.

Art Deco, aslında, köken olarak büyük ölçüde Art Nouveau akımından beslenen Bahaus, Kübizm, Fovizm gibi akımlardan etkilenerek, daha sade, geometrik, analitik ve endüstriyel nitelikli bir içerik edinmesiyle ortaya çıkan bir biçim ve beğeni bütünüdür. Ancak devrimci ve karmaşık bir üslup getirdiği için saf haliyle büyük bir moda haline gelmeyen Art Nouveau'nun tersine, Art Deco, savaş sırasında para yapmış kimselerin taleplerini kamçulamaya yönelik eklektik anlayışla yaygınlık kazanacaktır (Dikbaş, 1996, s.10).

Aslında Art Deco Modern Hareket'i biçimsel olarak destekler fakat onun kuramsal derinliği Art Deco üslubu kuramsallığına uygun değildir. Herşeyden öte, Art Deco'nun mimari bir bilgi alanı olarak kabulünün Modern Hareket dahil olmak üzere 20.yy'ın birçok okulunun biçimsel içeriklerinin iç içe geçtiği, buna ek olarak Kübizm, Klasisizm ve Streamlining'in asgari plastik konvansiyonlarla bir araya geldiği veya ayrı ayrı ortaya çıktığı görünümüleri gerektiren bir bakış açısını gerektirdiğinden söz edilebilir. Bu bakış açısının tereddütsüz bir şekilde son derece farklı unsurları yanyana anlayabilmesinde sadece bir tek unsur kavramsal açıdan ortaya çıkacaktır. Herhangi bir kompozisyon paradigmasına mahkum olmadan, salt okunabilirlik çerçevesinde gerçekleştirilmiş bir kolaj estetiğidir. Art Deco hakkında irdelenen hususlar yeniden ele alındığında, kuramı olmayan, ütöpik olmayan, estetik üretimde ne bütünüyle yüzünü geçmişe, ne de geleceğe dönen, sosyal derinliği olan birçok modern mimarlık retorliğini popülerleştiren bir edimi tariflemek gerekir. Böylece, bir edimin somut ürünleri dışında söyleyeceği bir şey olmaması son derece doğaldır. Bu sebeptendir ki, aslında Deco üzerine yapılan entelektüel bir meditasyonun getirisi, görünüşe göre Deco'nun kendisinden daha büyük avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlardan birincisi mimarlıkta modernlik olarak adlandırılan kavramsallığın ütöpik avantgarde yok edip, baştan inşacı araçlarının dışında kalan, gerçek bir imara dönüşen ürünlerini anlamak ve adlandırmaktır. İkincisi; Modern hareketin İkinci Dünya Savaşı öncesinde Deco estetiğinin içinde eriyen gerçekleşmiş ürünlerinin değil, aslen mekana dayalı gerçek ütöpik motivasyonunu anlamının Deco üzerine düşünmenin sonucu olabilmesidir. Üçüncüsü ise; Deco'nun aslında bilinçli ve masa başında gerçekleşmiş bir üretim olmadığı, aksine hiçbir zaman diğer sanat dalları gibi küçük ölçekli ve ucuz bir üretim alanı olmayan mimarlığın kapsamında en yakın geleceğin iç içe geçmişliğini anlamak doğrultusunda adeta doğal bir gelişim olduğuna vakıf olmaktır (Polatkan, Özer, 2006, s.s. 90-98).

Art Deco; mobilya, takı, mimari, el yapımı obje, moda, grafik vb. birçok alanda kendine özgü eserler üretmiştir. Seri üretim her ne kadar Art Deco'nun ilgi alanı içerisinde olmasa da seri üretim malları da yine üslubun yansıtmaya çalıştığı nitelikler ile bağdaştırılarak üretilmiştir. Estetiğin ön planda olduğu üslubun, ayırt edici özelliklerinden en önemlisi bezemedir. Üslubun stilize edilmiş çiçek buketleri, genç kız figürleri, zig zag da dahil olmak üzere geometrik motifler, ters veya düz V biçimli motifler, yıldırım okları ve hayvan figürleri gibi standart süslemelerinde Mısır ve Yunan sanatının, Amerika yerli sanatının, Afrika kabilelerinin, Doğu'nun izlerine rastlanır (Duncan,1988, s.163). Özellikle doğal motiflerin kullanıldığı bezeme, Art Deco sanatının her dalında kendini göstermiştir. 1925 yılında Robert Stacy'nin California'da tasarladığı otelin cephesinde, maya sembollerinden oluşan etkileyici bezemeler kullanılmıştır (Şekil 2.8).

Şekil 2.8: Aztec Hotel in Monrovia, California, Robert Stacy, 1925 (Url-2)

Art Deco üslubu, elle yapılmış ürünlerin yanı sıra seri üretim mallarını da kapsamaktadır. Burada amaç, gelenekselin dışında şık bir estetiği yansıtmaktır. Çeşitli ülkelerde Art Deco akımına ait ürünlerin pek çoğu kendi alanlarında ün sahibi olan tasarımcılar ve sanatçılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu tasarımcı ve sanatçılardan, akım üzerinde etkili olanlar şöyle sıralanabilir (Tong,2000,s.76):

Andre-Leon Arbus (1903-1969)	Francis Jourdain (1876-1958)
Norman Bel Geddes (1893-1958)	Ely-Jacques Kahn (1884-1972)
A.M Cassandre (1901-1968)	Piet Kramer (1881-1961)
Pierre Chareau (1883-1950)	Rene Jules Lalique (1860-1945)
Serge Chermayef (1900-)	Le Corbusier (1887-1965)
Clarice Cliff (1899-1972)	Raymond Loewy (1893-1986)
Susie Cooper (1902-)	Charles Rennie Mackintosh (1868-1928)
Michel de Klerk (1884-1923)	Robert Mallet-Stevens (1886-1945)
Sonia Delaunay (1885-1979)	Edward McKnight Kauffer (1890-1954)
Donald Deskey (1894-1989)	Koloman Moser (1868-1918)
Djo-Bourgeois (1898-1937)	Dagobert Peche (1887-1923)
Maurice Dufrene (1876-1955)	Paul Poiret (1879-1944)
Jean Dunand (1877-1942)	Gio Ponti (1891-1979)
Paul Follot (1877-1941)	Jean Puiforcat (1897-1945)
Paul Theodore Frankl (1886-1962)	Jacques-Emile Ruhlmann (1879-1933)
Eric Gill (1882-1940)	Louis Sue (1875-1968)
Josef Gocar (1880-1945)	Andre Mare (1887-1932)
Eileen Gray (1879-1976)	Walter Dorwin Teague (1883-1960)
Oliver Hill (1887-1968)	Joseph Urban (1872-1933)
Josef Hoffmann (1870-1956)	Ralp T. Walker (1889-1973)
Charles Holden (1875-1960)	Thomas Wallis (1873-1953)
Raymond Hood (1881-1934)	Karl Emanuel Martin (1889-)
Paval Janak (1992-1956)	Frank Lloyd Wright (1867-1956)

Art Deco üslubu, tarihsel üslupları izleyen bir yaklaşıma sahip olmadığı için, eski biçimleri aynen tekrarlamamış, bazı klasik biçim ve motifleri geometrik stilizasyona indirgemiş ve yeni biçim arayışına girmiştir. Örneğin kapı ve pencere kemerleri Art

Deco biçim dünyasında pek uygulanmamış, bunun yerine pahalı lento kullanımı oldukça rağbet görmüştür. Bu uygulama, geniş kapı ve pencere açıklıklarında betonarme strüktürün ilkelerine uygunluk da sağlamaktadır. Alışıl gelmiş kare ve dikdörtgen pencerelerin yanında yuvarlak ve çokgen pencere kullanımı da Art Deco'ya yabancı olmayan uygulamalardandır. Gemi kamarası pencerelerine duyulan ilginin sonucu Art Deco biçim dünyasına giren dairesel pencereler, özellikle transatlantiklerden esinlenerek biçimlendirilmiş yapılarda kullanılmıştır (Bayer, 1992, s.98). Art Deco üslubunda aynı zamanda simetri sıklıkla kullanılmıştır. Girişlerde yer alan büyük heykeller, zigzag motifler, floral desenler ve simetri esas alınarak planlanmıştır.

Avrupa'da Art Deco üslubu kullanılarak tasarlanan birçok yapı ile karşılaşmaktadır. Auguste Perret'nin 1902 yılında Paris'te tasarlamış olduğu apartman, Art Deco üslubu esas alınarak yapılmıştır. Kagir yapı ile tasarlanmış olan cephe, çiçek bezemeleri ile süslenmiştir. Geniş açıklıklı pencereleri çerçeveler ile kuvvetlendirilmiş olan bu yapıda, simetriye önem verilmiştir (Şekil 2.9).

Şekil 2.9: Auguste Perret Apartmanı, Paris,1902, (Bayer, 1992,s.26)

Eliel Saarinen tarafından 1904-1914 yılları arasında tasarlanan tren istasyonu Helsinki'de yer almaktadır. Art Deco üslubunu yansıtan bu anıtsal yapıda, beton

kullanımına önem verilmiştir. Yapının ana girişinde bulunan 4 adet insan figürü Emil Wikstrom tarafından tasarlanmıştır. Girişinde simetri kullanılan bu anıtsal yapının diğer cephelerinde simetriye rastlanmamaktadır. Kolonları ve uzun açıklıkları süsleme ile geçilen bu yapının uzun cephe duvarlarında motif kullanılmamıştır (Şekil 2.10).

Şekil 2.10: Helsinki Railway Station, Eliel Saarinen, 1914 (Url-3)

The Scheepvaarthuis, Johan van der May'in Piet Kramer ve Michel de Klerk ile birlikte, Amsterdam'da tasarlamış olduğu bir yapıdır. 1912-1916 yıllarında tasarlanmış olan bu yapıda tuğla kullanımı yaygındır. Motiflerin cephede büyük önem taşıdığı bu yapı, kendinden sonra yapılacak olan yapılara (özellikle Amerika Art Deco gökdelenleri) ilham kaynağı olmuştur. Tuğla, cam ve metal kullanılarak tasarlanmış bu yapının motifleri oyma yöntemi kullanılarak tasarlanmış ve cepheye sonradan eklenmiştir (Şekil 2.11).

Şekil 2.11: The Scheepvarthuis, Amsterdam, May, Kramer, Klark, 1916 (Url-4)

Çiçek motifleri, sarmal süsleri, kademeli formları, zig-zagları ve diğer geometrik öğeleri ile tasarlanmış cephelere sahip pavilyonlar Art Deco üslubunu yansıtan en başarılı örneklerden sayılmaktadır. Louis Boileau tarafından tasarlanmış The Pomone Atelier Pavilion of Le Bon Marche (Şekil 2.12); Bouvard, Vincent ve Labrenille tarafından tasarlanmış The City Of Paris Building (Şekil 2.13); ve renkli vitrayları ile anıtsal bir giriş yaratan, Hiriart ve Tribout'un tasarladığı Galeries Lafayette's La Maitrise Pavilion (Şekil 2.14); motifleri, bezemeleri, cam ve demir kullanımları, anıtsal ve vurgulanmış girişleri ve ön cepheleri ile Art Deco üslubunun Fransa'da yer alan en önemli örneklerindedir.

Şekil 2.12: The Pomone Atelier Pavilion of Le Bon Marche, Louis Boileau, (Bayer,1992,s.46)

Şekil 2.13: The City Of Paris Building, Paris, (Bayer,1992,s.46)

Şekil 2.14: Galleries Lafayette's La Maitrise Pavilion, Paris, (Bayer,1992,s.46)

Art Deco üslubu Fransa'da ortaya çıkan ve Avrupa'ya çok kısa zaman içerisinde yayılan bir üslup olmasına rağmen, Amerika'daki etkileri azımsanamayacak kadar fazladır. Amerika'nın yaklaşık 30 yılında kendisinden söz ettirmiş olan üslup, yalnızca mimari alanda değil, film ve moda endüstrilerinde de ön plana çıkmaktadır.

2.3 Amerika'da Art Deco Üslubu Yansımaları

1925 yılında Paris'te düzenlenen "Exposition Internationale des Arts Decoratifs et Industriels Modernes" fuarında temellerini atan Art Deco üslubu ilk olarak bulunduğu ülke olan Fransa'yı etkisi altına almıştır. Fransa'yı ciddi biçimde etkileyen üslup, daha sonra Avusturyalı ve Alman tasarımcıların gözdesi olmuş, kısa süre sonra ise Amerikalı tasarımcıların ilgi odağı olmuştur. Amerikan Art Deco terimi, 1900 ve 1930'lu yıllar arasında Amerika'nın yerlisi olan tasarımcılarla, o dönem Avrupa'dan Amerika'ya gelen tasarımcılar sayesinde ortaya çıkmıştır. Özellikle Fransa'dan Amerika'ya gelen sanatçılar, kısa sürede, bu ülkede Art Deco üslubunu yansıtan yapılar inşa etmiştir.

Dört yılın ardından 11 Kasım 1918 yılında savaş sona ermiş ve dünya kendisini ilk kez barışın içerisinde bulmuştu. Etkilenen Avrupa ülkelerinin aksine Amerika o dönem gelişmekte olan ekonomi ve endüstrisinin izinde kararlı bir şekilde ilerliyordu. Büyük ölçüde Avrupa modernizminden etkilenen Amerika, o dönem gelişmekte olan ekonomisi, büyümekte olan fabrikaları ve şehirleri ile aslında savaştan en az etkilenen

ülke olmuştu. Bu dönemde Amerika'da görülen en büyük etkiyi ise Art Deco yaratmıştı. Akademik ve bilimsel özgürlüğün gelişmeye başladığı yıllarda Avrupa'da büyük bir değişimin etkisi altına girmişti. 22 Mart 1919 yılında Paris ve Londra arasındaki ilk uçak seferi bu gelişmelerin en başında gelmiştir. En pahalı olanın değil gerekli ve yeteri miktarda olanın peşine düşen fabrikalar eskiden daha üst sınıflara hitap ederken artık orta sınıfa da hitap etmeye başlamıştı. Reklamlar dahi önceden sadece üst sınıfı hedef alırken artık orta sınıfa hitap etmeye başlamıştı. Orta sınıfın fazlalığı da tüketimi artırmıştı. Daha önce yine sadece üst sınıfa hitap eden en lüks olan ve moda olana artık orta sınıfta ulaşabiliyordu. Aynı dönem içerisinde kadının yeri de değişmişti. Daha önceden, daha az söz hakkına sahip olan kadın, savaşta birçok erkeğinde kaybedilmesiyle birlikte artık daha fazla söz hakkına sahipti. Amerika'da kadınlar oy kullanmaya başlamıştı. Örneğin Jean Lanvin ve Coco Chanel o dönem ortaya çıkan önemli kadın tasarımcılardandı. Kadınların değişimi ile birlikte artık dünya da değişmeye başlamıştı. Yeni kadın için artık moda, takı tasarımları yapılmaya başlamıştı. Çalışan kadın artık her şeyi takip edebiliyor evinin mobilyalarına karar verebiliyordu. 1923'te Amerika'da bulunan Chevrolet Ford Model T kadınlar için tasarlanmıştır. 1929 yılındaki büyük ekonomik kriz birçok ülkeyi etkilemiştir. Bu kriz önemli ölçüde Art Deco tasarımını da etkilemiştir. Art Deco artık daha fonksiyonellik içeren bir biçimde tasarlanmaya başlamıştır (Kethereyn,1997, s.s.12-13).

1930'la birlikte yeni ve daha fonksiyonel yapılar yapmaya başlandı. Yapılan her desen, motif, tema ve tasarım fonksiyonelliğe de hitap ediyordu. Bu dönemde Amerika'da birçok devlet binası da bu şekilde tasarlanmıştır. Art Deco, Amerika'da bulunan birçok objenin ve binanın modern üslupta tasarlanmasına ön ayak olmuştur. Amerikalılar o dönemlerde biraz tarihçilere biraz da arkeologlara uyum sağlamaya çalışıyor ve binalarında modern ve klasiğin izlerini taşıyorlardı. Amerikalıların aksine Avrupalılar 19.yy sonlarına doğru modern olanın ayırımına varmaya başlamışlardı. 1920'lerle birlikte iletişim, ulaşım ve iletişim sayesinde Amerikalılar da Art Deco üslubunu tanımaya başlamışlardı. Bu yıllarda hala klasik ve gotik tasarımlarına devam eden Amerika yeni bir arayış içindeydi. Art Deco, Amerika'da bu zamana kadar olan tüm periyotların, yeni stil ve materyallerle revize edilmiş hali olarak da tanımlanabilir. Amerikan modernizmi, endüstriyel tasarımın yeni materyal kullanılarak tamamlanmış halidir. Amerikan modernizmi başlamadan önce (bu tarihi 1925 yılı olarak verebiliriz), ilk gökdelenler aslında Beaux-Arts, Eklektik, Gotik ve Romanesque tarzında yapılmış

örneklerdir (Moss,1989, s.77). Aslında gökdelenler oluşmaya başladığı dönemde Amerika'da birçok mimar bu yeni tasarımları olumlu değerlendirmiyordu. Hatta yeni modern estetiğe uygun olan gökdelenler için bazı sanatçılar tarafından Americanismus, Americanism, Soviet Americanism gibi küçümsemeler kullanılıyordu (Wright 2007, s.2). Fakat yine de gökdelenlerin Amerikan modernizminin temsilcisi olarak kabul edildiği görüşünü değiştirememiştir.

Amerika 1925 Paris sergisi esnasında tüm olan biteni yakından gözlemlemekteydi. Fuar davet edilmesine rağmen, modern olanın tam olarak ne ifade ettiğinin henüz farkına varmamış olan Amerika, fuar davetini reddetmişti. Fuar davetini reddeden Amerika tasarım alanında yeni bir akım başlatmak için büyük hazırlıklar içerisindeydi. Mimari anlamda yeni modern stil üretme çabası içerisinde olan Amerika, dönemin ünlü sanatçısı Herber Hoover tarafından kurulan kurul ile birlikte hazırlıklara başlamıştı. İlk önce Amerikalı ünlü tasarımcıların çalışmalarını inceleyen ekip, fuar için yeterli aşamada olmadıklarını belirtip fuar davetini reddetti. Daha sonra ekipte yer alan tasarımcıları fuara gönderdi ve 1925 Paris fuarında yer alan tasarımları gözlemlemelerini istedi. Fuarda Le Corbuseir'in D'autumn pavilyonu Amerikalı tasarımcıların ilgisini çekmişti. Yalnızca süs değil, aynı zamanda işlevselliğinde yer aldığı bu iç mekan tasarımını kendi ülkelerinde oluşturulacak yeni akıma bir örnek olarak benimsiyorlardı. Hoover, sergide yer alan diğer tasarımların ise Amerika için çok fazla cesur olduğunu düşünmekteydi. Amerikalı tasarımcılar Paris fuarından döndükten sonra üç müdür ve yüz sekiz üyenin oluşturduğu bir kurul ile birlikte Amerika'da oluşturulacak yeni modern stil ile ilgili çalışmalar başladı. Charles Richard'ın öncülüğünde, Henry Creangers ve Frank Graham Amerika'nın birçok şehrinde yeni tasarımcı arayışına girdiler ve Paul Frank, Russel Wrigh gibi Art Deco estetiği üzerine çalışma yapan, çoğu Fransa'da eğitim almış birçok genç tasarımcı ile tanıştılar. Aynı dönemde fuar sona erdi ve Amerikalı kurul sergide yer alan ürünleri kendi ülkelerine getirme ve vatandaşlarına tanıtma fikrini ortaya attı. Hoover'ın önderliğini yaptığı ekip fuarda dört yüz adet obje seçti ve bu objeleri ilk olarak New York'ta bulunan Metropolitan Museum of Arts'a getirtti. Özellikle Fransız tasarımcıların tasarımlarından oluşan bu sergide Sue and Mare, Le Corbusier, Ruhlmann ve Jallottan gibi önemli tasarımcıların eserleri yer almaktaydı. Sergi 1926 yılında kapılarını açtı. Daha sonra Amerika'nın birçok şehrini dolaşan sergi o dönem gazetelerde yer aldı ve ülkeye duyurulmaya başlandı. Birçok ziyaretçinin akınına

uğrayan sergi, Amerika'ya Art Deco'yu böylece resmi olarak tanıtmış oldu. Daha sonra Amerika'da yer alan birçok büyük mağaza ve perakende toplulukları Art Deco vitrinler ve tasarımlar üretmeye başladı. İlk olarak Amerika'nın büyük perakende zincirlerinden biri olan Macy's Art Deco stilini tanıtmak için New York Metropolitan Museums of Arts ile işbirliği yaptı ve yeni çıkacak olan serilerini Art Deco üslubu vitrin ve mağaza tasarımları ile müşterilerine tanıttı. 2 Mayıs 1927 ve 7 Mayıs 1927 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu organizasyonda birçok etkinlik, seminer ve workshop düzenlendi. Paul Frank'ın da aralarında bulunduğu konuşmacılardan oluşan seminerlerde gökdelenler dahil birçok tasarım yapısının yeni modern akıma uyum sağlaması ile ilgili bilgiler verildi. Macys 'den sonra Amerika'da birçok marka 1931 yılına kadar bu çalışmalarını devam ettirdi. Art Deco üslubu ise Amerika'da bu şekilde var olmaya başladı (Meehan,2012,s.s.20-26).

Art Deco üslubunun Amerika'da bu kadar ilgi görmesinin en önemli nedenlerinden biri de Hollywood film endüstrisidir. Öncelikle 20.yy başlarında Amerika'da var olan movie theaterlar, ülkenin sosyalleşmesi ve gelişmesinde önemli ölçüde rol oynamışlardır. Film endüstrisi de bu tür tiyatro mekanlarının gelişimi ile ivme kazanmıştır. Özellikle Amerika'da downtown movie theater olarak adı geçen mekanlar, tiyatro ve halk arasında özdeşleşmiş durumdadır. İlk movie theaterlar ise 1900'lü yılların başına rastlamaktadır. Zamanla movie theaterlar, yerini, Amerika'nın en büyük endüstrisi olan Hollywood film endüstrisine bırakmıştır. Hollywood'un en gözde olduğu dönem 1940'lı yıllarda, bilet satışlarının 90 milyonu, günümüzde 20 milyon kadar satılmaktadır. Bu da Hollywood endüstrisinin aslında Amerika'nın gelişiminde ne kadar büyük bir yere sahip olduğunu bizlere göstermektedir.(Rishell,2014, s.40).

Şekil 2.15: Oscar Heykeli, 1928, Gibbons (Rishell, 2014, s.47)

1920 ve 1930'larda Hollywood sistemleri tam anlamıyla kurulmaya başladığında, artık popüler sanatçılar film anlaşmaları yapıyor, büyük bütçe harcanan bu filmler içinse sanat yönetmenleri ve set tasarımcıları ile anlaşılıyordu. Mekan kurgusunun çok ayrıntılı çalışıldığı bu endüstri de o dönem yaygın olan üslup olan Art Deco'dan fazlasıyla etkilenmişlerdi. (Rishell,2014, s.35). Hatta 1928 yılı Oscar heykeli, Gibbons tarafından Art Deco olarak tasarlandığı düşünülmektedir (Şekil 2.15).

Cedric Gibbons, Hollywood endüstrisi için bir dönüm noktası olmuştur. Film endüstrisini sanatsal bir boyuta taşıyan sanatçının filmlerinde mekan kurgusu çok önemli olmuştur. Özellikle iç mekanda kullandığı Art Deco tasarımları Amerika'ya tanıtmayı başarmış bir sanatçıdır. Heykeltıraşlar, mobilya tasarımcıları, kostüm tasarımcıları ile toplu şekilde filmlerini çeken sanatçı, daha sonraki yıllarda yapılacak olan filmlere de ön ayak olmuştur. 1928'de ilk ses getiren filmi Our Dancing Daughters ile başarıyı yakalayan sanatçı sayesinde, Amerika artık tamamen Art Deco üslubunu benimsemiştir (Şekil 2.16).

Şekil 2.16: Our Dancing Daughters, Cedric Gibbons, 1928, (Rishell,2014, s.43)

İç mekan mobilyaları, kostümleri, floral desenli merdiven korkulukları, kabartma duvarları ve heykelleri ile Art Deco üslubunu yansıtan film, Amerika'da büyük yankı uyandırmıştır. Birçok ziyaretçinin yalnızca dekorları için izlediği belirtilen film

afişleri ile de büyük ilgi toplamıştır. Daha sonra Gibbons'ın filmleri dahil 1945'li yıllara kadar çekilen birçok filmde aynı şekilde iç mekan kurgusuna önem verilerek tasarlanmış ve tamamen Art Deco üslubu etkisi altına girmiştir.

Amerika özellikle 1920'li yıllarda iki üslubun arasında kalmış ve o üsluplara uygun yapıların yapımını hızlandırmıştır. Bunlardan birincisi Fransa'dan alınan Art Deco üslubu, diğeri ise Almanya ve Avusturya'da etkili olan Bauhaus ve Modernizm üslubudur. 1920'lerin sonuna gelindiğinde Amerika, Fransız motiflerinden, bezemelerinden, yapım tekniği ve malzemelerinden oldukça etkilenmeye başlamıştır. 1930'lu yılların başında mimari ile gelen bu üslup, sanatın birçok dalına yayılmış, özellikle Amerikan sinemasında Art Deco Sinema adı altında yeni bir akım başlamıştır. Sinemanın yarattığı etki kısa sürede sanatın birçok dalına yayılmış, opera, müzikal, tiyatro gibi etkinliklerde Art Deco'nun etkileri görülmeye başlamıştır. O dönemde yapılan bu etkinlikler genelde Amerikan üst sınıfa hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Çünkü Art Deco süslemesi, malzemesi, görselliği ve detayı ön planda olan, zenginlere hitap eden bir akımdı. Dolayısıyla, mimari alandaki uygulamaları da genellikle üst düzey yapılar ve kamusal binalar için tasarlanmaktaydı.

1930'lu yıllarla birlikte Art Deco üslubu gökdelen yapılarında görülmeye başlamış ve Amerika'nın birçok şehrinde yaygınlık kazanmaya başlamıştır. 1928 yılında yapımına başlanan Chrysler Binası, mimar William Van Alen tarafından New York'ta tasarlanmıştır (Şekil 2.17).

Şekil 2.17: Chrysler Binası, New York, Alen, 1930, (Duncan, 1998,s.93)

Üçyüzondokuz metre yüksekliğe sahip Chrysler Binası, dönemin zenginlerinden Walter P. Chrysler için tasarlanmıştır. Art Deco mimarisinin en önemli örneklerinden olan bu binanın dış cephe süslemelerinde Chrysler marka otomobillerde kullanılan bazı dekoratif öğeler kullanılmıştır. Binanın taşıyıcı sistemi çelik, iç mekanlar ise tuğla duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Bina cephesinde 3800 küsur pencere açıklığı bulunmaktadır. Cephe kaplaması çelik olan bu binanın en önemli Art Deco öğelerinden biri zirvesinde yer alan motif ve ön cephede yer alan kartal başı motifleridir (Şekil 2.18).

Şekil 2.18: Chrysler Binası, Dış Cephe Motif Detayı, New York, 1930 (Duncan, 1998, s.151)

New York'ta bulunan Art Deco üslubunun en başarılı örneklerinden biri Rockefeller Center'dır. Raymond Hood tarafından tasarımı yapılan kompleksin mozaik, rölyef ve bezemeleri için birçok sanatçı getirilmiş ve bu sanatçılar Art Deco üslubuna uygun çalışmalar yapmışlardır (Şekil 2.19). Yapımına 1930 yılında başlanan kompleks 1939 yılında sona ermiştir. İçerisinde on dört adet Art Deco üslubuna uygun olarak yaratılmış ofis binası, günümüzde hala varlığını sürdürmektedir. Birçok motifin, heykelin, bezemenin kullanıldığı Rockefeller Bina kompleksi bir sanat müzesi

görünümünü sürdürmektedir (Şekil 2.20). Yapıldığı dönemde, Amerikalı birçok zengin aile tarafından ziyaret edilen Rockefeller Center, üst tabakanın ilgisini çekmiş ve Art Deco üslubuna ait birçok yapının tasarlanmasında öncü olmuştur (Şekil 2.21).

Şekil 2.19: Rockefeller Center, New York, Lee Lawrie,1935 (Duncan, 1998, s.152)

Şekil 2.20: Rockefeller Center, New York, Paul Manship, 1937 (Duncan, 1998, s.154)

Şekil 2.21: Rockefeller Center, New York, Isanu Naguchi, 1938 (Duncan, 1998, s.155)

New York’da Art Deco üslubuna örnek gösterilebilecek bir başka yapı da Empire State Binası’dır. Yapımı 1932 yılında tamamlanan bu bina, o dönemde Amerika’da etkili olan Art Deco üslubunu yansıtan başarılı örneklerle sahip mimarı William Frederic Lamb’dır (Şekil 3.22).Yapımında üç bin küsur işçinin çalıştığı tahmin edilen yapının detaylarında Art Deco üslubunu yansıtan motiflere rastlanmaktadır. Bina girişinde simetrik biçimde yer alan heykeller uzun bir sütun üzerine konumlandırılmıştır (Şekil 3.23). Dış mekanda yer alan yapısal görünüm ise yine üslubu yansıtmak üzere yapılmış olan tasarımlardır (Şekil 3.24).

Şekil 2.22: Empire State Building, New York, Lamb, 1932 (Url-5)

Şekil 2.23: Empire State Building, Ana Giriş, New York, 1932 (Duncan, 1998, s.161)

Şekil 2.24: Empire State, Dış Cephe Detay, New York, 1938 (Duncan, 1998, s.162)

Her ne kadar New York gökdelenler şehri olarak bilinse de gökdelenlerin yapımı Chicago şehrinde başlamıştır. Günümüzde etkinliklerini hala devam ettirmekte olan Chicago Art Deco Society (CADS) Barbara Capitan ve Leonard Howitz tarafından kurulmuş olan ve Art Deco üslubunun yayılmasında büyük etkisi olan bir kuruluştur. O dönemde Chicago’da bulunan yapıların çoğunun yapımına ön ayak olmuş olan kuruluş kısa bir süre içerisinde Amerika’nın tüm şehirlerine yayılmış ve üslubun gelişmesini sağlamıştır. 1980 yılında son görünümüne kavuşmuş olan Chicago Board of Trade Building’in ilk yapım yılı 1930’dur (Şekil 2.25). Özellikle cephe görünümü ile Art Deco üslubun en iyi yansıtan gökdelenlerden olan Chicago Board of Trade Building’in 1930 yılında yapılan orijinal hali Holabird and Root tarafından tasarlanmıştır. Yapının girişi heykelsi ve modüler olarak tasarlanmış, tepesinde ise motif kullanılmıştır. Cephesinde yoğun biçimde metal ve kagir kullanılan yapının en tepesinde ise yine heykel konumlandırılmıştır. İç mekanda ise, Art Deco üslubuna sadık kalınmış, yapı, özellikle mermer ve cam mimari elemanları ile dekore edilmiştir.

Şekil 2.25: Chicago Board of Trade Building, 1930, Holabird and Root (Url-6)

Yine Chicago’da bulunan Carbide and Carbon Binası 1929 yılında Burnham Brothers firması tarafından tasarlanmıştır (Şekil 2.26). Zirvesinde bulunan koyu yeşil taşlar ve altın varaklı süslemeler ile Art Deco üslubunu yansıtan başarılı örnekler arasında yer alır (Şekil 2.27). Yapının cephesinde parlak görünümlü siyah granit kullanılmıştır. Giriş holü siyah mermer ve bronz derzler ile tasarlanan bu yapının en önemli özelliği ise terra cotta kullanımudur. Terra cotta o döneme kadar yapı malzemesi olarak çok bilinen bir malzeme değildir. Fakat bu yapı ile birlikte dönemin önemli mimarları ve sanatçıları malzemeyi keşfederek kendi yapılarında da kullanmaya başlamışlardır. Aynı zamanda, yapıda kullanılan terra cotta malzemesi, daha sonra Amerika’da tasarlanacak olan yapılar için birincil malzeme olma özelliğini taşımaktadır. Bu yapıdan birkaç yıl sonra Chicago şehrinde Chicago’s Northwestern Terra Cotta Company isimli bir şirket kurulmuştur.

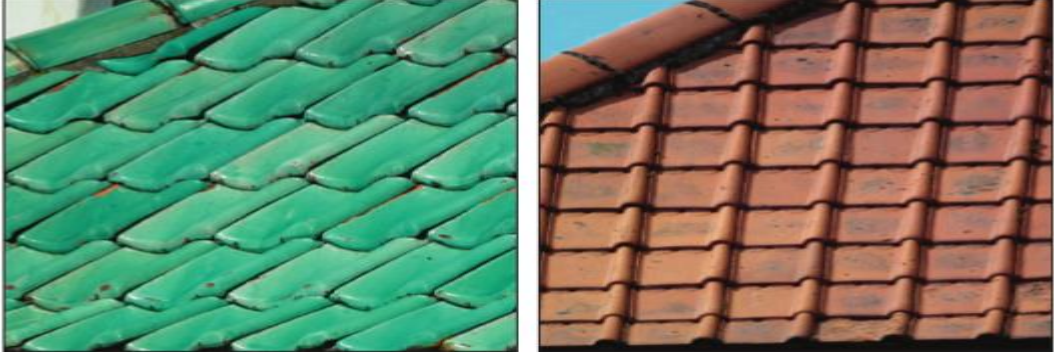
Şekil 2.26: The Carbide and Carbon Binası (Duncan, 1998, s.166)

Şekil 2.27: The Carbide and Carbon Binası Ön Cephe Görünümü, 1929 (Url-7)

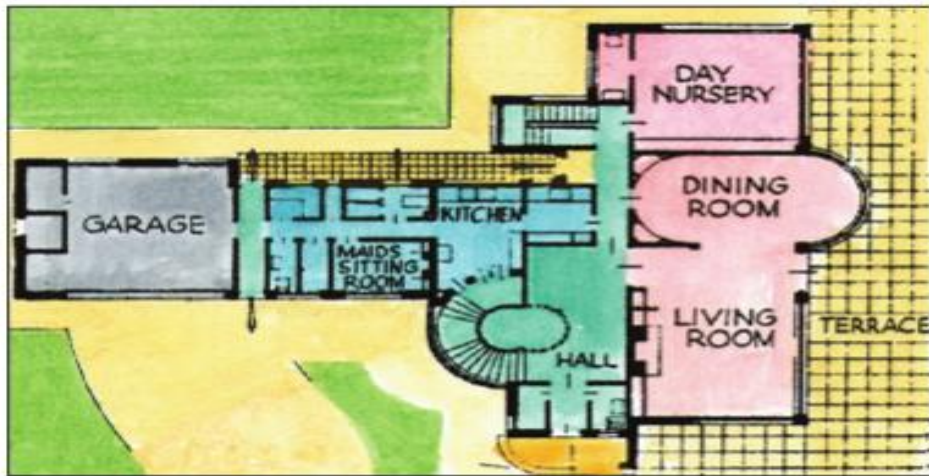
2.4 Art Deco Üslubu Konut Tasarımı

1920'lerin başında kamusal bina ve gökdelenlerin Art Deco üslubuna uygun olarak yapılması, konutların da bu üsluba göre tasarlanmasına ön ayak olmuştur. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası, konut ihtiyacı olduğu dönemde ortaya çıkan bu akım, birçok konut mimarını etkisi altına almıştır. Tuğlanın, cam ve ahşap malzemenin, simetrik olarak yerleştirilen dış cephelerin hatta zaman zaman vitrayların dahi kullanıldığı bu yapılar Avrupa'da ve Amerika'nın özellikle şehir merkezine yakın konumlanan kasabalarında tasarlanmıştır (Yorke,2011, s.23). Art Deco üslubunu yansıtan konutların önemli özelliklerinden biri de çatı kaplamalarıdır. Roma döneminde çatı bölümünde kullanılan tuğlaların yanında renkli tuğlalar da bu üslubu yansıtan malzemelerdendir (Şekil 2.28).

Şekil 2.28: Geleneksel Roma Tuğlası ve Renkli Tuğla (Yorke, 2011, s.36)

İç mekan, fonksiyona göre alçıpan veya kagir duvarlar ile bölünmüştür. Uzun açıklık geçen pencereler, iç mekanın gün ışığı alması için üslubun en önemli özelliklerindendir (Şekil 2.29)

Şekil 2.29: 1930 yılı Art Deco Konut Planı (Yorke, 2011, s.38)

Dış cephede kullanılan tuğlalar 1930'larda revaçta olmaya başlamıştır. 1950'li yıllara kadar devam eden bu cephe sistemi aslında birçok mimari üslupta kullanılmıştır. Fakat Art Deco üslubundaki kullanım şekli diğerlerinden biraz daha farklıdır. Cam malzeme kullanımının yaygın olduğu Art Deco stilinde, cephede kullanılan tuğlaların arasında geniş açıklıklar yaratılıp bu açıklıklara renkli veya şeffaf camlar yerleştirilir (Yorke,2011, s.46). Cephelerde büyük ölçekli saydam açıklıklar göze çarpar (Şekil 2.30).

Şekil 2.30: Tuğla ve cam kullanımlı cephe görünümü, (Yorke, 2011, s.41)

Art Deco üslubu Amerika'da etkin olduğu dönemlerde yalnızca gökdelenleri değil, konutları da etkilemiştir. Daha çok tekil konutlarda görülen örneklerin yanı sıra bu üsluba uygun az veya çok katlı konutlar da inşa edilmiştir. Mimar Milton J. Black tarafından 1939 yılında Los Angeles'ta inşa edilen Los Angeles Apartment Buildings, bu üslupta tasarlanmış örneklerden biridir (Şekil 2.31).

Şekil 2.31: Los Angeles Apartment Buildings, (Bayer,1992, s.65)

Bina üç parçanın birleşimi gibi gözükse de aslında tekil bir yapıdır. Arka bölümü teras şeklinde daha uzun, ön cephesi ise biri amorf diğeri ise modüler olarak tasarlanmış kütlelerden oluşmaktadır (Şekil 2.32).

Şekil 2.32: Los Angeles Apartment Buildings, (Bayer,1992, s.65)

Amorf şekilde tasarlanan ön cephede güneş panelleri yer almaktadır. Ön cephesi sokağa bakan bu yapıda her ne kadar motif veya heykel kullanılsa da üslup, cephede kullanılan kagir malzemedeki hareketlilik ile sağlanmıştır. Arka cephesi de sokağa bakan yapıda malzemenin heykelsi kullanımı bu yapıyı özel kılan tekniklerden biridir. Çok fazla pencere açıklığının bulunduğu apartmanda pencere açıklıkları modüler tasarlanmıştır. Teras ve balkonların bulunduğu bu yapı, Art Deco üslubunu yansıtan önemli örneklerden birisi sayılmaktadır.

1920’li yıllarda Avrupa ve Amerika’da büyük konutlardan küçük metrekaireli apartmanlara ve şehir merkezlerine yakın konumlara yerleşme ihtiyacı başlamıştır. Özellikle işçi sınıfı, çalıştıkları alanlara yakın olma sebebiyle şehir merkezlerine yerleşmeye başlamışlardır, bu da, konut ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Art Deco konutları 1920’li ve 1930’lu yıllarda gökdelenler veya mobilyalar kadar büyük bir etki yaratmamıştır. Malzemelerin diğer üsluplara göre daha yeni ve pahalı olması, üslubun gökdelen, kamusal binalar veya oteller gibi daha büyük ölçekli yapılarda kullanımını hızlandırmıştır. Mobilyalarda ise yine aynı şekilde kullanılan farklı malzeme, fason üretim sonucunda daha üst gelirli grup ile karşılaşmış ve akımın ilk yıllarından makineleşme sürecine kadar üst tabaka tarafından ilgi görmüştür. Kimi konut cephelerinde, diğer yapılarda gördüğümüz heykel ve motiflerle karşılaştık da, konutlarda, üslubun bu özelliği çok fazla tercih edilmemiştir. Yeni çıkan malzemeler

ile tasarlanan Art Deco üslubu konutlar, sanatın diğer alanlarında olduğu gibi (grafik, moda, heykel vb.) çok fazla ses getirmemiştir. Özellikle 1940 ve 1950 yıllarda Avrupa'da Art Deco üslubu apartman tasarımı yaygınlık kazanmıştır. Kendi döneminde daha çok gökdelen, kamu binası ve otel tasarımlarına hitap eden üslup, 1940'lı yıllarda birlikte apartmanlarda da görülmeye başlamıştır. Bunun nedeni olarak ise, 1930'lu yıllarda çıkan yeni malzemelerin zaman geçtikçe daha da ekonomikleşmesi ve uygulamasının daha kolay yapılabilmesi gösterilmiştir.

2.5 Art Deco Üslubu Mobilya Tasarımı

Art Deco üslubu mobilya tasarımı, üslubun ortaya çıktığı 1920'li yıllarda Fransa'da yaygınlık kazanmıştır. Art Deco mobilyasının kökeni Fransız eski rejimine ve 17.yy geç dönemindeki Ruhlmann tarafından cesaretlendirilen dolap ustaları Rieserer ve Weiswellier'e dayanır (Erdem, 2007, s.77). Coşkulu Art Nouveau devrinden sonra Fransız mobilya tasarımcıları, geleneksel Fransız tadından uzaklaşmışlar, sade formlara ve zerafete geri dönme ihtiyaçları olduğu izlenimini vermişlerdir. Güzellik kavramı, sandalye kavramının dıştan görünümündeki muhteşemliği veya önden bakıldığında fildişi bandıyla sunulmuştur. Bunun yanı sıra dekorasyon terk edilememiş, Art Deco'nun önemli bir parçası olarak kalmıştır. Evin iç güzelliğinin insanların yaşamları için gerekliliği kanıtlanmaya çalışılmıştır (Erdem, 2007, s.78). Art Deco üslubunun önemli tasarımcıları arasında yer alan Ruhlmann'ın tasarladığı kabin, mobilya alanındaki örneklerin en başında yer almaktadır. Zigzag detaylı tablası, floral desenleri ve mobilya ayaklarında bulunan zerafet ile üslubun en başarılı mobilya ürünlerinden birisi olarak nitelendirilmektedir (Şekil 2.33).

Şekil 2.33: Kabin, Emile-Jacques Ruhlmann, 1926 (Url-8)

Art Deco mobilyaların asıl kökeni, Fransa'da bulunan el sanatları atölyeleridir. Dönemin önde gelen akımından etkilenen el sanatları ustaları, mimar veya müşterilerin isteği üzerine fason tasarımlar yaparak üsluba katkıda bulunmuşlardır. Abanoz, zebra ağacı, akça ağaç, çınar, dişbudak, gül, sedef, işlenmiş demir, köpekbalığı derisi, maun, palmye, fildişi, kaplan ve leopar postları Art Deco üslubu mobilya tasarımında en çok karşılaşılan malzemelerdir. Ahşap ve metalin birlikte kullanıldığı mobilyalarda tasarımlar dekoratif ve birbiri ile harmoni içerisinde tasarlanmıştır. Fransız Deco stilinde olduğu gibi American Art Deco stilinde de ağaç ön plandadır. Onunla birlikte kullanılan materyaller uyum içerisinde ona eklenerek mobilyayı oluşturmaktadır. Özellikle cam ve metal kullanımında görüldüğü bu mobilyalar, kamusal alanlarda, tiyatro ve opera binalarında ve özellikle evlerin iç mekanlarında sıkça kullanılmıştır. Çinlilerden esinlenerek tasarlanan bu mobilyanın mimarı Paul Frank'tır (Şekil 3.34). Farklı renklerle tasarlanmış olduğu sandalyenin sırt kısmı geometrik desenler ile oluşturulmuştur. Kolçakları yine aynı desenler ile devam eden mobilya sade fakat zarif bir stile sahip Art Deco mobilya örneklerindedir.

Şekil 2.34: Geometrik sandalye tasarımı, Paul Frankl (Erdem,2007,s.74)

Maurice Dufrene tarafından in Salon D'Automne fuarında sergilenen koltuk Art Deco estetiğinin yansıtılmasında büyük etki yaratmıştır (Şekil 2.35). O dönemde fuarda çok ses getiren koltuk dönemin diğer ürünleri gibi el işçiliği yerine makine üretimi

olmasına rağmen zarif özelliğini hiçbir şekilde kaybetmemiştir. Art Deco mobilya tasarımının önde gelen isimlerinden olan Dufrene mobilyalarında fazlaca ağaç, fildişi ve parlak kumaşlar kullanılmıştır.

Şekil 2.35: Koltuk tasarımı, Dufrene, in Salon D' Automne, (Erdem,2007, s.85)

Jean Dunand, yine aynı dönemlerde Art Deco stili mobilya tasarımının öncülerinden sayılmaktadır. Kendisi, daha çok cilalı malzemeler kullanıp, mobilyada bulunacak olan süsü bu şekilde yansıttı. Yumurta kabuğu kullanmış olduğu panel kendi döneminde çok ses getirdi. Farklı malzemeleri harmanlamasıyla bilinen Dunand, koltuklarında çiçek motiflerini parlak kumaşlar üzerinde uygulayıp, koltuğun taşıyıcı iskeletinde dahi süsü yansıtmıştır (Şekil 2.36).

Şekil 2.36: Koltuk ve panel tasarımı, James Dunand, (Erdem,2007,s.95)

Art Deco mobilyalarında kullanılan malzemeler çok çeşitli olup, her tasarım içinde kendisi ile uyumlu olarak planlanırdı. Ortaya çıktığı ilk yıllarda el işçiliği olduğu için yalnızca üst tabakaya hitap etse de, makinaların fason üretimin yerini alması ile birlikte

orta gelir grubuna da hitap etmeye başladı. Böylelikle mobilyalar yalnızca kamusal alan ve otellerde değil evlerin iç mekanlarında da kullanılmaya başlandı.

Art Deco'nun etkisini kaybetmeye başladığı yıllar 2. Dünya Savaşı başlangıcına denk gelmektedir. Savaş yıllarında Almanların tutumu Amerika dahil tüm dünyayı etkiledi, dolayısıyla yapım faaliyetleri de yavaşlamaya başladı. Bu dönemde Rohe, Gropius ve Corbusier gibi mimarlık tarihi açısından önemli mimarlar ortaya çıkmıştır. Özellikle Bauhaus'un yaratmış olduğu akımdan da etkilenecek Art Deco'dan daha farklı, dekorasyonda minimum süsleme, daha sade ve güzellikten ziyade işlevselliği esas alan tasarımlar oluşturmuşlardır. Seri üretimin de hızlanmaya başladığı savaş sonrası yıllarda ise mimarlık tarihçileri Bauhaus odaklı bu yeni modern tasarımların Art Deco üslubundan daha avantajlı olduğunu savunmuşlardır. 1945 yılında ise Amerika'da bulunan Museum of Modern Art müzesinde, yeni, modern tasarımı esas alan sergiler düzenlenmiştir, böylece, Amerika'da International Style akımı ortaya çıkmaya başlamıştır. 1940 sonları ve 1950'lerin başında ise Art Deco küçük ölçekli obje ve mobilya tasarımlarında kullanılmaya devam etmiştir.

2.6 Art Deco Üslubunun Etkilendiği Sanatlar

Art Deco aslında bir gecede ortaya çıkmış bir üslup değildir. Sosyal ve ekonomik değişimler, savaşlar ve teknolojik avantajlar Art Deco üslubuna yön vermiştir. Art Deco'da ürünün kalitesinin veya ürünün etkisinin, ürünün kendisinden daha kaliteli ve ilgi çekici olma özelliği vardır (Hillier,1971, s.27). Kübizm, Fauizm, Fütürizm ve Alman Ekspresyonizmi, Art Deco stiline gelişmesinde etkili olan akımlardır. Aynı zamanda Art Nouveau ve Arts and Crafts stillerinin Art Deco üzerindeki etkileri de tartışılmaz bir gerçektir. Art Deco tüm bu akımlardan beslenen aynı zamanda dönemin koşullarından da etkilenen bir üsluptur.

20.yy'ın başlarında dünya artık tamamen bir değişime uğramış ve modernliği kabul etmiş bulunmaktaydı. Uçak ve ilk gökdelenin bu dönemde var oluşu da, modernizmin artık insanlar tarafından kabul görmeye başlamasında önemli oluşumlardır. 19.yy empresyonistleri artık illüzyon ve imitasyonun yaratmış olduğu etkiden tatmin olmamaktaydılar. Onun yerine doğal formların ve şekillerin-kalıpların, yeni renk ve biçimler ile birleştirilmiş olanını var etme çabası içindeydiler. Yeni yaratılacak olan bu akım ise 1907 yılında Picasso ile başladı. İlk çizimlerinden olan Les Demoiselles eserinde, geometrik şekiller ile anlatılmaya çalışılan bir olayı ortaya koyan Picasso ile

Kübizm hayatımıza girmiş oldu (Şekil 2.37). Kübizmin ortaya çıkışı ile birlikte artık tasarımcılar geometrik formları tasarımlarında kullanmaya başlamışlardı. Özellikle üçgen ve dörtgen geometrik şekilleri barındıran Art Deco, geometrik formlarını Kübizm'den almıştır.

Şekil 2.37: Les Demoiselles, Picasso, 1907 (Url-9)

Fütürizm ise, Kübizm 'den önemli ölçüde etkilenmiş başka bir akımdır. Özellikle İtalya'da, Fütürizm çok güçlü bir alanı ele geçiriyor, birçok yeniliğe öncülük ediyor ve yeni makine çağını ise önemli ölçüde etkiliyordu (Weber, 1992, s.28). Fütürizm' de yer alan hız ve hareket, tasarımlardaki enerji ve dinamikliği yansıtıyordu. Art Deco'da kullanılan diagonal çizgiler ve şekiller, zigzag motifler Fütürizm' den etkilenen öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Art Deco'nun etkilendiği diğer akımlar ise Fauizm, Sovyet Konstrüktivizmi, Ekspresyonizm, Presisyonizm ve Senkronizm'dir. Fauizm ilk olarak 1905'te Fransa'da gerçekleşen Salon D'Automne'da karşımıza çıkmaktadır. Farklı renklerin birleşiminden oluşan gerçeküstü renkler olarak tanımlanan bu renklerin kullanıldığı üslup özellikle vazo, kavanoz vb. objelerde kullanılıyor. Konstrüktivizm ise Rusya ihtilalinin hemen sonrasında ortaya çıkan bir üsluptur. Aslında De Stijl ve Bauhaus akımlarından fazlaca etkilenen Konstrüktivizm daha rasyonel bir üslup olmakla birlikte, teknolojiden de sıkça yararlanmıştı (Weber, 1992, s.31). Art Deco üslubunda, gökdelenlerin ve çok katlı binaların yapımında kullanılan endüstriyel materyaller de konstrüktivizm etkisinden kaynaklanmaktadır. Art Deco'da parlak ve canlı renklerin kullanımı da Empresyonizm' in etkileridir. Camların, vitrayların tasarımı, küçük objelerin tasarımı hatta dış cephede kullanılan alçı ve taşların renklerinin parlaklığı

dahi bu akımdan oldukça etkilenmiştir. Presyonist ve Senkronist akımlar ise Amerika'da oluşan akımlardır. Presyonizm aslında Kübizm 'den etkilenmiş ve geometrik formları, kübizimde olduğu gibi öne çıkaran bir akımdır. Fakat Kübizim'den tek farklı yanı tasarımlarda kullanılacak olan geometrik formları matematiksel hesaplamalara göre planlamasıdır. Senkronizm ise renk ve şekillerin aynı ölçüde dengelenip, harmoni içerisinde tasarıma yansıtılmasıyla oluşturulmaktadır.

Art Nouveau ve Arts and Crafts ise Art Deco'nun etkilendiği en önemli üsluplar olarak belirtilebilir. Art Nouveau o dönemde Avrupa'da gelişmekte olan, çiçek ve süs motiflerinin ön planda olduğu bir akımdı. Özellikle süslemeleri Art Deco ile sıkça karıştırılan bu üslupta geometri Art Deco'daki kadar sık karşımıza çıkmamaktadır. Aynı dönemde İngiltere'de yaygın olan Arts and Crafts üslubu ise, Art Nouveau'nun aksine, tamamen basite ve sadeliğe hizmet eden tasarımlarla oluşturulan bir üsluptur. Arts and Crafts'ta da Art Deco'daki geometrik şekillerin izleri gözlemlenmektedir. Aslında 19.yy sonlarında İngiltere'de ortaya çıkan Arts and Crafts, Art Nouveau'nun habercisi gibiydi. Düz çizgiler ve kübik tasarımlardan oluşan Arts and Crafts, kendinden önceki geleneksel akımları ve süsleme unsurlarını reddeder pozisyondaydı. Art Nouveau belki de bu akıma alternatif olarak, ihtiyaçlardan doğmuş bir akım olarak karşımıza çıkmış olabilir.

Antik çağ dönemleri de Art Deco üslubu için öncü olmuşlardır. Birçok tasarımcı özellikle iç mekanlarda eski çağ sanatlarını özgün biçimde uyarlamışlardır. Mısır, Aztek, Maya, North American Indian ve Japonya, etkilenilen antik çağ sanatlarından bazılarıdır. Mısır sanatının etkisi, 1920 ve 1930 tasarımlarında sıklıkla gözlemlenmiştir. Lotus çiçeği, Papirus yaprakları ve Scrabbas yaprakları birçok tasarımda kullanılmıştır. Yine objelerde ve hatta strüktürlerde kullanılan zigzag desenlerin ise Mısır piramidi Unis'in kapılarından etkilenildiği düşünülmektedir (Allwright,1997, s.18). 1927 yılına ait olan Los Angeles'teki tiyatro Maya ve Aztek motifleri ile süslenmiş bir cepheye sahiptir. Aztek sanatına ait olan dörtgen içi papirüs motifi ve Maya sanatına ait olan insan figürü ile Morgan tarafından tasarlanmış olan tiyatro Art Deco sanatının önemli örneklerindendir (Şekil 2.38).

1920 yıllarında Mexico'da gerçekleşen kanlı eylemler sırasında, dünya onları izlemekteydi. Sosyal reform ve yenilenmeden sonra birçok kişi için Meksika altın hayallerin gerçekleştiği bir yer olarak düşünülmekteydi. Aynı dönemde Aztek ve Maya sanatlarına da ilgi duyulmaya başlanmıştı. Meksikalı sanatçılar bu dönemde

dekoratif sanatlarda önemli tasarımlar icra etmeye başlamışlardı. Diego Rivera, Jose Clemente gibi artistler freskler tasarlamaya başlamıştır (Şekil 2.39). Avrupa ve Amerika da bu sanatçılar sayesinde fresk ile tanışmıştır (Allwrigh,1997, s.19). Aynı zamanda Orient, Art Deco üslubunda önemli bir yere sahiptir. Özellikle uzak doğu sanatında Japonların kıyafet ve takılarında kullandığı değişik açılı dokular da Art Deco üslubunu etkilemiştir.

Şekil 2.38: Mayan Theathre in Los Angeles, Morgan,1927 (Url-10)

Şekil 2.39: Omnisciencia, Jose Clemente Orozco, Mexico City, 1925 (Url-11)

2.7 Art Deco Üslubu'nun Türkiye'ye Girişi

Türkiye, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte modernleşme sürecine girmiştir. Birçok yenilik, özellikle gündelik hayattaki değişimler batılı anlamda modern bir toplum yaratma çabası içerisinde gerçekleşmiştir. Cumhuriyet'in özellikle ilk beş yılında çok farklı sınıf ayrımları olmasa da üst tabakayı artık Müslüman olan doktor, mimar, tüccar, mühendis kesimi oluşturmaktaydı. Bu kişiler batıyı yakından takip ederek, oturdukları evin mobilyasından giydikleri kıyafete kadar batılı bir hayat tarzı yaşamaya çalışmaktadırlar. O dönemlerde Ankara'da zengin aileler apartmanları yeni yaptırmaya başlamış, İzmir'de ise genelde ticaretle uğraşan köklü aileler apartmanlara yerleşmeye başlamışlardır. Sadece salt modern yapıların yer aldığı Uluslararası Mimarlık Üslubu değil, Art Deco üslubu da o dönemin Türkiye'si tarafından seçilmiştir. Sözkonusu seçkin tabakanın yoğun olarak yerleştikleri yerlerde inşa edilen yapılarda ve bu yapıların içindeki mobilyalarda, Art Deco üslubu kendini çok fazla hissettirmektedir. Bu ortamlardaki yaşam biçimi de batılıdır: akşam çayları, batılı modaları izleyen giysiler içinde gidilen balolar, sanatsal ve kültürel faaliyetler bu kesim için vazgeçilmezdir (Gülbahar, 1995:40).

Art Deco üslubunun ortaya çıktığı dönemlerde Türkiye'de sanat eğitiminde de birçok yenilik meydana gelmiş, bu yenilikler ise dönemin öğrencilerini etkilemiştir. Güzel Sanatlar Akademisi'nin başına getirilen Namık İsmail, Sarbonne Üniversitesi'nde sanat tarihi eğitimi almış olan Burhan Toprak, Alman mimar Bruno Taut, Fransız ressam Leopold Levy, Alman heykeltıraş Rudolf Belling ve Fransız dekoratör Luis Sue bu üslubun Türkiye'de yayılmasında başta gelen sanatçılardır.

1927 yılında Teşvik-i Sanayi kanunu ile sanayiye yönelik bir takım yenilikçi ve özendirici kurallar getirilmiş olsa da 1929 yılında tüm dünyada etkili olan büyük ekonomik bunalımdan Türkiye de etkilenmiştir. Bu süreçte yeni girişimlerin fonlarının sağlanamamasının yanı sıra, mevcut ekonomi de negatif yönde etkilenmiş ve devlet tarafından yeni iktisadi kuralların getirilmesi ön görülmüştür. 1932 yılında devlet ekonomik hayatta etkin rol oynayamaya başlamış ve yeni ekonomi planları hazırlamıştır. 1934 yılında 1. beş yıllık sanayi planı hazırlanmış ve yürürlüğe girmiş, 1936 yılında ise 2. plan hazırlanmıştır. Fakat aynı dönemlere denk gelen 2. Dünya Savaşının etkileri nedeni ile bu planlar da tam olarak uygulanamamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra aslında Türkiye büyük bir değişimin etkisi altına girmiştir. Bu

değişimler özellikle cumhuriyetin ilanından sonraki ilk beş yıl içerisinde gerçekleştirilmiş ve modernleşmeye ön ayak olmuştur. Fakat bu modernleşme çabalarında Türkiye Cumhuriyeti'nin aslında batıya olan beğeni durumu açıkça sergilenmiştir. Örneğin Türkiye; gramofonun yaygınlaşmasıyla, daha Osmanlı Devletinden itibaren, Odeon, Sahibinin Sesi gibi yabancı plak şirketlerinin en büyük pazarlarından biri olmuştur (Belge, 1983, s.845).

1930'lu yıllarda, Art Deco'nun Türkiye ve tüm dünyada en popüler olduğu dönemlerde, Türkiye'de sınıf farklılıkları çok yaygın değildir. Cumhuriyetin ilanından sonra, bu konuda değişiklik gösteren en önemli süreç ise, daha önce burjuva sınıfını gayrimüslim çoğunluk oluştururken artık bu sınıfa Müslüman kesim de dahil olmaya başlamıştır. Bu sınıf içerisinde yer alanlar genellikle mimarlar, mühendisler, doktorlar, tüccarlar, sanayici ve müteahhit kesimdir. Bu kişiler genelde batıyı taklit eden, onlar gibi giyinmeye, yaşamaya ve gezmeye çalışan; Nişantaşı, Teşvikiye, Maçka gibi yerlerde yaşayan insanlardan oluşmuştur. Bu dönemlerde her ne kadar Ulusal Mimarlık akımı ülkede etkili olsa da, Art Deco üslubu da batılı anlamda modern yaşamaya çalışan kesim tarafından yavaş yavaş ülke sınırları içerisine girmeye başlamıştır. Bu tarihlerde yapılmış olan çok katlı konutlardan da anlaşıldığı gibi aslında Art Deco'nun Türkiye'de etkin olmasının nedenleri ile ilgili birtakım farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Burcu Özgüven ‘‘Art Deco Architecture’’ isimli makalesinde (2009), dönemin iş adamları Nuri Demirağ ve Hayri İpar'dan bahsetmektedir. Özellikle havacılık sektöründe önemli bir yere sahip olan Demirağ, bir dönem ailesi ile birlikte Los Angeles eyaletinde yaşamıştır. Amerika'da yaşadıkları bu dönemde Hollywood, ülkenin en önemli sanayi kurumlarından birisidir. Art Deco üslubunun etkilerini sıkça görüldüğü bu dönemde, Demirağ ailesinin bu üsluptan oldukça etkilendiğinden bahsedilmektedir. Aynı şekilde Alpullu şeker fabrikalarının sahibi olan Hayri İpar da bir dönem Amerika'da yaşayan zenginlerdendir. Ailesi ile Türkiye'ye dönüş yaptıklarında, burada davetler veren ailenin de bu üsluba katkı sağlamıştır. Hatta dönemin önde gelen gazetesi Cumhuriyet'te çıkan ilana göre İpar'ın oğlunun Amerikalı ünlü Hollywood film yıldızı Virginia Bruce ile evleneceğinden bahsedilmektedir (Şekil 2.40).

Diğer kaynaklarda ise Türkiye'nin Art Deco'sunu batılı anlamda modern yaşamaya çalışan kesimin oluşturduğu aktarılmaktadır. Bu ortamlarda yaşayan kesimin yaşam biçiminin batılı olduğu; akşam çayları, batılı modaları izleyen giysiler içinde gidilen

balolar, sanatsal ve kültürel faaliyetlerin de bu kesim için vazgeçilmez olduğu belirtmektedir (Gülbahar,1995, s.40).

Şekil 2.40: Ali İpar ile ilgili gazete haberi, (Cumhuriyet Gazetesi, 03 Eylül 1946)

Art Deco'nun yaygın olduğu yıllarda Türkiye'de güzel sanatlara verilen önem artmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi müdürü Namık İsmail, 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nde Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü'nü açmıştır. Dekoratif sanatlar aslında Art Deco üslubunun büyük bir kısmını kapsadığı için, bu değişim üslubun yaygınlaşmasında büyük rol oynamış olabilir. 1937 yılında okul müdürlüğüne Sorbonne'da sanat tarihi eğitimi almış olan Burhan Toprak getirilmiş ve kendisi akademiye Avrupalı tanınmış sanatçıları getirmek üzere çalışmalara başlamıştır. Daha sonra Alman Bruno Taut, Fransız ressam Leopold Levy, Alman heykeltıraş Rudolf Belling ve Fransız bezemeci Luis Sue Türkiye'ye getirilmiştir. Özellikle Luis Sue Art Deco üslubunda önemli bir yere sahiptir. 1925 Paris sergisinde Andre Mare ile ortak çalışmalar yapmış ve yapılan çalışmaları sergide yer almıştır. Dekorasyon alanında önemli bir isim olan Sue, Türkiye'de birçok tasarım öğrencisini de etkilemiştir (Gülbahar, 1995, s.41). Aynı şekilde bu dönemde yurtdışına gönderilen öğrenciler de, özellikle Avrupa'daki sanat ortamını döndüklerinde Türkiye'ye getirmişlerdir. Türkiye'de gerçekleşen bu değişimler yavaş yavaş tüm sanatçıların, tasarımcıların ilgisini çekmeye başlamıştır. 14 Kasım 1931 yılında Cumhuriyet gazetesinde yazan Ressam Ali Sami, Sanayi Nefise ve eğitimi hakkında yazdığı 'Resim Mektebimiz ve

Ressamlığımız Ne Halde” yazısında şu cümlelere yer vermiştir (1931):”Köhne metotları bırakmalı ve ameli ve ilmi talebe yetiştirilmelidir. Art Decoratif, Art Industriel, Eau Forte, Gravure, İlançılık ve Matbuat ressamlığına ehemmiyet verilmelidir. Çünkü akademi aynı zamanda bizim Art Decoratif mektebizdir. Bu sanatları öğrenen talebe değil memleketimizde dünyanın her tarafında hayatını kazanabilir. Ve memleketin sanayideki infişakına faydaları olur” (Şekil 2.41) (Sami, 1931, s.3).

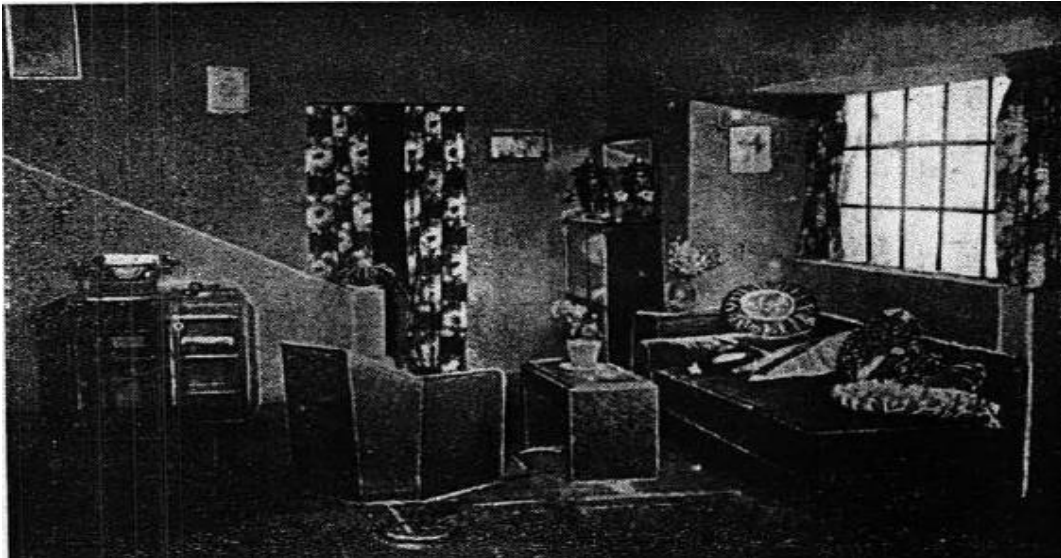
Kesim şubesine rağbeti arttırmak ve kabiliyetli talebe bulmak için de gene iyi talebe yetiştirmek lazımdır. Bugünkü şerait altında mektebe giren talebe mirasyedi olmalıdır ki o fedakârlığa katlanabilsin.

Ressamlık; hekimlik, eczacılık, avukatlık gibi serbest mesleklerden biridir. Fazla olarak beynelmilel bir kıymeti de vardır.

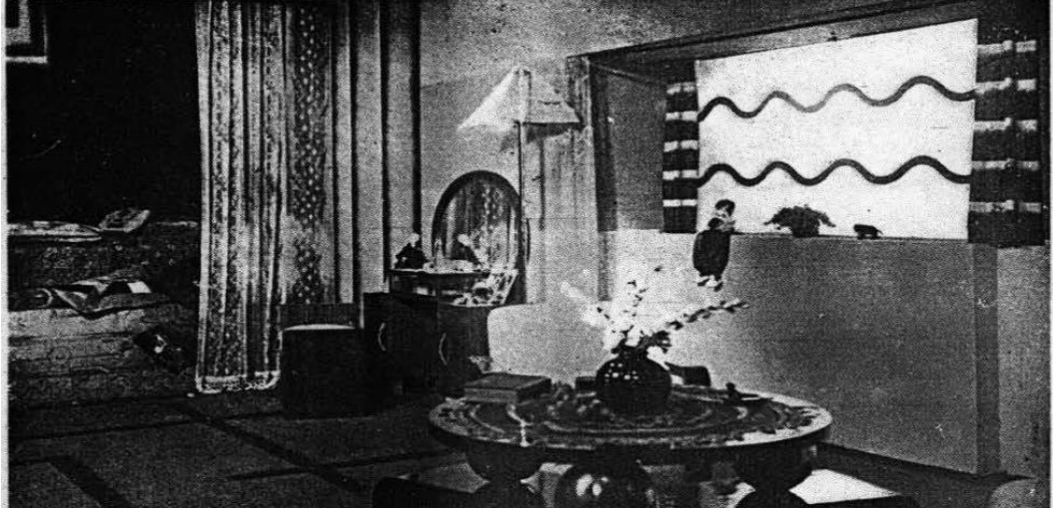
Ressamlıkla geçinmek yolu sade muallimlik veya hükümet kaptısı değildir. İyi bir ressam Avrupa'da bile san'atını tanıttırabilir. Buna muvaffak olan bir vatandaş hem kendi şahsına hem de mensup olduğu millete karşı faydalı bir iş görmüş olur.

Resim şubesi köhne metotları bırakmalı ve ameli ve ilmi talebe yetiştirmelidir. Art Decoratif, Art Industriel, Eau forte, Gravure, ilançılık ve matbuat ressamlığına ehemmiyet verilmelidir. Çünkü akademi aynı zamanda bizim Art Decoratif mektebizdir. Bu san'atları öğrenen talebe, değil memleketimizde dünyanın her tarafında hayatını kazanabilir. Ve memleketin sanayideki inkişafına faydaları olur.

Şekil 2.41: Resim Mektebimiz ve Ressamlığımız Ne Halde, Ali Sami, (Cumhuriyet Gazetesi, 14 Kasım 1931)

Şekil 2.42: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü (Arkitekt,Sayı:9,1932)

Şekil 2.43: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü (Arkitekt,Sayı:9,1932)

Türkiye’de Art Deco’nun gündemde olduğu yıllarda, film setlerinde oluşturulan dekorlara eskiye oranla daha çok önem verilmeye başlanmıştır (Gülbahar, 1995, s.43). Söz konusu dönemde dekoratör Vedat Ömer, İstanbul Sokakları ve Karım Beni Aldatırsa gibi filmlerin dekorasyonunu yapmıştır (Mim,1932,sayı:14:48). Bir müzikal olan Karım Beni Aldatırsa adlı filmin dekorları tipik Art Deco öğeleri kullanılarak oluşturulmuştur (Şekil 2.42). İç mekanda kullanılan mobilyalar da yeni modern estetik anlayış olan Art Deco üslubuna göre tasarlanmıştır (Şekil 2.43).

Şekil 2.44: Karım Beni Aldatırsa Film Dekorü (Arkitekt,Sayı:9,1932)

Söz konusu filmin yatak odasında, cam kapının üzerinde oturtulmuş dans eden kadın figürünün dalgalı saçları dalgalı çizgilerle yaratılmıştır. Söz konusu kapı, içerdiği

motiflerle ve değinilen kadın figürüyle tipik bir Art Deco kapısıdır. Aynı filmde, evin holünde yer alan ve denize atlamaya hazırlanan bir kadını betimleyen heykelde yine dalgalı çizgiler kullanılarak saçlar yaratılmıştır (Şekil 2.44). Söz konusu saçlar vücuda dik açı yapacak bir biçimde dalgalanmaktadır (Gülbahar,1995, s. 43).

Art Deco üsluplu bu saç dalgalanışı, Avustralyalı bir heykeltıraşın, Pierre Le Faguays'ın bronz heykelinde de aynı biçimde, zigzaglar kullanılarak oluşturulmuştur (Şekil 2.45). Ayrıca o dönemde, gösterime sunulmuş Lüküs Hayat Opereti'nin sahnesinde de Art Deco mobilyalar kullanılmıştır (Şekil 2.46). Ayrıca bu operetin içindeki bir şarkıda geçen kübik mobilyalar terimi Art Deco'yu kast eder (Gülbahar, 1995, s.43). Dönemin gazete sayfalarındaki ilanında ise Art Deco temalı bir reklam çalışması yapılmıştır. Bu temanın o dönem şehir tiyatrolarının motifi olduğu düşünülmektedir.

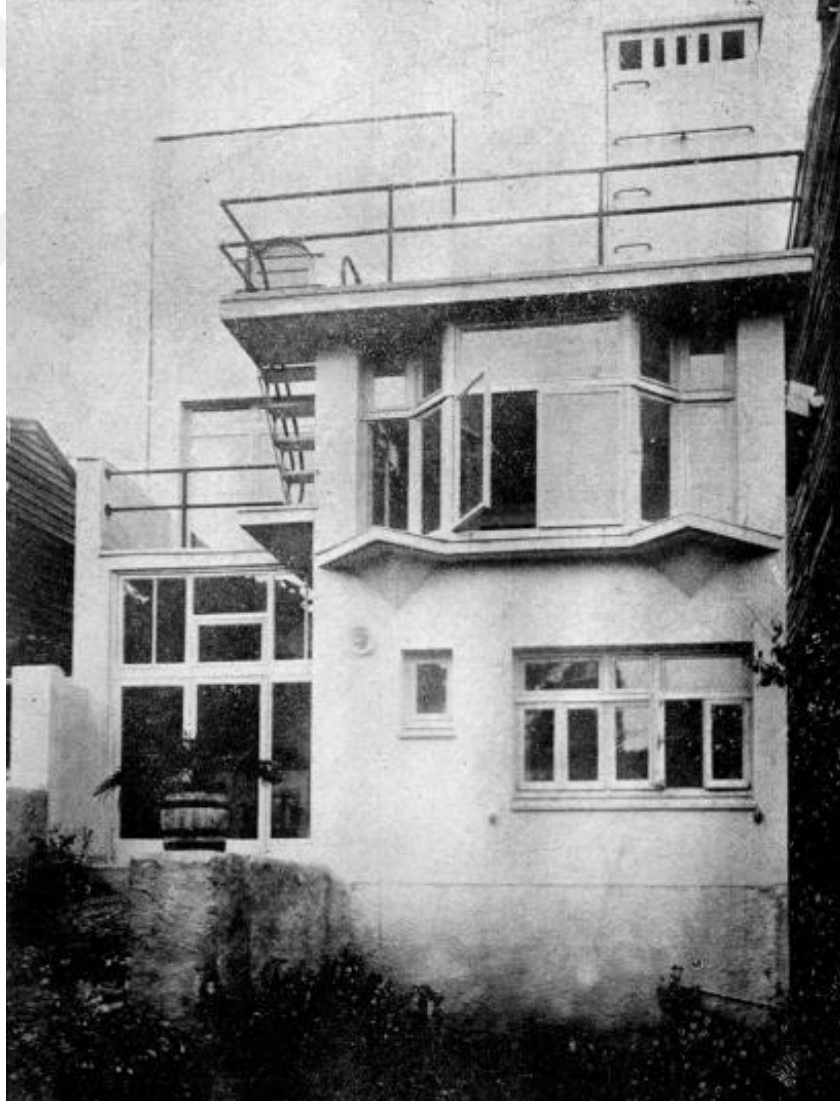
Şekil 2.45: Pierre Le Faguayı Reproduction (Url-12)

Şekil 2.46: Lüküs Hayat ilk ilan, (Cumhuriyet Gazetesi, 31 Ocak 1934)

Film setlerinde olduğu gibi, aslında Art Deco dönemin yazarlarını da etkilemiştir. Dönemin modern ve Art Deco tarzındaki mobilyaları da Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun eleştirilerinde yer almıştır (1991): Birer dişçi sandalyesini andıran koltuklar, birer ameliyat masasına benzeyen sedirler, bir otomobil içi gibi kanepeler, sekiz köşeli masalar, çıplak duvar, çıplak yer... (Karaosmanoğlu, 1991, s.139).

Dönemin mimarlık dergisi olan Arkitekt dergisinde ise batılı üsluplara göre tasarlanmış evlerden ilk örneğin Bekir Bey olduğunu görmekteyiz (şekil 2.47). 1929 yılında Sırrı Akif tarafından inşa edilen ev Art Deco espirisinde özgün bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Yabancı mimarlardan etkilenildiği ve aynı zamanda Birinci Ulusal Mimarlık akımının yaygın olduğu dönemde yapılan yapılarda yine Arkitekt dergisinde 1930'lardan önceki dönemlere rastlamaktadır.

şekil 2.47: Bekir Bey'in Evi, (Arkitekt, Sayı:1, 1931)

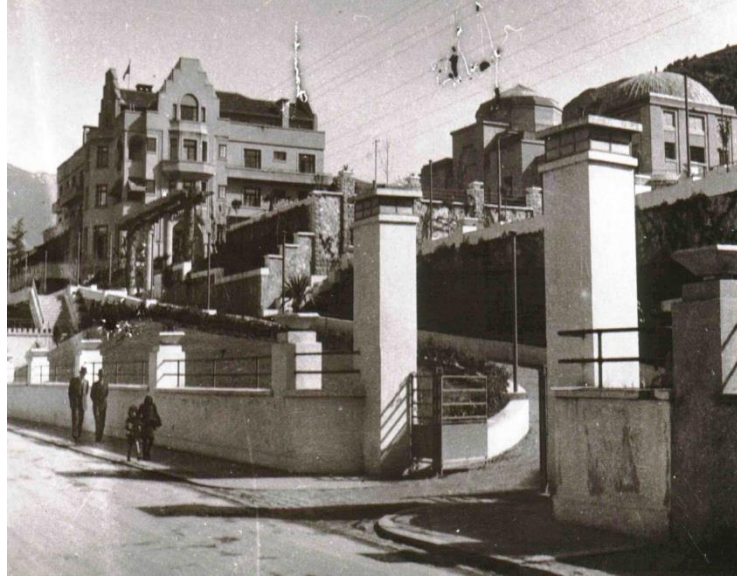
Art Deco üslubunun da yer aldığı 1927-40 yılları arası Türk mimarlığı için genel olarak şöyle sonuçlar da çıkarabiliriz: Konut planlamalarında geleneksel Türk evinden artık bir iz kalmamıştır. Eskinin içe dönük düzenine karşı, bu dönemin yapıları geniş cam yüzeyleri, farklı planlamalarıyla batılı anlamda dışa dönük yapılardır (Aslanoğlu, 1980, s.59). Bunun yanı sıra, yapılar hangi amaca yönelik kullanılacaksa onun işlevsel çözümüne göre planlanıp biçimlendirilmektedir. Böylece cephelere önem veren anlayıştan uzaklaşmaktadır. Eskinin yoğun bezemeli cephelerinin yerini daha yalın ve hatta tamamıyla bezemesiz cepheler almıştır. Ayrıca betonarme iskelet kullanımı da giderek yaygınlaşmıştır (Sözen, 1984,s.s.171-172).

Dönemin Art Deco örneklerinin en çok görüldüğü semtler; Nişantaşı, Ayazpaşa, Taksim, Cihangir, Şişli, Talimhane ve Maçka'dır. Aynı zamanda bu dönemde Fatih'te inşa edilmiş Taşçı Salih Evi de kademeli çatı parapeti ve geometrik bezemeli kapısı ile Art Deco'ya ait tasarımlardan biridir (Şekil 2.48).

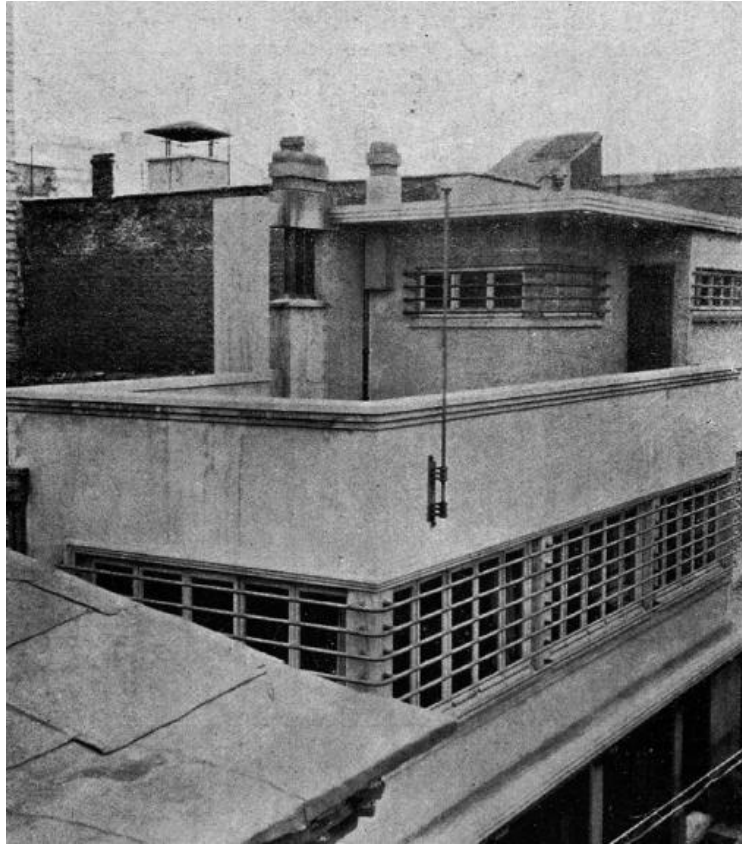
Şekil 2.48: Taşçı Salih Evi, Sırrı Bilen, (Arkitekt, Sayı:2, 1936)

Feneryolu, Kadıköy, Moda ve Suadiye de ise tekil aile konutu olarak inşa edildiği belirtilen birçok Art Deco yapı, 1970'lerde başlayan imar çalışmaları sırasında yok olmuştur. İstanbul dışında 1932 yılında Mimar Semih Rüstem'in Adana'da kendisi için oluşturduğu ev de Art Deco özelliklerine sahip bir yapıdır (Gülbahar, 1995, s.48). Bursa da ise Givlio Moongeri ve Hüsnu Tümer tarafından tasarlanan Çelik Palas da üsluba ait diğer bir örnektir. (Şekil 2.49).

Şekil 2.49: Çelik Palas, Bursa,1935 (Arkitekt, Sayı:4, 1936)

Konut dışında Art Deco üslubu esas alınarak tasarlanmış binaların içerisinde İstanbul Eminönü'nde yer alan Kuru Kahveci Mehmet Efendi ve Oğulları dükkanını örnek verebiliriz (Şekil 2.50). Bina yalnızca dış cephesi ile değil, iç mekanı ile de dönemin yeni modern estetik anlayışına uygun biçimde tasarlanmıştır (Şekil 2.51).

Şekil 2.50: Kuru Kahveci Mehmet Efendi Cephe Görünüşü, (Arkitekt, Sayı:4, 1933)

Şekil 2.51: Kuru Kahveci Mehmet Efendi İç Mekan Görünüşü, (Arkitekt, Sayı:4,1933)

1931 yılında İstanbul'da yapılan Glorya Sineması da yine Art Deco üslubunun örneklerinden sayılabilir (Şekil 2.52). Eski Lüksemburk sineması arazisine kurulan ve mimarı De Nari olan bu bina, iç mekan mobilyaları ile de üslubun özelliklerini yansıtmaktadır (Şekil 2.53).

Şekil 2.52: Glorya Sineması Cephe Görünüşü, (Arkitekt, Sayı:2, 1931)

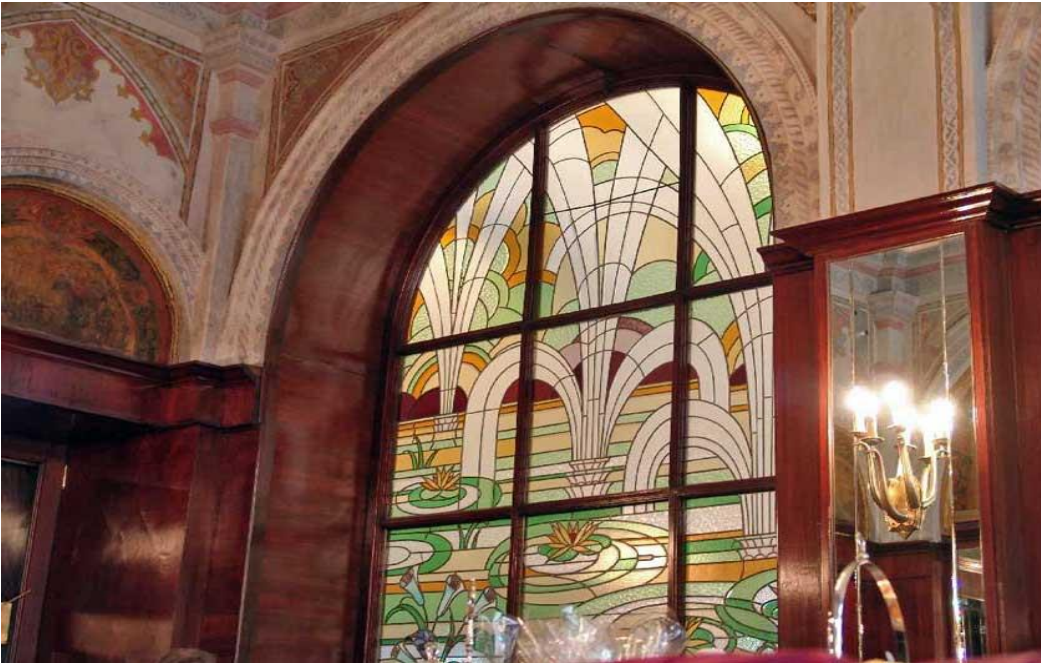
Şekil 2.53: Glorya Sineması Bekleme Salonu, (Arkitekt, Sayı:2, 1931)

İstanbul'da Art Deco mimarlığı, 1920-1940 arasında özellikle kentin orta üst sınıflarının yerleşim alanlarındaki konut yapılarında görülmektedir. Özellikle Talimhane, Ayazpaşa, Maçka, Nişantaşı, Şişli ve Cihangir Art Deco mimarlığının seçkin örneklerinin en çok bulunduğu semtlerdir. İstanbul'da apartman tipi konutun ortaya çıkışı kuşkusuz daha erkendir ama yaygınlaşmaya başlaması üslubun uygulamalarıyla eş zamanlı görülmektedir. Bu yapıların mimari niteliklerinin ve düzeyinin Avrupa'daki örneklerle paralel olduğu söylenebilir. Kitle biçimlenişinde ve plan şemalarında benzerlik açıktır. Cephelerde stilize pilastırlar, geometrik motifli balkon ve pencere parapetleri, daha çok giriş katlarında kullanılan köşeleri pahlı pencereler ve hemen daima ayırt edici bir geometrik motif kompozisyonuna sahip olan kapılar, İstanbul Art Deco'sunun da tipik özellikleridir. Apartman girişinde büyük panolar halinde resim kullanımı, özgün bir uygulama olarak hayli yaygındır. Bu karakteristiklere sahip apartmanlara örnek olarak şunlar verilebilir; Gümüşsuyu'nda Bosfor Apartmanı, Ankara Palas, Gümüşsuyu Apartmanı, Nişantaşı'nda Melek Apartmanı, Taksim'de Pertev Apartmanı. Art Deco'nun tek aile konutunda kullanımına ilişkin birçok örnek, özellikle Kadıköy'de Moda, Feneryolu ve Suadiye semtlerinde bulunmakta idi. 1970'li yıllardaki yoğunluk artırıcı imar uygulamaları sırasında Art Nouveau üslubundaki konutlar gibi art deco üslubundaki küçük

konutlarda ortadan kalktı. Yalnızca birkaç tanesi ayakta kalmış bu örneklerin İstanbul'a özgü karakteristik biçimlenmeleri de böylece kaybedilmiş oldu. Konut dışı uygulamalar arasında Eminönü'ndeki Kuru Kahveci Mehmet Efendi ve Oğulları mağazası ilginç bir Art Deco örneği olarak belirtilebilir. Bunun dışında Markiz Pastanesi'nin girişinde de Art Deco üslubu yansımalarını görmekteyiz (Şekil 2.54). Aynı zamanda Markiz Pastanesi içerisinde, ressam Mazhar Resmol'a ait olan vitray çalışması, İstanbul Art Deco literatürü için özgün örneklerden biridir (Şekil 2.55).

Şekil 2.54: Markiz Pastanesi, Giriş Kapısı, (Prof.Dr. Ayla Antel Arşivi)

Şekil 2.55: Vitray, Markiz Pastanesi, Mazhar Resmol, 1940 (Url-14)

Art Deco üslubu, Avrupa ve Amerika'yı etkilediği gibi, Türkiye'yi de aynı dönemlerde etkilemeyi başarmıştır. Bu durum, Türkiye'de, özellikle İstanbul şehrinde, Art Deco'nun, birçok kişi tarafından benimsenmesi ile sonuçlanmıştır. Dönemin koşulları göz önüne alındığında, özellikle İstanbul'un zengin kesimi tarafından kabul gören Art Deco, zamanla orta sınıfa da hitap etmeyi başarmıştır. 1940'lı yılların ortalarına gelindiğinde, köyden kente olan göçlerin artışı ile de, üslup, yerini başka mimarlık akımlarına bırakmıştır.

3. CİHANGİR MAHALLESİ VE ART DECO

3.1 Cihangir Mahallesi'nin Tarihsel Gelişimi

Tez kapsamında, Cihangir Bölgesi'nde bulunan Cihangir Mahallesi ve Kılıçalı Paşa Mahallesi'ne ait sokaklar ele alınmıştır. Batıda Sıraselviler Caddesi, kuzeyde Kazancı Yokuşu, doğuda Akyol Sokak ve Güney'de İlyas Çelebi Sokak sınırları çerçevesinde çalışma yapılmıştır. Çalışılan bu alanda, Art Deco mimarisine ait binaların Sıraselviler Caddesi, Güneşli Sokak, Şimşirci Sokak, Arslanyatağı Sokak, Yeni Yuva Sokak, Bakraç Sokak, Havyar Sokak, Kamacı Usta Sokağı, Kumrulu Yokuşu, Defterdar Yokuşu, Soğancı Sokak, Cihangir Caddesi, Lenger Sokak, Anahtar Sokak ve Oba Sokak'ta yer aldığı tespit edilmiştir (Ek A).

Beyoğlu ilçesinin semtlerinden biri olan Cihangir, kuzeyde Taksim tarafında Sıraselviler Caddesi ile Kazancı Yokuşu arasında başlayıp, Salıpazarı ve Fındıklı sahiline kadar uzanır. Cihangir Semti ismini, Kanuni Sultan Süleyman ile Hürrem Sultan'ın oğlu olan ve 22 yaşında vefat eden küçük oğulları Şehzade Cihangir adına yaptırılan camiden almıştır. Kanuni Sultan Süleyman 1522 yılında vefat eden oğlu Şehzade Cihangir için 1559-1560 yılları arasında bu tepede bir cami inşa ettirmiştir. Camiye Şehzade Cihangir adı verildiği için, bölgenin ismi de Cihangir olarak kalmıştır. 18.yy'da bölgede inşa edilen yapılar Sormagir Camisi ve Sormagir Hamamı, Sadullah Eefendi Çeşmesi, Lala Mahmut Bey Çeşmesi ve Mutbah Emine Çeşmesi'dir. Yaşam alanlarının çoğalması ve inşaa edilen yapıların artması ile birlikte semt kalabalıklaşmış, 1765 yılında ise bölgede büyük bir yangın çıkmıştır. 1868, 1869, 1874, 1875 ve 1890 yıllarında da yangınlara maruz kalan Cihangir Bölgesi'ndeki bu yangın çok büyük bir etki yaratmış ve neredeyse tüm mahalle burada bulunan yerleşmeyi yok etme noktasına kadar ilerlemiştir (Üsdiken, 1993, s.430).

Tanzimat'ın ilanı ile Osmanlı'nın modernleşmeye başlaması İstanbul'un her bölgesini etkilediği gibi Cihangir Mahallesi'ni de etkilemiştir. 19. Yüzyılda yapılan konaklar ve büyük hanlar, Cihangir'i artık tamamen bir yerleşim alanı haline getirmiştir. 19.yy'ın ikinci yarısında İstanbul'un fakir ya da orta halli mahalleleri dışında, Galata, Beyoğlu ve uzantısı olan semtlerde Avrupa seçmeci üslupları ve yüzyıl sonunda Art Nouveau

üslubunun egemen olduğu bir mimari gelişmiş ve İstanbul'a semt semt, 19. Yüzyıl Avrupa kentlerinin atmosferini taşımıştır. Cihangir Mahallesi'nde bugün de ayakta olan, özellikle Sıraselviler Caddesi boyunca uzanan binalar bu dönemde yapılmış, Art Nouveau üslubu özelliklerini taşıyan yapılardır.

Abdülaziz ve 2.Abdülhamid dönemlerinde (1876-1909) ilk sanayileşme girişimlerine paralel olarak, Osmanlı başkenti kökten bir batılı kent olma çabasına sahne olmuştur. Bu dönem, Batı'nın ekonomik egemenliğinin artmasına paralel olarak, İstanbul'daki her yeni yapının Avrupa'daki örneklerle göre inşa edildiği bir dönemdir. İstanbul'un imarı için Paris örnek alınmış, Paris Belediyesi'nden şehirci planlamacı ve mühendis getirilerek İstanbul için projeler hazırlanmıştır. 2.Abdülhamid Dönemi'nde Art Nouveau akımının etkisi artmıştır. İmparatorluğun son dönemlerinde Galata ve Beyoğlu herhangi bir batı kenti ile karşılaştırılabilecek tarzda yaşam sergileyen semtler olmuştur.19.yy'da Cihangir'in kuzeyi, güneyinden farklı olarak, Gayrimüslim nüfusun yoğunlukta olduğu Pera bölgesi ile etkileşim içinde gelişmiştir. 1856 yılında çağdaş kentler çevresinde yerleşme akımına uygun olarak sarayın Dolmabahçe'ye taşınması, saray yaşantısının tarihi yarımada'dan Pera'ya taşınmasını tetiklemiş, Galata-Pera bölgesinin kuzey yönünde ilerlemesine neden olmuştur. Aynı zamanda bu yüzyılın ikinci yarısında Alman Elçiliği'nin kuzeye, Ayaspaşa'ya yerleşmesi, öncesinde, Tünel çevresinde yoğunlaşan elçilik binalarının da kuzeye taşınmasına ön ayak olmuştur (Akın, 1998, s.64).

Bu yüzyıllarda özellikle Sıraselviler Caddesi gayrimüslim azınlıkların oturduğu bir alan olmakla beraber Beyaz Rus göçmenlerinin de yerleşim alanı haline gelmiştir. Aynı zamanda dönem içerisinde yapılan elçilikler, bölgeye olan ilgiyi fazlasıyla artırmıştır. Belçika Sefarethanesi, Romanya Konsoloslugu, Bulgar Sefarethanesi ve Rum Lisesi bu dönemde inşa edilen yapılardır. Cihangir'de 1916 yılında çıkan yangında tüm ahşap binalar yok olmuş, azınlıkta olan taş binalar da hasar görmüştür. Daha sonra Belediye'nin aldığı kararla Cihangir Mahallesi'nde bir daha ahşap bina yapılmamıştır.

1920'ler yeni bir dönemin başlangıcı olmasına rağmen, Cihangir'de bu dönemde yapılan apartmanlarda bir önceki dönemin Art Nouveau ve Art Deco özelliklerini veya Batı'da uygulanan Neo-Klasik, Neo-Barok türünden canlanmaların izlerini taşıyan apartmanların da yapımına devam edilmiştir. Bu apartmanların Osmanlı'nın son döneminden kopmaması, burada yaşayan sınıfların sosyo-ekonomik konumuyla

ilgilidir. Dışa açık ekonomik program çerçevesinde batıyla ticari ilişkilerini sürdüren gruplar stilistik özelliklerinden dolayı bu tür erken dönem apartmanlarını tercih etmişlerdi. 1926 yılında hazırlanan Pervititch haritasında ise Başkurt Sokak'ın yeni yeni oluşturulmaya başladığı, Cihangir Caddesi ve Güneşli Sokak'ın ise inşaatlarının devam ettiği gözlemlenmektedir (Ek B). 1934 tarihli bir şehir rehberinde semtin birisi Cihangir diğeri ise Pürtelaş Hasan Efendi adını alan iki mahalleden oluştuğu belirtilmektedir (Kütükoğlu, 2006, s.18).

Cumhuriyet'in ilanı ile başkent Ankara'ya taşınmış ve İstanbul'da önceki yıllara göre daha sessiz bir dönem başlamıştır. Ankara'nın modern bir şehir haline getirilmesi çabaları, bu şehirdeki yapım sürecini hızlandırmış, İstanbul'daki yapım süreci ise diğer yıllara oranlara daha yavaş ilerlemeye başlamıştır. 1940'lı yıllarda İkinci Dünya Savaşı'nın da etkisi ile İstanbul artık siyasi ve ekonomik baskılardan iyice etkilenmiştir. 1950'li yıllarda Menderes'in İstanbul için hazırlanmış olduğu imar planı ile tekrar hız kazanmaya başlamıştır. Cihangir'in güney kısmı yeniden ele alınmış, Taksim'e doğru uzanan Sıraselviler caddesi için ise yeniden imar planı hazırlanmıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde, Cihangir eski sakinlerini yavaş yavaş kaybetmeye başlamıştır. Köyden kente göç eden halkın yerleşim yeri olarak Beyoğlu ve civar mahallelerini tercih etmesi Cihangir halkını da etkilemeye başlamıştır. Cihangir'de oturan gayrimüslim ve Müslüman halk yavaş yavaş mahalleyi terk etmeye başlamış, Anadolu Yakası'nda bulunan Suadiye, Erenköy veya Avrupa Yakası'nda yer alan Levent Ataköy gibi yerleşim alanlarında bulunan apartman dairelerine taşınmaya başlamıştır. 1980'li yıllarda ise Cihangir Mahallesi'nde ikamet eden nüfusun sosyal ve kültürel yaşam biçimi tamamen karmaşıklaşmış, bir yanda lüks apartmanlarda oturan zengin kesim, diğer yanda ise köyden kente göç eden taşra kesimi yaşamaya başlamıştır. 1980 yılında Cihangir parkı yok edilmiş yerine beton yığını bir otopark yapılmıştır. Lenger Sokakta bulunan Ege Aile bahçesi, başka bir sosyal kültüre sahip kesim için gece kulübüne dönüştürülmüştür. Özellikle 1980li yılların sonuna doğru İstiklal Caddesinin de değişimiyle bir dönüşüme başlayan Cihangir Mahallesi'ne yeniden çok fazla yabancı uyruklu kişi taşınmış, konutlar yeniden planlanmış, Amerikan doları ile kiraya verilmiş hatta birçok emlak ofisi ilanlarını İngilizce vermeye başlamıştır. Bu dönemlerde, Cihangir'in daha seçkin bir bölge olmasına altyapı hazırlayan en önemli etki, yine 1980 sonlarında fuhuş evlerinin bir gecede temizlenmesidir. 1990'lı yıllar Beyoğlu'nun özellikle İstiklal Caddesi'nin kültür sanat

merkezi olması ile birlikte Cihangir’de ikamet eden nüfus tekrar değişime uğramış ve bölgeye özellikle yazar, ressam, akademisyen, yabancı uyruklu kişiler ve öğrenciler taşınmaya başlamıştır. Bölgede oturan nüfusun değişmesi ve bilinçlenmesi ile 2000’li yılların başında Cihangir’de yeniden imar faaliyetleri hız kazanmış ve eski binalar restore edilmiştir. Cihangir bir açıdan İstanbul tarihinin ve tarihsel değişimin sembolü olmuştur. Gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet döneminde tarihsel olaylara yakından tanıklık etmiş, böylece toplumsal değişimlerin bizzat yaşandığı bir yer olmuştur (Kütükoğlu, 2006, s.84).

3.2 Cihangir Mahallesi’nin Sosyal Özellikleri

Cihangir Mahallesi toplam beş mahalleyi içerisinde barındırmaktadır. Bu mahalleler Firuzağa Mahallesi, Cihangir Mahallesi, Kuloğlu Mahallesi, Kılıç Ali Paşa Mahallesi, Pürtelaş Hasan Efendi Mahallesi’dir. Cihangir Mahallesi’nde çok fazla yokuş ve merdiven bulunmaktadır. Neredeyse her sokağın bir yokuşa veya merdivene bağlandığı mahallede kot farklılıkları nedeni ile özellikle güney kısımdaki apartmanlar pencereleri deniz kıyısına bakacak şekilde konumlandırılmıştır. Cihangir’in bu fiziki yapısı mahalle sakinlerinin yaşam biçimlerini de bizlere yansıtmaktadır. Dar sokaklar, pencereleri birbirine bakan az katlı konutlar, deniz kıyısına ulaştıran dik yokuş ve merdivenler, özellikle küçük yerleşim birimlerinden kente göç eden insanların sıcak ve samimi mahalle yerleşim alışkanlığının bir göstergesidir.

19.yy itibariyle konsoloslukların artması ile birlikte Cihangir Mahallesi’nde gayrimüslim ve zengin kişiler yaşamaya başlamıştır. 20.yy başlarında ise, muayenehanelerin, polikliniklerin, özel iş yerlerinin arttığı önemli bir yerleşim bölgesi olmuştur. Cihangir özellikle bu dönemde her kültürden insanın barındığı, kozmopolit bir hal almıştır. Ermeni zanaatkarlar, Rum tüccarlar, Beyaz Ruslar, Türkler ve İtalyan kolonileri gibi birçok kesimin bir arada yaşadığı Cihangir Mahallesi, İkinci Dünya Savaşı sonrası durgunlaşsa da 1940’lı yılların sonuna doğru nüfus giderek artmaya başlamıştır. 1950’li ve 1960’lı yıllar Cihangir’in en güzel ve en popüler dönemini yaşadığı yıllar olmuştur. Geniş, lüks ve az katlı konut yapıları Cihangir bölgesinin göze çarpan özelliklerindedir. Fakat 1970’li yıllara gelindiğinde köyden kente göç eden halkın çoğalmasi ile birlikte nüfusta değişimler başlamış ve farklı konut yapıları inşa edilmeye başlanmıştır (Türkoğulları,2014, s.47).

1980'li yıllarda Cihangir Mahallesi'nde yaşayan zenginler İstanbul'un farklı boğaz kesimlerine yerleşmeye başlarken, Cihangir neredeyse tamamen alt gelir grubuna mensup kişilerin yerleşim alanı haline gelmeye başlamıştır. 1990'lı yılların başında İstiklal Caddesi İstanbul'un kültür sanat merkezi haline gelmiştir. Bunun en önemli nedeni ise caddenin trafiğe kapatılması olmuştur. Özellikle Beyoğlu bölgesinde yer alan birahaneler, pavyonlar ve porno filmlerin gösterildiği sinemalar kapatılmış, mağazalar, cafeler ve pasajlar inşaa edilmeye başlamıştır. Bölgedeki bu değişimden Cihangir Mahallesi'de etkilenmiş ve mahalledeki nüfus tekrar dönüşüm yaşamıştır. 1990'lı yılların sonuna doğru Cihangir Mahallesi tekrar aydınların, sanatçıların, öğrenci ve yabancıların yaşadığı bir mahalle haline gelmiştir. Semtın bir bölümü, zengin kesimin yerleştiği, bir bölümü de daha düşük gelirli entellektüeller ve öğrencilerin oluşturduğu yerleşim yeri haline gelmiştir. Cihangir, geçmişteki gibi bugün hala kozmopolit yaşamını sürdürmektedir. Kültürel merkezlere yakınlığı, tarihi binaları, son dönemlerde açılan kafeleri ile günümüzde birçok yazarın, fotoğrafçının konusu olmuş olmaya da devam etmektedir. Cihangir Güzelleştirme Derneği adında kurulan bir derneğe sahip olan mahalle, özellikle 1980'lerin sonundan itibaren Cihangir bölgesi için birçok çalışma yapmıştır.

Cihangir, var olduğu dönemden beri birçok dini, dili ve ırkı içerisinde barındırmış, yine var olduğu günden beri kozmopolit yaşayışından ödün vermemiş bir yerleşim örneğidir. Cihangir'in tarihi gelişimi, bize İstanbul şehrinin tarihi gelişimi ile ilgili birçok bilgi vermektedir. İmara açıldığı dönemlerde yapılan camiler ve çeşmelerin zamanla yerini büyükelçiliklere bıraktığı ve sonrasında her kültüre ait yapının inşa edildiği bu bölge, hala karmaşık bir nüfusa sahiptir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan durgunluk ve sonrasında köyden kente göç eden alt gelir grubuna mensup kişilerin yaşadığı dönemde mahalle birçok imarsız yapıya maruz kalsa da 1990'lı yılların başı itibariyle aydın kesimin tekrar bölgeye yerleşmesi ve 1990'lı yılların sonunda kurulan Cihangir Güzelleştirme Derneği'nin katkılarıyla, bölge yeniden yapılmaya başlandı ve birçok bina için restorasyon çalışmaları gerçekleştirildi. 1995 yılı Mart ayında kurulan Cihangir Güzelleştirme Derneği de Cihangir semti için önemli bir topluluktur. Kurulduğu günden bu yana Cihangir Mahallesi için çalışmalar yapan derneğin ilk başkanı Tülay Konur, ondan sonra gelen kişi ise Selçuk Erdoğan'dır. Cihangir Güzelleştirme Derneği'nin Cihangir Mahallesi için yapmış olduğu çalışmalardan bazıları şunlardır: Cihangir Parkı ve Merdivenli Yol

Revizyon Projesi, Deprem Rehberi, Cihangir Şenliği'dir. Günümüzde kafe ve restoranların, film ajanslarının ve birçok iş merkezinin bulunduğu bölge her tür insanı içerisinde barındırmasıyla aslında Beyoğlu'nun devamı niteliğinde de adlandırılabilir. Sosyal ve kültürel değişimin izlerinin çok net bir biçimde görüldüğü Cihangir Mahallesi Osmanlı Dönemi'nin son günlerinde başlayıp Cumhuriyet'in kurulmasından sonraki 10. yıla kadar konut tasarımında da oldukça farklı örnekler vermiştir. Daha önce de belirtildiği gibi Art Nouveau ve Art Deco yapıların çok sık görüldüğü bu yıllar, aynı zamanda Cihangir Mahallesi'nde yaşayan nüfus yapısı ile ilgili de bizlere birçok bilgi vermektedir.

3.3 Cihangir Mahallesi'nde Bulunan Art Deco Binaların Avrupa ve Amerika'da Bulunan Örnekler Işığında Yapılan İncelemesi

Tez çalışmasının esas konusu olan Art Deco üslubunun Türkiye'de, özellikle Cihangir Mahallesi'ndeki temsiliyeti ile ilgili bulgular bu bölümde, Avrupa ve Amerika'daki örnekler ışığında irdelenecektir. Art Deco'nun en ayırt edici özelliklerinden biri olan tema ve motiflerin birçoğu Art Nouveau'dan alınmıştır. Tasarım üzerinde hangi motif daha iyi sergilenebilecekse ve ürünü hangisi daha kaliteli gösterecekse o motifin kullanılmasının amaçlandığı bu üslupta en fazla kullanılan geometrik desenler; üçgen ve dörtgenler, zigzaglar, diagonal çizgiler daha önce de açıklandığı gibi birçok kültür ve üsluptan etkilenmiştir.

Şekil 3.1: Hoover Factory, London, (Bayer,1992, s.123)

Fransa'da başlayan Art Deco akımı, Amerika'da hızlı şekilde yayılsa da Avrupa'da da bir dönemin öncüsü olmayı başarmıştır. Londra'da bulunan Hoover Factory 1932 yılında Gilbert&Partners tarafından tasarlanmıştır. Beyaz ile kaplanmış zigzag

detayları ile cephesinde, Art Deco üslubunun, en çok kullanılan motifini barındırmıştır. Yine kapı üzerinde bulunan dikey geometrik şekilleri ile bu yapı, Art Deco üslubunu yansıtan en çarpıcı örneklerden biridir (Şekil 3.1).

Birçok kamusal binada, tiyatro ve sergi mekanlarında, hatta apartman cephelerinde de karşımıza çıkan zigzag motifi, aslında Art Deco'yu Art Nouveau'dan ayıran en önemli unsur olarak kabul edilebilir. Art Nouveau'nun süslü motiflerine karşı, Art Deco'da daha geometrik detaylar hakimdir. Geometrik desenleri, dikey çizgileri, kubbesinde bulunan dikey zigzag desenleri ve kütleli kubbesi ile Albert Anis tarafından tasarlanan yapı Miami'de bulunmaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Cleveland Otel, Miami, Albert Anis, (Bayer,1992, s.78)

1938 yılında, Art Deco'nun, Amerika'da popülerliğinin yavaş yavaş azaltmaya başladığı dönemde, otel ve konaklama mekanlarının hala Art Deco üslubu ile üretilmesinin bir takım nedenleri vardı. Art Deco revaçta olduğu dönemde kullanılan malzemeler pahalıydı, dolayısıyla bu üslup aslında ilk çıktığı dönemde daha varlıklı kesime hitap etmekteydi. Fakat Amerika, Art Deco'yu benimseyip, tasarımlarında tamamen modernliğe vurgu yapmaya çalıştığı dönemde, malzeme fiyatları azalmıştı. Hatta üslubun son dönemlerinde yeni akımlarla tanışmaya başlayan Amerika için, Art Deco malzeme ve işçilikleri artık daha uygun fiyatlı olmaya başlamıştı. Dolayısıyla

daha küçük ölçekli otel, sinema, tiyatro, mağaza vb. alanlar, bu üslupla tasarlanmaya devam ediyordu (Hillier,1985, s.98).

Cihangir bölgesinde incelenen apartmanların çoğunda , Art Deco üslubunun en yaygın motifi olan zigzag gözlemlenmektedir. Apartmanların cephelerinde bulunan zigzag detayları, konutların dönüşümü sırasında özelliğini kaybetmiş, yerlerine yeni motifler yapılmış, fakat bu detaylar özgün halini çok fazla koruyamamıştır (Ek C). Cephesinde dikey zigzag motiflerin sıklıkla rastlandığı apartmanın, papapetlerinin altında da aynı şekilde zigzag motifi devam etmektedir. En üst katın iki yanında bulunan dikey zigzag öğelerin üzerinde floral desenler bulunmaktadır. Frasız balkon olarak tanımlayabileceğimiz pencere önü açıklıkların formu ise eğrisel olarak planlanmıştır. Balkon üzerindeki korkulukların hepsi birbirinden farklı olsa da, yeni yapılan korkulukların da üslubun özelliklerini taşımasına önem verilmiştir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Güneşli Sokak, No:32, Ada:651, Parsel:5

Cihangir Mahallesi Havayar Sokak'ta bulunan Ege apartmanı da yine Art Deco öğelerle tasarlanmış bir konuttur (Ek D). Levanten bir mimar tarafından yaptırıldığı düşünülen konut, daha sonra iki kez dönüşüme uğramıştır (Şekil 3.4). Eski motiflerin özelliklerine göre yeniden yapılan konutta, cephede dikey ve yatay olarak planlanmış zigzaglar vurgulanmıştır. Balkon korkuluklarının tamamı yeniden tasarlanan bu konutun, giriş katındaki pencere korkulukları ise orijinalliğini korumaktadır. Floral

desenler ve eğrisel- soyut çizgilerle tasarlanmış pencere korkuluklarında olduğu gibi, Ege apartmanının giriş kapısı da orijinalliğini korumaktadır. Soyut çizgilerle tasarlanan kapı demirleri, içine oturtulduğu çokgen formu ile de üslubun özelliklerini yansıtmaktadır (Şekil 3.5). Ege Apartmanı'nın kapısı da Art Deco üslubuna göre biçimlenmiş mimari bir öğedir. Bilindiği gibi, böyle ilginç biçimli ve bezemeli kapılar Art Deco üslubuna ilişkin mimarlık öğelerinin vazgeçilmezlerindedir.

Şekil 3.4: Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16

Şekil 3.5: Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16

Cihangir Şimşirci Sokak'ta bulunan Nur apartmanında da, Art Deco üslubunun en yaygın motifi olan zigzag, cephede sıkça kullanılmıştır. Apartman yapısında korkuluklar daha önceki örneklerde olduğu gibi sonradan eklense de, üslup özellikleri göz ardı edilmeyerek tasarlanmıştır. Konut, yalnızca cephe motifleri ile değil, aynı zamanda geometrik formu ile de Art Deco üslubu özelliklerini taşımaktadır (Ek E). Çatı parapeti ve en üst kat pencere parapetinin altında ise Art Nouveau'dan Art Deco üslubuna taşınmış en baskın motiflerden olan floral tema kullanılmıştır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Nur Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:19, Ada:48, Parsel:65

Şimşirci Sokak'ta bulunan Santral Apartmanı'nın da Art Deco'nun en gözde olduğu dönemlerde yapıldığı düşünülmektedir. Cihangir bölgesindeki evlerin çoğunun cephesinde bulunan zigzag motifi, Santral Apartmanı'nda da baskın motif olarak kullanılmıştır (Ek F). Yapının parapet altlarında bulunan zigzag motifleri, en üst katta yer alan dikey zigzag ve floral süslemeler ile yapı üslubun özelliklerini özgün biçimde yansıtmaktadır. Pencere ve balkon korkuluklarının sonradan eklendiği konut, korkuluk formlarıyla da üslup ile bütünlük sağlamıştır (Şekil 3.7). Cihangir Mahallesi'nde yer alan apartmanların en önemli motif özellikleri zigzag detaylarıdır. Aslında, Art Deco mimari üslubunun da sıkça kullanılan motifi zigzag olması nedeni ile, yapıların birçoğunda gözlemlenmektedir. Özellikle konut ve kamusal yapıların vazgeçilmez unsuru olan motif, zamanla mobilya, hatta küçük objelerde de kullanılmaya başlanmıştır. Daha önceki bölümlerde, Art Deco'yu, Art Nouveau'dan ayıran en önemli özelliğin geometrik motifler olduğu konusuna vurgu yapılmıştır. Bahsedilen bölümlerde, özellikle geometrik motifler ile aktarılmaya çalışılan, birçok yapıda gözlemlenen zigzag motifi olduğu düşünülmektedir.

Şekil 3.7: Santral Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:6, Ada:47, Parsel:9

Arslanyatağı Sokak'ta bulunan konutta ise baskın olan motif, yatay geometrik çizgilerdir (Şekil 3.8). Zigzag motifin cephenin bir kısmında yalnızca iki şerit olarak kullanıldığı apartmanda, yatay geometrik çizgiler tüm parapetlerin altında sıklıkla kullanılmıştır (Şekil 3.9). Yapı, geometrik formu ile Art Deco üslubunun özelliklerini tam anlamı ile taşımaktadır (Ek G).

Şekil 3.8: Arslanyatağı Sokak, No:5, Ada:655 ,Parsel:18

Şekil 3.9: Arslanyatağı Sokak, No:5, Ada:655, Parsel:18

Yeni Yuva Sokak'ta bulunan İris Apartmanı'nda, diğer konutlarda olduğu gibi zigzag motif baskın karakterdedir (Ek H). Kubbesi, geometrik formu, orijinal hali korunmuş üst kat balkon korkulukları ve eğrisel çizgiler ile tasarlanmış apartman giriş kapısı ile yapı, üslubun neredeyse birçok özelliğini taşımaktadır(Şekil 3.10). İris Apartmanı'nda aynı zamanda balkon demirlerinin tutunduğu parapette chevron motifine benzeyen, fakat yapısal anlamda zigzag olarak adandırabileceğimiz bir motif yer almaktadır (Şekil 3.11).

Şekil 3.10: İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada:644, Parsel:2

Şekil 3.11: İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada: 644, Parsel:2

Her ne kadar zigzag motifine benzese de , Chevron motifi olarak adlandırılan motif özellikle Amerika’da birçok kamusal binanın cephesinde sıklıkla kullanılmıştır. Amerika’da bulunan Oakland Florak Depot, Albert Evers tarafından 1931 yılında tasarlanmıştır. Şuan restaurant olarak kullanılan yapının, ismini tarihinden aldığı düşünülmektedir. Aztek sanatından etkilenecek tasarlanan ve kütlesi terra cotta ile yapılan yapının cephesinde chevron motifi baskın olarak kullanılmıştır (Şekil 3.12). Cihangir Mahallesi’nde incelenen konutlarda chevron motifine rastlanmamıştır.

Şekil 3.12: Oakland Floral Depot, Albert Evers, Oakland (Bayer,1992, s.90)

Zigzag, chevron, yatay-dikey geometrik çizgilerin dışında konut cephelerinde kullanılan geometrik motifler de üslubun sıkça kullanılan motiflerindedir. Dörtgen, beşgen gibi geometrik şekillerin kullanıldığı cepheler, Cihangir bölgesinde genellikle az katlı konutlarda kullanılmıştır. Bakraç Sokak'ta bulunan konutun cephesinde, kare ve dörtgen geometrik şekiller kullanılmıştır (Ek İ). Aynı zamanda parapetlerin altında bulunan floral desenlerle yapı, Art Deco üslubuna uygun olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13: Bakraç Sokak, No:28, Ada:647, Parsel:46

Havyar Sokak'ta bulunan konutun cephesinde de dörtgen geometrik detaylar göze çarpmaktadır (Ek J). Detaylardan da anlaşılacağı gibi cephenin geometrik öğelerinin daha sonradan yenilediği, bu konutun, giriş kapısı üzerinde bulunan cam üzeri soyut eğrisel çizgilerle oluşturulan bölüm orjinalliğini korumuştur (Şekil 3.14). Giriş kapısının ise orjinalliği korunarak yerine yenisi yapılmıştır.

Şekil 3.14: Havyar Sokak, No:19, Ada:645, Parsel:10

Art Deco'nun üslup olarak hakimiyeti elinde tuttuğu 1920'li ve 1930'lu yıllarda mimarlar, grafikerler, endüstri tasarımcıları ve daha birçok tasarımcı bu üslubun örneklerini vermekteydiler. Sergi ile başlayıp, Amerika'da var olan gökdelenlerin tasarımına kadar ilerleyen bu üslup, zamanla iç mekanda, hatta mobilyalar ve çeşitli objelerde dahi kullanılmaya başlamıştı. Dikkat edilen en önemli unsur motiflerdi. Geometrik desenler, dış cephede olduğu gibi, iç mekanda, mobilyada ve objelerde de en önemli unsurdur. Gordon B. Kaufmann tarafından 1931-1935 yıllarında inşa edilen Los Angeles Times Building, dikey çizgilerin, heykelsi öğelerle birleştirilen en çarpıcı örneklerinden biridir (Şekil 3.15). Bu yapıda üslubun birçok özelliğine rastlamak mümkündür. Örneğin floral desenler, heykelsi tanrı motifleri, kubbesinde bulunan zigzag desenler Art Deco üslubunun vazgeçilmez motifleridir. Bu yapının üslubu yansıtan majör özelliği ise dikey şekilde tasarlanmış geometrik zigzaglarıdır.

Şekil 3.15: Times Building, Los Angeles, Kauffman, (Bayer,1992,s.113)

Cihangir Kamacı Usta Sokağı'nda dönüşümüne başlanmış olan yapının cephesinin, en dikkat çekici özelliklerinden biri dikey geometrik unsurlardır. Yapı üsluba ait tüm orijinalliğini henüz kaybetmemiştir (Ek K). Dikey geometrik çizgilerinin yanı sıra, giriş kapısında mevcut olan floral desenler de yine, yapının üslubu yansıtan en önemli öğelerindendir(Şekil 3.16).

Şekil 3.16: Kamacı Usta Sokağı, No:8, Ada:58 , Parsel:3

Cihangir Kumrulu Yokuşu'nda bulunan konut da ,dikey geometrik öğeleri ön planda olan bir yapıdır (Ek L). Yapının giriş kapısı da, üslubu yansıtan diğer özelliklerden biridir (Şekil 3.17).

Şekil 3.17: Kumrulu Yokuşu, No:22, Ada:650, Parsel:10

Cephelerde geometrik motifler bulunan yapıların dışında, yapısal formu, farklı geometrik şekillerde tasarlanmış yapılar, üslubun özelliklerini taşımaktadır. İngiltere'nin Essex bölgesinde bulunan az katlı konut yapısı, cephedeki form hareketliliği ile, Art Deco üslubunu yansıtan çarpıcı konut örneklerinden birisidir. Yapının güney tarafa bakan bölümünde cephe sağır olup hiç pencere bulunmamaktadır, yapının kuzey tarafa bakan bölümünde ise pencere açıklıkları cephenin formu ile uygun biçimde tasarlanmıştır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18: İngiltere’de Art Deco Ev, Essex, (Yorke,2014, s.54)

Cihangir Mahallesi Defterdar Yokuşu’nda bulunan az katlı konut, yapısal formu ve formun üzerine işlenmiş zigzag detayları ile üslubun çarpıcı örneklerinden biridir (Ek M). Kapı üzerinde bulunan metal mimari öğeler de orijinalliğini korumaya devam etmektedir (Şekil 3.19).

Şekil 3.19: Defterdar Yokuşu, No:33, Ada:500, Parsel:16

Yapının hemen yanında yer alan az katlı konut da yine yapısal formu ile Art Deco üslubunu yansıtmaktadır (Ek N). Kubbesinde bulunan floral form ile de Art Deco’ya ait olduğunu hissettiren yapının, giriş kapısı orijinalliğini korumaya devam etmektedir (Şekil 3.20).

Şekil 3.20: Defterdar Yokuşu, No:35, Ada:500, Parsel:15

Cihangir Mahallesi Havyar Sokak'ta bulunan az katlı konut da, yine, geometrik yapısı ve cephesinde bulunan zigzag detayları ile bölgede bulunan Art Deco örneklerden biridir (Ek O). Yapının giriş kapısının, orijinalliğini hala korumakta olduğu düşünülmektedir (Şekil 3.21).

Şekil 3.21: Havyar Sokak, No:15, Ada: 645, Parsel:12

Soyut desenler de en az geometrik desenler gibi cephe, iç mekan ve mobilyalarda kullanılan önemli temalardandır. Zigzag desenler, eğrisel veya birbirine geçmiş motifler, özellikle kamusal mekanlarda, tiyatro ve sergi binalarında tercih edilmektedir. Paris fuarında bulunan pavilyonlarda göze çarpan metal tasarımlar, harflerin stillerle yazılması, geometrik ve floral formlar, fuardan hemen sonra tüm Avrupa’da yaygın hale gelmeye başlamıştır. Londra’da kadın giyim mağazası olarak tasarlanan Madelon Chaumet mağazası da fuardan hemen sonra 1926 yılında Joseph Emberton tarafından inşa edilmiştir (Şekil 3.22). Giriş kapısındaki eğrisel formları ve harflerin stil şekilde yazılması ile Art Deco üslubunu yansıtan yapı, fuarın hemen sonrasında yapılan ve kendinden sonraki birçok mağazayı etkileyen önemli bir örnektir.

Şekil 3.22: Madelon Chaumet, Joseph Emberton, London, (Bayer,1992, s.130)

Cihangir Bakraç Sokak'ta bulunan İkinci Sigorta Han apartmanı, cephesinde bulunan dikey zigzag motifleri, floral korkulukları ve geometrik formu ile Art Deco üslubunu yansıtan önemli yapılarıdır (Şekil 3.23). Yapının, üslubu yansıtan en önemli özelliklerinden birisi ise giriş kapısıdır (Şekil 3.24). Eğrisel geometrik şekillerden oluşan giriş kapısı, üslubun özelliklerini yansıtmakla birlikte, orijinalliğini hala korumaya devam etmektedir (Ek P).

Şekil 3.23: İkinci Sigorta Han Apartmanı, No:1, Ada:644, Parsel:36

Şekil 3.24: İkinci Sigorta Han Apartmanı Giriş Kapısı, No:1, Ada: 644, Parsel:36

Cihangir Mahallesi Güneşli Sokak'ta bulunan konut, cephesinde bulunan soyut geometrik çizgileri ile, bölgede bulunan çarpıcı Art Deco örneklerinden birisidir. (Ek Q). Yapı, geometrik formu ile orijinalliğini yansıtmaktadır (Şekil 3.25). Yapının giriş kapısı ise, yine soyut geometrik özellikler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır (Şekil 3.26).

Şekil 3.25: Güneşli Sokak No:21, Ada:650, Parsel:1

Şekil 3.26: Güneşli Sokak Giriş Kapısı, No:21, Ada:650, Parsel:1

Havyar Sokak'ta konumlanmış olan az katlı konut yapısının, cephesinde yer alan geometrik formları ile Art Deco üslubunu yansıttığını söyleyebiliriz (Şekil 3.27). Fakat yapının en baskın ögesi aslında giriş kapısıdır (Ek R). Eğrisel geometrik formlardan oluşmuş giriş kapısı floral desenleri de içerisinde barındırmaktadır (Şekil 3.28).

Şekil 3.27: Havyar Sokak No:10, Ada:48, Parsel:43

Şekil 3.28: Havyar Sokak Giriş Kapısı, No:10, Ada:48, Parsel:43

Hayvanlar, şelale ve su temaları gibi doğal formlar, insan vücudu ve çiçek temaları da Art Deco'da sıklıkla kullanılan motiflerdir. Özellikle hayvan figürleri, Art Deco üslubunu önemli ölçüde etkilemiştir. Geyik, ceylan, at, boynuzlu hayvanlar en gözde hayvan figürlerindedir. Büyük kediler, leoparlar ve bu familyadan gelen hayvanlar ise ilk önce kadın eşyaları ve kıyafetlerinde kullanılmaya başlanmış, zamanla Art Deco üslubunun vazgeçilmez motifleri arasında yerini almıştır. Londra'da bulunan Park Lane Hotel'in gümüş girişi Art Deco motiflerine göre tasarlanmış bir giriştir. Henry Tanner ve Kenneth Anns tarafından, 1927 yılında yapılan yapının, duvar panosunda hayvan figürleri kullanılmıştır (Şekil 3.29).

Şekil 3.29: Park Lane Hotel, Henry Tanner-Kenneth Anns, (Bayer,2004,s.187)

Aynı zamanda Paris'teki Vaudeville Brasserie'de bulunan büyük leopar da yine Art Deco üsluba uygun olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.30).

Kuş çeşitleri de, Art Deco üslubunu önemli ölçüde etkilemiş hayvan figürlerindedir. Flamingo, pelikan, kırlangıç, muhabbet kuşu, papağan ve tavuzkuşu gibi cinsler birçok yapının cephesi ve iç mekanını süslemiştir. Örneğin Queen Mary'de bulunan havuz kabini, martı motifi ile, Art Deco üslubuna uygun olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.31).

Şekil 3.30: Vaudeville Brasserie, Paris, (Bayer,2004,s.179)

Şekil 3.31: Queen Mary, Paris, (Bayer,2004,s.167)

Cephe ve iç mekanlarda konumlandırılan hayvan motifleri, Art Deco üslubuna göre tasarlanmış yapıların girişlerinde de kullanılmıştır. Pelikanın heykelsi yapı olarak girişte konumlandırıldığı bir başka yapı da Virginia’da bulunan Best Production binasının genel merkezidir. 1940 yılında yapımı tamamlanan bina, üslubun son dönemlerine yetişmiş olsa da, girişte alçı ile yapılmış heykelsi pelikan ve üzerindeki zigzag detayları ile dönemin çarpıcı örneklerinden biridir (Şekil 3.32).

Şekil 3.32: Best production Richmand, Virginia, (Bayer,1992,s.174)

Cihangir Mahallesi Soğancı Sokak'ta bulunan apartman, cephesi hayvan motifli olan ve şuan ayakta kalan tek yapıdır (Şekil 3.33). Pencere parapetlerinin altında bulunan motif içeriisinde ejderha ve içerisinde floral desenler bulunan ejderha kanatları ise yapının en önemli özelliğidir (Şekil 3.34). Cephe de bulunan sütunların ise floral desenle kaplandığı bu yapı, orjinaline sadık kalınarak dönüşüm yapılmış ender yapılardan biridir (Ek S).

Şekil 3.33: Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21

Şekil 3.34: Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21

Art Deco üslubunda, Art Nouveau'ya göre daha basite indirgenmiş, geometrik, sekizgen, oval vb. bitki çeşitleri kullanılmıştır. Art Deco tasarımcılarının tercih ettiği bitki modelleri daha narin ve elegant olanlardır. Örneğin; kekik, papirüs, güneş çiçeği ve stilize edilmiş buketler vb. öğeler. New York'ta bulunan Chanin Building cephesinde tasarlanan floral desenler üslubun en göze çarpan örneklerinden biridir. Jacques Deleamarre ve Rene Paul Chambelllan tarafından tasarlanan aynı zamanda iç mekanı da bu iki mimar tarafından tmamalanmı şolan yapı çiçeksi fakat aynı zamanda geometrik yapısı ile ilgi çekmektedir (Şekil 3.35).

Şekil 3.35: Channin Building, Jacques Deleamarre -Rene Paul Chambelllan, 1929, New York, (Bayer,1992,s.102)

Apartmanların, kamusal binaların hatta gökdelenlerin dahi cephesini süsleyen floral desenler, butik mağaza ve daha küçük ölçekli yapılarında üsluba göre vazgeçilmez öğelerindendir. Pais'te bulunan ve Paris fuarından hemen sonra tasarlandığı düşünülen Girault parfümerisi de yine floral desenleri cephesinde ve kapı detaylarında bulunduran çarpıcı örneklerden biridir (Şekil 3.36).

Şekil 3.36: Girault Parfumeur, Paris, (Bayer,1992,s.130)

Cihangirde bölgesinde Art Deco üslubu esas alınarak tasarlanmış apartmanların çoğunda zigzag motifi kadar floral desenlerde göze çarpan en yaygın motiflerdendir. Hemen hemen hepsinde floral desenle yapılmış cepheler olsa da, mahallede bulunan 3 yapı floral desenin kullanıldığı en belirgin örneklerdendir. Bakraç Sokak'ta bulunan yapı aslında mahalleyi ziyaret eden birçok kişinin de bildiği Yaşar usta Dondurmacısı'na ait olan apartmandır (Şekil 3.37). Cephesinde bulunan geometrik desenler, yukarıdan aşağıya inen floral desenlerle süslenmiş, aynı zamanda floral desenli korkuluklarla tsarlanan yapı parapet altında bulunan küçük ölçekli floral motiflerle bezenmiştir (Ek T).

Şekil 3.37: Bakraç Sokak No:9, Ada:644, Parsel:30

Bakraç Sokak'a paralel olan Cihangir Caddesi'nde ise yine floral desenlerle tasarlanmış çok katlı konut yapısı göze çarpmaktadır (Ek U). Dönüşümünün yeni yapıldığı düşünülen yapı korkulukları ve parapet altlarında bulunan yatay floral desenleri ile Art Deco üslubunun başarılı örneklerinden biridir (Şekil 3.38).

Şekil 3.38: Cihangir Caddesi No:8, Ada:37, Parsel:1

Yeni Yuva Sokak'ta bulunan, çok katlı konut yapısı ise Cihangir bölgesinde bulunan ve üslubun özelliklerini en çarpıcı şekilde yansıtan yapılardan biridir (Şekil 3.39). Yalnızca floral desenleri ile değil aynı zamanda geometrik formu, ve yan cephesinde bulunan zigzag detayları ile yapı orjinalliğini hala korumaktadır (Şekil 3.40) (Ek V).

Şekil 3.9: Yeni Yuva Sokak No:7, Ada:48, Parsel:58

Şekil 3.40: Yeni Yuva Sokak No:7, Ada:48, Parsel:58

Daha ağırbaşlı ve karamsar bir hava yarattığı düşünülen şelale ve su motifleri de cephe ve iç mekanları süsleyen önemli motiflerdendir. Neoklasik Modern olarak da tanımlanan yapının Art Deco olarak da konumlandırılmasının en büyük nedenlerinden

birisi cephesinde bulunan şelale motifidir. 1932 yılında A. Williams tarafından tasarlanan yapı, Yeni Zelanda'nın ilk Art Deco yapısı olarak kabul edilmektedir (Şekil 3.41). Şelaleler ve akan su motifleri özellikle simetrik biçimde iç mekan duvarlarında konumlandırılan motiflerdendir ve kamusal bina, tiyatro, sergi mekanları, gökdelenler gibi birçok yapıda kullanılmıştır. Cihangir Mahallesi'nde mevcut apartmanlar içerisinde şelale motifli olan bir yapıya rastlanmamaktadır.

Şekil 3.41: The Daily Telegraph Building, Louis Hay, New Zeland, 1928 (Url-16)

1920'lerde başlayan Art Deco cephede, iç mekanda ve mobilyada kullanılmaya başladığı yıldan itibaren 50 60 yıl boyunca etkisini kaybetmemiştir. Mimarlık tarihi boyunca farklı üslupların ortaya çıkışı, tasarımın her alanında etkili olmuş olsa da iç mekan organizasyonlarında Art Deco üslubuna uzun yıllar bağlı kalınmıştır. Fransa'da 1919 yılında Louis Sue ve Andre Mare tarafından kurulan La Compagnie Des Arts Français Art Deco iç mekan çalışmalarına büyük önem vermiş ve Fransa'da kendilerinden çokça söz ettirmeyi başarmıştır. Parisli ünlü tasarımcılarla çalışan Sue ve Mare iç mekan tasarımlarında (özellikle duvar motiflerinde) çalıştıkları sanatçılardan yardım almışlardır. O yıllarda üst tabakanın evlerini dekore eden iki mimar çalışmalarını 1959 yılına kadar sürdürmüştür. 1925 yılında Fransa'da bir apartman dairesinde tasarlamış oldukları yemek odası Art Deco üslubuna göre tasarlanmış iç mekan örneğidir. Duvardaki doğa motifleri Andre Marty ve Zuber tarafından yapılmış olan bu odanın taş şöminesinde yine mistik motif kullanılmıştır (Şekil 3.42).

Şekil 3.42: Yemek odası, Paris, La Compagnie des Arts Français, (Bayer,200,s.51)

Art Deco üslubunda önemli yeri olan bir diğer motif ise doğa motifleridir. Paris fuarı ile başlayan ve onu izleyen ülkeleri beraberinde getiren üslup, doğal motifleri Art Nouveau'dan farklı olarak daha geometrik ve daha yalın kullanmayı amaçlamıştır. Cihangir Caddesi Havyar Sokak'ta bulunan apartman giriş üstünde bulunan zigzag motifleri ile aslında tam bir Art Deco örneğidir (Şekil 3.43). Apartmanın parapetleri altında bulunan dikdörtgen geometrik şekiller içerisinde ise deniz dalgası motifleri bulunmaktadır (EK W).

Şekil 3.43: Havyar Sokak, No:7, Ada:49, Parsel:15

Cihangir Şimşirci Sokak'ta bulunan yapıda da yine dalga motifleirni gözlemlemekteyiz (Şekil 3.44). Yapının parapet altındaki zigzag desenleri de üslubun en çarpıcı özelliklerindendir (Şekil 3.45). Ayrıca floral desen ve soyut çizgilerle süslenmiş giriş kapısı da orjinalliğini hala korumaktadır (EK X).

Şekil 3.44: Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34

Şekil 3.45: Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34

Cihangir Caddesi üzerinde yer alan Kaptan Apartmanı'nın dönemin en eski yapılarından olduğu düşünülmektedir (Ek Y). Cephesinde ve orjinalliğini hala koruyan floral desenlerin yanı sıra, cephe üzerinde büyük ölçekte tasarlanmış deniz kabuğu motifleri de apartmanın en çarpıcı motiflerindedir (Şekil 3.46).

Şekil 3.46: Kaptan Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:16, Ada:37, Parsel:46

Güneş motifi de (güneş doğuşu, güneş ışınları vb.) Art Deco üslubunda sıkça kullanılan bir motiftir. Maya kültüründen geldiği düşünülen güneş batımı, güzel günlerin geleceğine dair bilgi verici nitelikte kullanıldığı düşünülmektedir (Bayer, 1998). Gücü temsil eden büyük güneş ışını motifleri de yine birçok devlet binalarında kullanılmaktadır. Amerika'da yer alan ve en önemli gökdelenler arasında gösterilen Chrysler Binası'nın kubbesi incelendiğinde, güneş ışınları ile süslenmiş bir motif görmekteyiz (Şekil 3.47).

Şekil 3.47: Chrysler Building, New York, 1930 (Url-17)

Cihangir Caddesi'nde bulunan Abey Apartmanı'da güneş ve güneşin yaydığı ışınların betimlendiği bir motif ile süslenmiştir. Zigzagların, gloral desenlerin de bir arada kullanıldığı bu cephe, Cihangir bölgesinde ayakta kalan tek güneş motifli yapıdır (Ek Z). Dönüşümünün yeni yapıldığı düşünülen bina, orjinaline sadık kalınarak tasarlanmıştır (Şekil 3.48).

Şekil 3.48: Abey Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:18, Ada:37, Parsel:40

İnsan figürleri hem iki boyutlu hem de üç boyutlu olarak Art Deco üslubu cephe, iç mekan ve mobilyalarda kullanılan önemli bir motiftir. Art Deco'da önemli bir süsleme aracı olarak görülen insan motiflerinin özellikle 1930'lu yıllardaki olimpiyatlarla önce çıktığı figürler olduğu tahmin edilmektedir. Bu motifler, duvarlarda, kapılarda hatta halı ve kilimlerde kullanıldığı gibi iç mekanda heykel olarak da kullanılırlar. Örneğin Harriet Frusihmet tarafından tasarlanan Dancing Motion, üslup yaygın olduğu dönemlerde tasarlanan en başarılı heykel örneklerinden biridir (Şekil 3.49).Kimi zaman rölyef şeklinde tasarlanan bu motifler genelde mistik anlamlara sahiptir ve tanrıları temsil ederler. Bu motifin en yaygın kullanımı ise Yunan ve Mısır tanrıları için tasarlananlarıdır. New York'ta bulunan, First National City Trust Compony Building'in asansör kapısı tamamen tanrısal motiflerle süslenmiştir (Şekil 3.50).

Şekil 3.49: Dancing motion, Harriet Frishmuth, New York (Breeze,2003,s.104)

Şekil 3.50: Asansör kapı detayı, First National City Trust Compony Building, New York (Breeze,2003,s.139)

İnsan figürü konut iç mekanlarında da sıkça kullanılmıştır. 1932 yılında Edgar Miller tarafından Chicago’da yeniden yapılan konut yapısının iç mekan rölyefleri W.Clasner tarafından tasarlanmıştır. Victorian stiline sahip olan konut yapısı, 1931 yılında Edgar Miller tarafından Art Deco üslubuna göre yeniden tasarlanmıştır (Şekil 3.51).

Şekil 3.51: Art Deco Konut Girişi, (Breeze,2003,s.116)

Konutun diğer bölümlerinde de üslubun özellikleri yansıtılmaya devam edilmiştir. Floral desenler ve zigzagarla betimlenen konutun vitraylarına da yine insan figürleri tasarlanmıştır (Şekil 3.52).

Şekil 3.52: Art Deco Konut Vitray Çalışması, (Breeze,2003,s.117)

İç mekanda ve dekoratif öğelerde sıkça kullanılan insan ve tanrı motifleri, Art Deco üslubuna ait diğer motifler gibi, yapıların cephelerinde de yer almaktadır. 1934 yılında mimar J. Hilliard tarafından Paris'te yapılan apartmanın cephesinde, tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanların rölyefleri tasarlanmıştır. Pencere korkuluklarındaki floral desenler ve cephe sütunları üzerindeki zigzaglar ile yapı tamamıyla bir Art Deco örneğidir (Şekil 3.53).

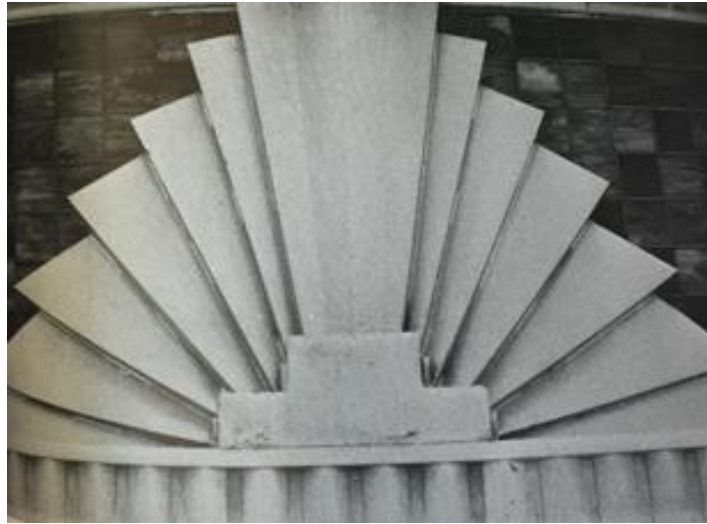
Şekil 3.53: Paris Apartment Building, J.Hilliard, 16 Rue Chardon-Lagache, (Bayer,1992,s.72)

Art Deco üslubunun öncülerinden olan Ruhlmann özellikle iç mekan tasarımlarında, daha sonraki tasarımcılara fikir verebilecek birçok yapıya imza atmıştır. Üslubu motifleri, rölyefler, mobilyaları, zemin döşemeleri, aydınlatmaları, duvar kağıtları ve buna benzer birçok ögesi ile bütün olarak düşünüp tasarımlarını bu yönde yapan Ruhlmann, hala birçok tasarımcı için fikir kaynağı olmaktadır. Ruhlmann'ın Pariste tasarlamış olduğu Chambre de Commerce balo salonu, üslubu yansıtan en başarılı örneklerden biri sayılmaktadır. 1927 yılında tasarlanan bu salonun en önemli öğelerinden biri kristallerle hazırlanmış 6 adet avizedir. Duvar rölyefleri Josep Bernard tarafından hazırlanan salon, kolon detayları ve kapı üzerinde bulunan insan figürleriyle Art Deco üslubunu yansıtan başarılı örneklerden biridir (Şekil 3.54). Aynı zamanda, sandalyeleri de Art Deco üslubuna göre tasarlanmış olan bu salonun, içerisinde bulunan küçük objelerin de, üsluba uygun olarak yapılmasına özen gösterilmiştir. Salonun giriş kısmında ise kolonların arasında yer alan, tanrı motifleri ile süslenmiş rölyefler yer almaktadır.

Şekil 3.54: Chambre de Commerce balo salonu, Ruhlmann,(Bayer,2004,s.151)

Art Deco üsluna özgün tasarlanmış birçok yapıda, kubbe önemli bir tasarım elemanıdır. Gökdelen, az veya çok katlı konut, kamusal binalar ve daha birçok yapıda heykelsi şekilde tasarlanmış kubbelere rastlamaktayız. Frank Lloyd Wright'ın Mexico City'de 1935 yılında tasarlanmış olduğu Trading Post yapısının kubbesi, alüminyum ile tasarlanmış heykelsi bir yapıdır (Şekil 3.55).

Şekil 3.55: Trading Post, Frank Lloyd Wright, (Bayer,1992,s.141)

Cihangir Havyar Sokak'ta bulunan apartmanın kubbesi Art Deco üslubuna uygun olarak tasarlanmıştır (Ek AA). Yapının en dikkat çeken özelliği ise tepesinde bulunan kütleli kubbesidir (Şekil 3.56).

Şekil 3.56: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17

Yapının Art Deco olduğunu gösteren diğer bir özellik ise, Cihangir’de bu üsluba ait olan birçok yapı gibi floral ve eğrisel desenlerle hazırlanmış ve hala orijinalliğini korumakta olan giriş kapıdır (Şekil 3.57).

Şekil 3.57: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17

Havyar Sokak’ta bulunan yapının ilginç bir özelliği mevcuttur. Giriş katında bulunan pencere korkuluğu aslında Art Deco üslubu özelliklerini taşıyan bir korkuluktur. Fakat

bu korkuluğun pencerenin ölçüsüne uymadığı görülmektedir. Buradaki apartmanların dönüşümü yapılırken bu korkuluğun başka bir yapıdan, bu yapıya entegre edildiği düşünülmektedir (Şekil 3.58).

Şekil 3.58: Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17

Mimar Hans Stamm tarafından New Mexico’da tasarlanan Indian Hospital binasının kubbesi heykelsi bir tasarım anlayışı ile inşa edilmiştir. Art Deco üslubu yapılarında kubbedeki geometrik şekil kimi zaman piramit şeklinde farklı anlamları çağrıştırmak için tasarlanmıştır. Bu yapıda da geometrik piramit şeklinde tasarlanan motifin ölümsüzlüğü simgelediği düşünülmektedir (Şekil 3.59).

Şekil 3.59: Indian Hospital, Hans Stamm, New Mexico, (Bayer, 1992,s.187)

Cihangir Lenger Sokak'ta bulunan apartmanın kubbesininde bir çağrışımı temsil ettiği gözlemlenmektedir. (Şekil 3.60). Yapının levanten mimar tarafından yapıldığının düşünülmesi, kubbede anlamı bugüne kadar araştırılmamış, araştırılsa da somut bir veriye ulaşılamamış olan simgeden kaynaklandığı düşünülmektedir (Şekil 3.61). Aynı zamanda yapı, zigzag detayları ile de üslubunun en başarılı temsilcilerinden birisidir (Ek BB).

Şekil 3.60: Lenger Sokak, No:5, Ada:38, Parsel:22

Şekil 3.61: Lenger Sokak, No:5, Ada:38, Parsel:22

Cihangir Mahallesi, Güneşli Sokak'ta bulunan apartman da kubbe detayı ile göze çarpmaktadır(Ek CC). Yapının kubbesinin yanı sıra, cephesinde bulunan zigzag detayları aynı zamanda cephe üzerinde yer alan geometrik desenler de üslubun baskın motiflerindendir (Şekil 3.62).

Şekil 3.62: Güneşli Sokak, No:20, Ada:38, Parsel:16

Ulaşım araçları Art Deco üslubunu uzun yıllar etkilemiş, parçaları ise üslubun önemli motifleri haline gelmiştir. Birçok yapıda görmüş olduğumuz, uçak kanatları, tekne kamara pencereleri vb. detaylar binaların cephelerini, iç mekanlarını hatta iç mekanda kullanılan dekoratif öğeleri dahi etkilemiştir. Özellikle 1930'lu yılların ortalarında araba markalarının yaygınlaşmaya başlaması, fast food zincirlerinin arabalara servis yapmaları dolayısıyla birçok cafe ve restaurantın araba şeklinde tasarlanması veya tekeri dekoratif öge olarak kullanmaları, bu detaylarında üslup içerisinde yer bulmaya başlamasına vesile olmuştur. Marcus P. Miller tarafından 1938 yılında tasarlanan The Darkroom bir fotoğraf stüdyosudur. Kodak markasına ait olan bu stüdyonun cephesi ise kamara penceresi şeklinde tasarlanmıştır. Aynı zamanda stylish harfler ile süslenen yapı Art Deco üslubunun önemli temsilcilerindendir (Şekil 3.63).

Şekil 3.63: The Darkroom Kodak, Marcus. P. Miller, (Bayer,1992,s.133)

1939 yılında William Mooser tarafından tasarlanan National Maritime Müzesi de San Farnsico'nun en önemli yapılarından birisidir. Geometrik formu ve cephesinde bulunan kamara penceresine benzeyen pencere tasarımı ile üslubu çarpıcı şekilde yansıtmaktadır (Şekil 3.64).

Şekil 3.64: National Maritime Müzesi, (Bayer, 1192,s.163)

Her ne kadar Art Deco Fransa’da ortaya çıkan bir üslup olsa da , daha önce de belirttiğimiz gibi Avrupa ve özellikle Amerika’da 1930’lu dönemlerde hızla yayılma göstermiştir. İngilterede iki savaş arasında kalan dönemde nüfusun da etkisiyle birçok banliyö tasarımı yapılmıştır. Bu dönemde yapılan az katlı konutların cephelerinde de Art Deco üslubunu yansıtan motiflere yer verilmiştir. Dönemin banliyolarının cephesinde en çok ilgi çeken özellik ise üslubun bir parçası olan ulaşım öğeleridir. Londra’nın dışında tasarlanan banliyölerin tarihi 1930’lar olarak verilmektedir (Şekil 3.65).

Şekil 3.65: İngiltere’de Art Deco Konutlar, (Yorke, 2004, s.39)

Cihangir Mahallesi Anahtar Sokak’ta bulunan yapı, bölgenin en ilgi çekici yapılarından biridir (Ek DD). Cephesinde dikey geometrik çizgilerin bulunduğu, kapısının floral desenlerle bezendiği yapının en önemli detayı ise teras katında tekne kamarasına iat pencerenin konumlandırılmasıdır. Formu ile sadeliğini koruyan yapı, ince detayları ile Art Deco üslubuna ait önemli yapılardan birisidir (Şekil 3.66).

Şekil 3.66: Anahtar Sokak, No:4, Ada:52, Parsel:8

20.yy ile birlikte cephede, iç mekanda ve mobilyalarda kullanılan malzemeler de çeşitlilik göstermeye başladı. Paslanmaz çelik ve beton popüler olmaya başladı, krom ve cam çeşitlilik göstermeye başladı aynı zamanda taş ve ahşap gibi geleneksel malzemeler de yeni versiyon ve tasarımları ile kullanılmaya başlandı. Özellikle çelik birçok gökdelende kullanıldı. Örneğim Empire States Building, Chrysler Building vb gökdelenlerin yapımında çelik bir numaralı malzemeydi. Aynı zamanda bu yapılarda alüminyum da sıklıkla kullanıldı. Beton aslında 1860'lı yıllardan beri kullanılan bir malzemeydi fakat güçlendirilmiş beton bir süre sonra ortaya çıktı. Art Deco'da beton yalnızca yapısal özelliği için değil, dekoratif özelliği ile de kullanılmaya başlandı. Tek başına ucuz bir malzeme değildi fakat onu işlemek ve dekoratif bir malzeme olarak kullanılması maliyeti düşüren etkenlerdi. Tuğla hali hazırda kullanılan bir malzemeydi ve tasarımcılar dekoratif amaçlı kullanmayı tercih ediyorlardı. Cephelerde farklı

dokular yaratmak bu malzeme ile mümkündü. Aynı zamanda süslemeler de bu malzeme ile çok daha kolay tasarlanabiliyordu. 1920li yıllarda terra cotta sıklıkla kullanılan bir malzemeydi. Hem ucuz olması hem de yangına karşı dayanıklı olma özelliği ile dış mekanda sıklıkla tercih edilen bir Art Deco malzemesiydi. Mermer ise en fazla gökdelen tasarımlarında tercih edilen bir malzemeydi. Art Deco üslubunun önemli tasarımcılarından olan Armand Albend Retau tarafından Jeanne Lanvin için tasarlanan banyoda döşeme geometrik desenlerden tasarlanan Siena mermeri, üslubu yansıtan önemli örneklerden biridir. Lavabo ünitesi ve klozetler motiflerini akan su ögesinden almış ve iç mekanda konumlandırılmıştır. Bu banyoda kullanılan tüm elemanlar özel olarak tasarlanmış (askı kuş motifli, ayna süsleme detaylı) küvet ise terra cotta ile yapılmıştır. Küvetin arkasında bulunan panelde ise kuş motifleri bulunmaktadır (Şekil 3.67).

Şekil 3.67: Banyo iç mekan görüntüsü, Rateu, Paris (Yorke, 2004, s.66)

Metal ise Art Deco üslubundan çok daha uzun süre önce ortaya çıkmış bir malzemedir. Bu malzeme işlenerek farklı şekillere girebildiği için üslubun en kullanılır malzemelerinden biri haline gelmiştir. Özellikle pencere ve balkon korkuluklarını ve iç mekanda merdiven korkuluklarını süsleyen metal, floral, soyut eğrisel çizgiler ve daha birçok farklı şekilde üslubu yansıtan tasarımlar yapmayı hedeflemiştir. Cannes’da bulunan Hotel Martines 1929 yılında tasarlandığında, yapının en ilgi çekici unsurları metal ile tasarlanmış olan ve floral desen etkisi gösteren balkon korkuluklarıdır. Aynı zamanda zigzag ögelerinde cephesinde yer aldığı yapı üslubun o dönem önemli temsilcileri arasında gösterilmiştir (Şekil 3.68).

Şekil 3.68: Hotel Martinez, Cannes, (Bayer,1992,s.74)

Cihangir Bölgesi'nde bulunan Art Deco üslubuna uygun tasarlanmış konutların hemen hemen hepsinde metal korkuluk bulunmaktadır. Bunların birçoğu orjinaline uygun olarak yeniden tasarlanırsa da, içlerinden bazıları hala eski halini korumaktadır. Cihangir Caddesi'nde bulunan apartman kubbesiyle ve cephesinde yer alan zigzag-floral motifleri ile dönemi yansıtan apartmanlardan biridir (Şekil 3.69). Bu apartmanın bir özelliği de metal ile yapılmış balkon korkuluklarının hala orjinallliğini korumasıdır (Ek EE).

Şekil 3.69: Cihangir Caddesi, No:26, Ada:37, Parsel:15

Cihangir Mahallesi Sıraselviler Caddesi'nde, daha önceki araştırmalarda, döneme ait olduğu düşünülen birçok yapı belirtilmiştir. Bu yapıların çoğu neoklasik anlayış ile tasarlanırsa da birçoğunun cephesinde Art Deco üslubunun etkileri görülmektedir. Tez

kapsamında caddede bulunan yalnızca iki apartmanın tüm özellikleri ile Art Deco üslubunu yansıttığı düşünülmektedir. Yapı, geometrik formu ve cephesindeki zigzagların dağılımı ile Art Deco üslubuna ait bir konut yapısıdır (Ek FF). Aynı zamanda yapının metal ile tasarlanmış soyut eğrisel çizgilerle birleştirilmiş korkulukları, orijinallğini korumaktadır (Şekil 3.70).

Şekil 3.70: Sıraselviler Caddesi, No:59, Ada:655, Parsel:27

Süslemeleri dahil etmezsek, ahşap büyük ölçekli tasarımlarda sıklıkla kullanılan malzemedir. Özellikle mobilya tasarımlarında kullanılan ve yaygın olan bu malzemenin birçok çeşidi Art Deco objelerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Endüstriyel dönemde çeşitli metaller ve camlar yaygın olarak Art Deco üslubunda karşımıza çıkmaktadır. Çelik birçok binanın iskeleti olarak kullanılan bir malzemedir. Özellikle 1920 ve 1930'larda yapılan gökdelenlerde Art Deco üslubuna ait birçok yapının iskeleti bu malzeme ile oluşturulmuştur. Hatta dekoratif ızgaralar, pencere boşlukları ve asansör süslemeleri dahi çelik ile tasarlanmıştır. Cam ise metal ile birleşerek birçok iç mekan mobilyasında kullanılmıştır. Plastik ise çok sık tercih edilmemekle birlikte bazı küçük ölçekli mobilya tasarımlarında kullanılmıştır.

Art Deco aydınlatma tasarımı daha çok formun işlevselliğe sahip olan yüzü ile ön plana çıkmıştır. Her ne kadar Art Deco estetiğinde görünüm ön planda olsa da aydınlatmalarda bu algı dönüşerek karşımıza çıkmaktadır. Çizgilerin basitliğinin ve

geometrik özelliklerinin kullanıldığı bu tasarımlarda materyal ve renkliğin çeşitleri kullanılmıştır. 1920'lerde ışığın farklı kullanım biçimleri (direct, semi direct mixed, semi indirect ve indirect) Perzel ve Sabino tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte Art Deco aydınlatmaları da hem amaca yönelik çalışılmaya başlandı hem de yalnızca bir obje algısı yaratılmaktan kaçınıldı. Modernleşme ile gelişen aydınlatma da kendisini iç mekanda dahi göstermeye başladı (Duncan, 1986, s.23).

Art Deco mimari stilleri birçok kaynakta farklı şekilde tanımlansa da genelde üç ana stilden söz edilmektedir. Bu tasarımlar zigzag veya gökdelen stili, klasik modern ve streamline modern olarak sıralanabilir. Zigzag veya gökdelen stili olarak tanımlanan üslup Amerika'da gelişmiş ve sonrasında ülkenin büyük bir kesiminde etkisini göstermiştir. Aslında daha önce motif olarak da tanımladığımız zigzag, çok fazla yapıda kullanıldığı için bazı kaynaklar tarafından deco stili tanımlamaları arasında da yer almaktadır. Endüstrinin gelişmesi ve yüksek katlı gökdelenlerin çoğalmasıyla başlamış ve uzun yıllar devam etmiştir. Daha önceki bölümlerde de örnek verdiğimiz Empire State Binası, The Chanin Binası ve Chrysler Binaları zigzag veya gökdelen stili dediğimiz stile örnek olarak verilebilecek yapılardır. Klasik Modern ise devlet fonları ile yapılan kamu binalarında daha sık gözlemlenmiştir. 1920'lerde ortaya çıkan büyük ekonomik kriz dolayısıyla daha ucuz maliyete sahip malzemeler tercih edilmekteydi. Aynı dönemde devlet desteği ile yapılan birçok kamusal bina ve gökdelen de antik Yunan ve Roma tasarımları ve modernizmi birleştiren bir üslup ile inşaa ediliyordu (Weber, 1992, s.36).

Şekil 3.71: Palais de la Mediterranee, (Bayer,1992,s.162)

Simetri ve dikey görünümün yaygın olduğu bu yapılarda duvarlar genelde rölyefler ile kaplıydı. Geometrik motiflerin daha az kullanıldığı bu stil anıtsal yapılarda da sıklıkla

karşımıza çıkmaktadır. Charles Dalmas tarafından Nice şehrinde tasarlanan Palais de Mediterrance binası mermer ve alçı malzemeleri ile, cephesindeki zigzag ve tanrısal motifleri ile Art Deco üslubunun temsilcilerindendir. Fakat yapı cephesinde bulunan kemerler, geniş parapetler daha önceki dönemlerin etkisini de yansıtmaktadır. Nice şehrinde bulunan yapı, Casino olarak faaliyetini devam ettirmektedir (Şekil 3.71).

Sıraselviler caddesinde bulunan birçok yapıda Art Deco etkileri gözlemlenmektedir fakat daha önce de belirtildiği gibi, tamamı ile üsluba ait olan yalnızca bir yapı vardır (Şekil 3.72). Floral desenleri ve cephedeki geometrik öğeleri birleştiren yapı klasik Art Deco stiline örnek olarak gösterilebilir (Ek GG).

Şekil 3.72: Sıraselviler Caddesi, No:51, Ada:655, Parsel:31

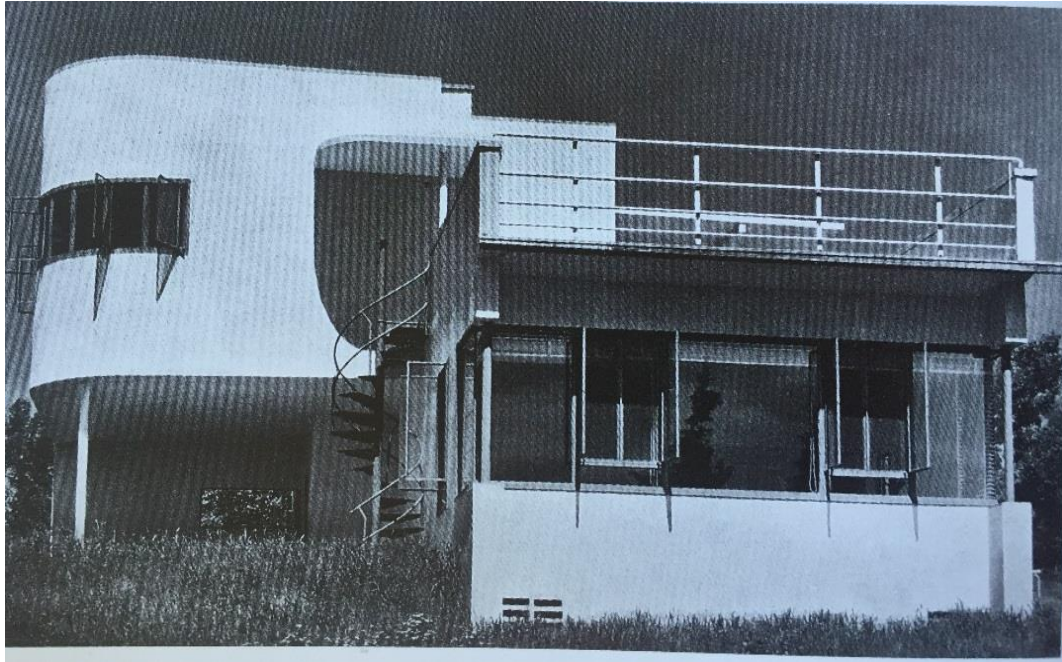
Büyük ekonomik kriz sonrası Art Deco tasarımlarda değişim gözlenmektedir. Binalar için yapılan harcamalar artmış, işverenler lüks tasarımı yapılan harcamalarla desteklemiştir. Streamline modern bu dönemde, yani Art Deco'nun sonuna doğru makine çağının gelişmesiyle ortaya çıkmış bir stildir. 1940'lı yıllarda ise Streamline en popüler dönemlerini yaşamıştır. Ulaşım elemanlarının, floral desenlerle birleştirilerek tasarlandığı bu yapılar, diğer stillerin aksine daha üst sınıfa hitap etmeyi amaçlamıştır bu aynı zamanda, hem malzeme maliyeti hem de uygulama çalışmalarının maliyetinden kaynaklanmaktadır. Gökdelen ve yüksek konutlu apartmanların yanı sıra, otobüs terminalleri, havaalanları, apartmanlar ve diğer küçük

ölçekli yapılar da bu stile uygun olarak tasarlanmaya başlamıştır. Milton J. Black tarafından 2 apartmanın birleşimi şeklinde tasarlanmış olan yapı geometrik formu, tepesinde bulunan dairesel ve dikdörtgen geometrik yapısı ve cephede bulunan zigzagları ile Art Deco üslubu konutları arasında başarılı örneklerden biridir (Şekil 3.73).

Şekil 3.73: Apartment block, Milton J. Black, California, (Bayer,1992,s.65)

Amerika'nın Connecticut bölgesinde 1930'lu yıllarda mimar Howe& Lescaze tarafından Frederick N. Fields adına tasarlanan apartman yapısı da streamline sitili konutlarının en başarılı örneklerinden birisidir (Şekil 3.74).

Şekil 3.74: Connecticut House, Howe&Lescaze, Connecticut, (Bayer,1992,s.68)

Cihangir Bölgesi'nde dönemin son zamanlarına ait olduğu düşünülen iki streamline yapı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Kumrulu Yokuşu'nda bulunan çok katlı konut yapısıdır (Ek HH). Floral desenli yapısı, floral desenli kapısı zigzagları ile üslubun özelliklerini taşıyan yapı, geometrik formu ile üslubun son dönemlerinde ortaya çıkmış streamline akımına uyum sağlamıştır (Şekil 3.75).

Şekil 3.75: Kumrulu Yokuşu, No:12, Ada:39, Parsel:15

Streamline modeli olarak adlandırabileceğimiz ikinci örnek Oba Sokak'ta bulunmaktadır. Zigzag detayları ve geometrik şekilleri ile üslubun özelliklerini taşıyan bu çok katlı konut yapısı aynı zamanda geometrik formu ile de streamline olarak adlandırabileceğimiz yapılardandır (Şekil 3.76).

Şekil 3.76: Oba Sokak, No:12, Ada:647, Parsel:42

Cihangir Mahallesi'nde bulunan konut yapıları incelendiğinde, birçok konutun, cephesinde, zigzag motifi barındırdığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda yine birçok yapıda, floral motiflerin de sıklığından söz edilebilir. Üslubun en çarpıcı motiflerinden birisi olan ulaşım araçları, kamara pencereleri vb. öğelerde de, yalnızca bir konut yapısının cephesinde rastlanmıştır. Hayvan motifi gibi sıklıkla kullanılan motif de, yalnızca bir konut cephesinde gözlemlenmiştir. İnsan veya tanrı motiflerinin rastlanmadığı Cihangir Mahallesi'nde bulunan yapıların birçoğu, daha sonradan dönüşüme uğramış ve orijinal hallerini kaybetmiştir. Aynı zamanda, bazı yapılar da, şehirleşme amacı ile yok olmuştur.

4. SONUÇ

Geçmiş Osmanlı Dönemi'ne hatta daha eski dönemlere uzanan Cihangir Mahallesi tarihi boyunca birçok dil, din ve ırktan bireyi barındırmıştır. Her dönem, mahalle içerisinde yeni mimari akımlara zemin hazırlamıştır. İmar faaliyetlerinin en yoğun olarak yaşandığı Osmanlı Dönemi'nde, dini yapıların yanı sıra, bölge, birçok ahşap konutun inşa edildiği bir mahalle görünümünü kazanmıştır. Geleneksel ahşap Türk evleri, 1930'larla görülmeye başlayan kagir yapılar, daha sonra yapımı gerçekleşen çok katlı konutlar ile, Cihangir Mahallesi, günümüzde farklı üslupların bir arada görüldüğü ender yerleşim bölgelerinden biri durumundadır. Bölge, Cumhuriyet'in ilanından önce gayrimüslim çoğunluğu barındırmış, özellikle elçilikler, zengin ve ünlü kişilerin az katlı konakları ve saraylar ile yapılanmış olsa da Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Müslüman üst tabakanın da yaşadığı bir yerleşim bölgesi haline gelmiştir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte bölgeye yerleşmeye başlayan zengin Müslüman üst tabaka, hem geçmiş nesillerin yaratmış olduğu Avrupai ortamı sürdürmeye çalışmış, hem de Avrupa'dan gördüğü yenilikleri mahalleye yansıtmaya başlamıştır. Mahalle sakinlerinin batılı gibi yaşamaya çalışmaları, kadınların beş çay partileri, operaların yakından takibi, moda sektöründeki yeniliklerin Türk tekstil sektörüne yansıtılmaya çalışılması gibi olaylar, bu bölgede yaşayan halkı, İstanbul hatta Türkiye'nin o dönemki koşullarında farklı bir statüye taşımıştır. Tüm bu yeniliklerin yanında, mahalle sakinleri sanata da ilgi göstermiş, bu durum da yaşamış oldukları konutların değişiminde büyük rol oynamıştır. 1920'lerin sonuna doğru ortaya çıkan ve 1930'lu yıllarla birlikte büyük rağbet gören Art Deco üslubu, Cihangir Mahallesi'nde de yerini almaya başlamıştır.

Art Deco üslubunun Türkiye'de özellikle de İstanbul'da yaygınlaşmaya başlamasının çeşitli kaynaklara göre farklı nedenleri tespit edilmiştir. Daha önceki bölümlerde aktarıldığı gibi, Art Deco, dönemin zengin iş adamları tarafından Türkiye'ye getirilmiştir. Nuri Demirağ, Hayri İpar gibi Amerika ile bağları kuvvetli olan bu zengin ve ünlü kişiler, üslubun İstanbul'da yaygınlaşmasına ön ayak olmuşlardır. Yapılan diğer incelemelerde ise, Art Deco, döneminde tüm dünyada ses getirdiği için, özellikle

İstanbul'u ziyaret eden hatta yerleşen mimarların, üslubu, burada uygulamaya başladıkları ve Art Deco döneminin sonuna dek üsluba sadık kalarak çalışmalar yaptıkları hakkında yorumlar tespit edilmiştir. Aynı zamanda batılı tarzda yaşam sürdürmeye çalışan birçok varıl ailenin de Avrupa veya Amerika'da gördüklerini kendi ülkelerinde yaşama hevesinin öneminden de bahsedilmektedir.

Türkiye'de yer alan birçok Art Deco yapı gibi, Cihangir Mahallesi'nde bulunan Art Deco yapılar ile ilgili kayıtlara, özellikle yapım yılı veya mimarları ile ilgili bilgilere ulaşmak günümüzde neredeyse imkânsızlaşmıştır. Birçok apartmanın yapım yılı kayıt edilmemiş, birçoğu da ilgili birimlerin çeşitli yer değişiklikleri sırasında yok olmuştur. Dolayısıyla yapılan incelemelerde kayıt tarihleri kesin olarak belirtilmemiş olup yalnızca yaklaşık tarihler aktarılmıştır. Yalnızca Cihangir Mahallesi'nde değil, üslubun yaygın olduğu birçok yerleşim bölgesinde daha önce yapılan konutların belgelerine ulaşılammaktadır. Art Deco ile ilgili çalışmalarda, üslubun Suadiye, Kalamış, Fenerbahçe, Kadıköy ve Moda'da çok fazla örneğinin bulunduğunu fakat şehirleşme sırasında neredeyse tamamının yok olduğunu, yok olan konut yapılarının da belgelerinin bulunmadığını belirtilmiştir.

Tez çalışmasında, daha önce konu ile ilgili yazılmış tezlerden sıkça yararlanılmıştır. Yazılan tezlerin geneli motif analizi biçiminde olup, cephe motifleri yeniden çalışılmış ve yapıların mimari özellikleri incelenmiştir. Art Deco üslubu ile ilgili kısa bilgiler aktarıldıktan sonra, korkuluk detaylarından çatı detayına, apartman giriş kapısı detayından parapet detayına kadar analiz edilen konut tezleri, katalog çalışması halinde tamamlanmıştır. Yapılan çalışmalarda Art Deco üslubunun ortaya çıkışı, ilk kez sergilendiği fuarda yansıtmaya çalıştığı tasarım algısı, Avrupa'daki yayılımı ve en önemlisi, Avrupa'dan da fazla yaygınlaşan Amerika'da nasıl ortaya çıkıp geliştiği konuları ile ilgili detaylarda eksiklikler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Art Deco üslubu konutlarının nasıl ortaya çıktığı, hangi kaynaklardan etkilendiği ile ilgili birtakım bilgilerin eksikliği fark edilip, tez araştırmasında bu bilgilerin detayına inilmiştir. Çalışması yapılan tezin asıl amacı ise Art Deco konutların, üslubu hangi noktalarda detaylı bir şekilde temsil ettiği, hangi noktalarda ise yalnızca ezber veya taklit olmaktan öteye gidemediği ile ilgili bir inceleme yapmaktır. Üslubun bu özelliklerinin incelemesi yapılırken, Cihangir Mahallesi araştırma aracı olarak kullanılmıştır. Özellikle Cihangir Mahallesi 1930 ve 1940'lı dönemlerde Levantenlerin ve yeni zengin Müslüman kesimin yaşadığı yer olması sebebi ile takip

edilen birçok yeniliğin, Şişli, Nişantaşı ve Ayazpaşa'da olduğu gibi Cihangir Mahallesi'nde de yaşandığını gözlemlemekteyiz. Dolayısı ile Art Deco üslubunun ortaya çıktığı dönemde ülkemizdeki yeri araştırılırken, Cihangir örnekleme tez çalışmasının amacına ulaşmasında daha doğru yönlendirmeler sağlamış ve olaylar arasında bağlantı kurulabilmesine olanak sağlamıştır.

Tez çalışmasında yer alan örneklerin incelenmesi neticesinde, Cihangir Mahallesi'nde bulunan birçok yapı özellikle zigzag ve floral motif detayı ile ön plandadır. Art Deco üslubun ait diğer motiflere yapılarda çok fazla yer verilmemiştir. Özellikle Avrupa ve Amerika'da tasarlanmış olan Art Deco yapı incelemeleri ile Cihangir Mahallesi konut yapıları birlikte incelendiğinde, konutların çoğunun, birçok motifi, malzemeyi ve formu göz önünde bulundurmadan, yalnızca dönemin üslubuna uyum sağlamak için tasarlanmış olduğu düşünülmektedir. 1930'lu yıllarda Cihangir Mahallesi'nde yaşayan kişiler, Avrupa'nın yaşam koşullarına uyum sağlama amacı ile yenilikler getirmiş, getirilen bu yenilikler arasında mimari çalışmalarda yeniden gözden geçirilmiştir. Dönemin modasına ayak uydurma çabaları çabaları ise, yalnızca incelemesi yapılan konut yapıları ele alındığında başarılı gibi gözükse de Art Deco mimari üslubunun ortaya çıkışı ile var olan üsluba özgü birçok motifin gözden kaçırıldığını tespit etmek zor olmamıştır. Bu durumun dönemin şartlarından, teknolojisinden ve ekonomisinden etkilenecek ortaya çıktığı kuşkusuzdur. Avrupa ve Amerika'da inşa edilen birçok yapı endüstri ve teknoloji ile birlikte üslubun birçok özelliğini yansıtmış olsa da aynı durum Türkiye için söz konusu değildir. Birçok akım ve üsluptan etkilenen Art Deco'nun çok derin ve köklü bir geçmişi vardır. Yalnızca yenilik yapılmak için ortaya çıkarılmamış olup, geçmişinde Kübizmden Fütürizme, Mısır sanatından Maya sanatına kadar birçok akımın harmanlanmasından oluşmuştur. Avrupa ve Amerika'daki örnekleri göz önünde bulundurulduğunda Art Deco'nun etkilendiği üslupları veya sanat dallarını bu yapılarda gözlemleyebiliyoruz. Her yapı kendine özgü tarzı ile Art Deco üslubunun belli bir bölümünü yansıtmaktadır. Birbirinden çok farklı motiflerin ve formların kullanıldığı yapılar bize üslup ile ilgili çok fazla bilgi vermektedir.

Cihangir Mahallesi'nde bulunan ve tez kapsamında incelenen örnekler birlikte ele alındığında ise daha değişik bir durum ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar bölgedeki yapıların birçoğu günümüze özgünlüğünü koruyarak ulaşmamış olsa da incelenen örnekler bu konuda bize bazı ipuçları vermeye yeterlidir. Cihangir Mahallesi'nde bulunan bu yapılar genel hatları ile Art Deco özelliklerini yansıtsa da, Avrupa ve

Amerika'daki benzer ölçekli yapılarla birlikte değerlendirildiğinde söz konusu konutların daha mütevazi olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle, malzeme, form ve motifler bağlamında, Cihangir'deki yapıların Art Deco'nun bazı temel özelliklerini barındırmadığı sonucuna varılabilir. Bu durumun, Türkiye'nin ikinci Dünya Savaşı öncesi dönemde sahip olduğu ekonomik ve teknolojik imkanların sınırlı olması ve batı ile ilişkilerin yalnızca belli bir zümre ile sınırlı kalmasının doğal sonucu olduğu düşünülebilir. Tüm bu değerlendirmelere karşın 1930'lu yılların Türkiye'si'nin sahip olduğu şartlarda ortaya konulmaya çalışılan Art Deco yapıların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında bu üslubun İstanbul'a özgü bir türünün ortaya çıktığını öne sürmek de mümkün gözükmemektedir. Bu durumda İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde tüm dünyada çokça rağbet gören Art Deco mimarisinin İstanbul'a özgün bir yorumunun var olduğunu ve bu örneklerin kültürel mirasımızın önemli bir katmanını oluşturduğunu belirtmek gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, N.** (1998). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera, Literatür Yayıncılık, İstanbul
- Allwright, R.** (1997). Special Interest: Art Deco Its History and Influence On Architecture (Yüksek Lisans Tezi), California State University, California
- Arel, A.** (1982). Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir
- Arkan, Ö.** (1998). Beyoğlu Kısa Geçmişi, Argosu, İletişim Yayınları, İstanbul
- Arwas, V.** (1992). Art Deco, Abradale Press, New York
- Aslanoğlu, İ.** (1980). 1923-1938 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı: Sosyal, Ekonomik, Kültürel Ortam Değişimi ve Mimarlığa Yansıması, Bilge Kültür Sanat, İstanbul
- Batur, A.** (1993). Art Deco, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1 , Kültür ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, 326-327
- Batur, A.** (1993). Art Nouveau, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1 , Kültür ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, 327-333
- Bayer, P.** (2004). Art Deco Interiors: Decoration and Design Classics Of The 1920s And 1930s, Thames and Hudson, London
- Bayer, P.** (1992). Art Deco Architecture: Desing, Decoration and Detail From Twenties and Thirties, Thames Hudson, New York
- Baykara, C.** (1995). Şişli İlçesi'nde Art Deco Üslubuna İlişkin Cephe Düzenlemesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Belge, M.** (1993). İstanbul Gezi Rehberi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Belge, M.** (1983). Türkiye'de Günlük Hayat, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 3, İletişim Yayınları, İstanbul
- Bouillion, J.P.** (1989). Art Deco, Rizzoli International Publications, New York

- Breeze, C.** (2003). American Art Deco, WW. Norton & Compony, New York, NY
- Büyükkunal, F.** (2006). Bir Zaman Tüneli: Beyoğlu, Doğan Kitap, İstanbul
- Cezar, M.** (1991). 19.Yüzyıl Beyoğlusı, Akbank Ak Yayınları, İstanbul
- Dalgıçer, M.** (2011) Beyoğlu'nun Soylulaştırılmasında Münferit Hareketler: Galata Bölgesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Dikbaş, M.** (1996). İstanbul Art Deco Mimarisinde Cephe ve Motif Analizi: Taksim, Cihangir, Nişantaşı, Kurtuluş ve Şişli (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Dökmeci, V.** (1990). Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul
- Duncan, A.** (1986). Art Deco Lighting, The Journal of Decorative and Propoganda Arts, Vol.1, Florida International,University, Florida, 20-31
- Duncan, A.** (1988). Art Deco, Londra
- Dunhani, S. N.** (1784). Eski İnsanlar, Eski Evler, 19. Yüzyılın Sonunda Beyoğlu'nun Sosyal Topoğrafyası, Meter Matbaası, Ankara
- Durudoğan, S.** (1998). XIX. Yüzyılda Pera/ Beyoğlu'nun Ekonomik, Kültürel ve Politik Yapısının Mimariye Etkileri (Doktora Tezi),İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Dwight, H. G.** (1915). Constantinople Old and New, Charle's Scribner's Son, New York, NY.
- Eldem, S.H.** (1979). İstanbul Anıları, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş, İstanbul
- Erdem, T.** (2007). Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul
- Erdeveci, M.** (1988). Beyoğlu-İstiklal Caddesi'nin (Taksim-Galatasaray Hattı) Gelişimi ve Rehabilitasyonu (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Eyice, S.** (2006). Eski İstanbul'dan Notlar, Küre Yayınları, İstanbul
- Eyice, S.** (2002). İstanbul'un İmar Planı Notları, İstanbul

- Gül, M.** (2013). Modern İstanbul'un Doğuşu: Bir Şehrin Dönüşümü ve Modernizasyon, Sel Yayıncılık, İstanbul
- Gülbahar, I.** (1995). Taksim meydanı, Talimhane ve Ayazpaşa'da Art Deco Üslubunu Yansıtan Yapılar (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Gülersoy, Ç.** (1994). Taksim Meydanı, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul
- Hasbora, H.** (1999). İstanbul Art Deco Mimarisinde Apartman Cephe Tipolojisi (Doktora Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul
- Hillier, B.** (1985). Art Deco of the 20s and 30s, Schocken Books, New York
- Hillier, B.** (1971). The World of Art Deco, E.P Dutton , New York
- Karaosmanoğlu, Y.K** (1991). Ankara, İletişim Yayınları, İstanbul
- Kınacı, M.** (2014). Tarihi Kentsel Çevrede Sosyal ve Mekansal Değişimler: Cihangir Senti Örneği (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Klein D. , Haslam M., Nancy A.** (1991). In The Deco Style, Rizzoli, New York, NY
- Kuban, D.** (1995). Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, Arkeoloji Sanat Yayınları
- Kurtuluş, H.** (2005). İstanbul'da Kentsel Ayrışma, Bağlam Yayıncılık, İstanbul
- Kütükoğlu, İ.** (2006). Mimarlıkta Seçkinleştirme: Cihangir Örneği (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Mamboury, E.** (1953). İstanbul Touristique, Cituri Biraderler, İstanbul
- Meehan,L.K** (2012). From Ruhlman to Rohde: How To French Art Deco Became American, College of The Holy Cross,New York, NY,1-51
- Mim** (1932). Arkitekt, İstanbul
- Moss, A.** (1989). Alan Moss and The Revival Of American Modernism (Interview), The Journal of Decorative and Propoganda Arts, Florida International,University, Florida, 76-93
- Nelson, B. A.** (1995). Art Deco and Industrial Design Between The Wars (Yüksek Lisans Tezi), The University of Houston, Houston

- Orhonlu, C.** (1951). Tophane, Cihangir, Salıpaazarı, Kabataş, Ayazpaşa Semtlerinin Tarihi (Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Önal, E.** (2004). Teşvikiye Örneğinde Konut Üretim Süreçlerinin Değişim Eğilimleri (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Öncel, A. D.** (2010). Apartman: Galata'da Bir Konut Tipi
- Örer, G.** (1993). İstanbul'un Kent Kimliği ve Değişimi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Polatkan, A.** (2006). Art Deco Mimarlığının Kavramsal İçeriği, İtü Dergisi /a, Cilt:5, Sayı:1, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 89-98
- Rishell, A.** (2014). The Influence Of The Exposition des Arts Decoratifs et Industriels Moderne, Paris 1925 On Hollywood Films of The Late 1920 and 30s (Yüksek Lisans Tezi), Arizona State University, Arizona
- Searing, H.** (2004). Twentieth-Century Architecture and Design, Journal of The Society of Architectural Historians, University of California Press, CA, Sayı:63, 114-116
- Sözen, M.** (1984). Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- Tanyeli, U.** (1991). Toplumsal Bilinçaltı ve Art Deco, Arredamnto Dekorasyon Dergisi, Boyut Yayıncılık, İstanbul
- Tekeli, İ.** (1993). 1839-1980 Arasında İstanbul'un Planlama Deneyimleri, İstanbul Dergisi, Sayı 4, Tarih Vakfı Yayınları
- Tekeli, İ** Tanzimattan Cumhuriyet'e Kentsel Dönüşüm, Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, c4, Ankara
- Tong, T.** (2000). Art Deco Akımı Cephe Tipolojilerine Bağlı Olarak Geliştirilen Uzman Sistem Modeli (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Türkoğulları, K.** (2014). Cihangir Bölgesi İçin Kentsel Koruma Önerileri (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Üsdiken, B.** (1994). Cihangir, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C2, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- Weber, E.** (1987) Art Deco in America, Exeter Books, New York

Weber, E. (1992) American Art Deco, Crescent Books, New Jersey

Weber, E. (1989) Art Deco, Smithmark Publishers, New York

Wright, G. (2007). Modernism and The City, Encyclopedia Of American Urban History, SAGE Publications, New York, NY,

Yorke, T. (2011). Art Deco House Styles, Countryside Books, England

Url-1.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/c/c5/Stoclet_Palace_Hoffmann_Brussels_1911.jpg>, erişim tarihi 07.02.2016.

Url-2.

<http://cdn.patchcdn.com/users/59706/2012/06/T800x600/f9eec9360f0581af359682505ea446cf.jpg>, erişim tarihi 11.01.2016.

Url-3. *<http://footballtripper.com/wp-content/uploads/2015/06/Helsinki-central-train-station.jpg>*, erişim tarihi 15.01.2016.

Url-4.

<http://65.media.tumblr.com/ac6c446b5e630d9d4863c8a16b2b2134/tumblr_inline_n90t2ntpNP1sh0jd7.jpg>, erişim tarihi 24.04.2016

Url-5.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c7/Empire_State_Building_by_David_Shankbone_crop.jpg/250px-Empire_State_Building_by_David_Shankbone_crop.jpg>, erişim tarihi 06.05.2016

Url-6. *<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3d/ >*, erişim tarihi 02.05.2016

Url-7.

*<https://s-media-cache
ak0.pinimg.com/564x/2a/27/94/2a2794687f9bb7a7ed705dd134a79cb4.jpg>*, erişim tarihi 06.08.2016

Url-8. *<http://www.metmuseum.org/toah/images/hb/hb_25.231.1.jpg>*, erişim tarihi 05.06.2016

Url-9. *<https://artmusette.files.wordpress.com/2013/05/les-demoiselles-d_avignon.jpg>*, erişim tarihi 25.05.2016

Url-10.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/23/Mayan_Theater_Los_Angeles_California.jpg/220px-Mayan_Theater_Los_Angeles_California.jpg>, erişim tarihi 02.06.2016

Url-11. <<https://uploads0.wikiart.org/images/jose-clemente-orozco/omnisciencia-1925.jpg!Large.jpg>>, erişim tarihi 25.06.2016

Url-12.

<https://p1.liveauctioneers.com/1268/26726/10036947_1_x.jpg?version=1318132203>, erişim tarihi 21.07.2016

Url-13. <<http://3.bp.blogspot.com/-wBoLRLHqaRk/TjuRrTTwI7I/AAAAAAAAAy8/PAk1ecDIIs0Y/s1600/celik%2Bpalas%2B2.jpg>>, erişim tarihi 26.06.2016

Url-14. <http://www.adalidergisi.com/cms/images/adalidergisi/2016/06/04_mazhar_resmor/02_markiz_pastanesi_cam_vitraylari_840x.jpg>, erişim tarihi 01.09.2016

Url-15.

<https://www.clarkconstruction.com/sites/default/files/styles/project_photos/public/project_photos/Kennedy%20Warren%20Apartments_Carousel.jpg?itok=lsJ7k94a>, erişim tarihi 06.07.2016

Url-16.

<https://photos.smugmug.com/Portfolio/HDR/HDR/dailytelegraph-1/1196732081_gmpVF-X3.jpg>, erişim tarihi 05.10.2016

Url-17.

Url-17.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3b/Chrysler_building_top.jpg/178px-Chrysler_building_top.jpg>, erişim tarihi 05.01.2017

EKLER

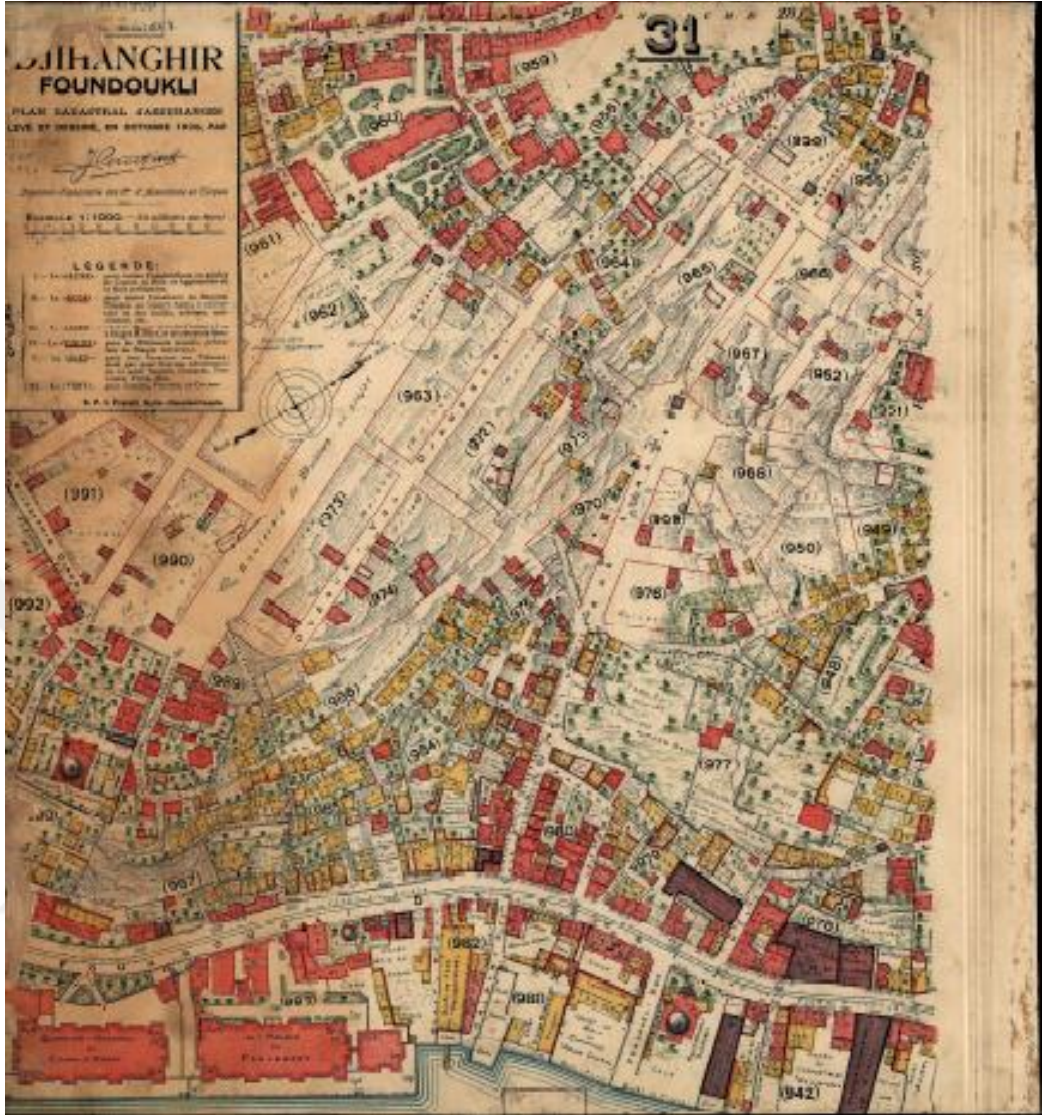
Sayfa

Ek A : Cihangir Mahallesi Çalışılan Alanlar Haritası	124
Ek B : Pervititich Planları	125
Ek C : Güneşli Sokak, No:32, Ada:651 , Parsel:5	126
Ek D : Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16	127
Ek E : Nur Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:19, Ada:48 , Parsel:65.....	128
Ek F : Santral Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:6, Ada:47 , Parsel:9.....	129
Ek G : Arslanyatağı Sokak, No:5 , Ada:655 ,Parsel:18.....	130
Ek H : İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada:644 Parsel:2	131
Ek İ : Bakraç Sokak, No:28, Ada:647, Parsel:46	132
Ek J : Havyar Sokak, No:19,Ada:645 , Parsel:10	133
Ek K : Kamacı Usta Sokağı, No:8, Ada:58 , Parsel: 3	134
Ek L : Kumrulu Yokuşu, No:22, Ada:650 , Parsel:10	135
Ek M : Defterdar Yokuşu, No:33, Ada:500 , Parsel:16	136
Ek N : Defterdar Yokuşu, No:35, Ada:500 , Parsel:15	137
Ek O : Havyar Sokak, No:15, Ada:645 , Parsel:12	138
Ek P : İkinci Sigorta Han Apartmanı, No:1, Ada:644 , Parsel:36.....	139
Ek Q : Güneşli Sokak No:21, Ada:650 , Parsel:1	140
Ek R : Havyar Sokak No:10, Ada:48 , Parsel:43	141
Ek S : Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21	142
Ek T : Bakraç Sokak No:9, Ada:644 , Parsel:30.....	143
Ek U : Cihangir Caddesi No:8, Ada:37 , Parsel:1	144
Ek V : Yeni Yuva Sokak No:7, Ada:48 , Parsel:58.....	145
Ek W : Havyar Sokak, No:7, Ada:49 , Parsel:15	146
Ek X : Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34	147
Ek Y : Kaptan Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:16, Ada:37, Parsel:46.....	148
Ek Z : Abey Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:18, Ada:37, Parsel:40.....	149
Ek AA : Havyar Sokak, No.21, Ada:645 ,Parsel:17	150
Ek BB : Lenger Sokak, No:5, Ada:38 ,Parsel:22.....	151
Ek CC : Güneşli Sokak, No:20, Ada:38 ,Parsel:16	152
Ek DD : Anahtar Sokak, No:4, Ada:52, Parsel:8	153
Ek EE : Cihangir Caddesi, No:26, Ada:37 ,Parsel:15	154
Ek FF : Sıraselviler Caddesi, No:59, Ada:655, Parsel:27	155
Ek GG : Sıraselviler Caddesi, No:51, Ada:655, Parsel:31	156
Ek HH : Kumrulu Yokuşu, No:12, Ada:39,Parsel:15.....	157

Ek A. Cihangir Mahallesi Çalışılan Alanlar Haritası

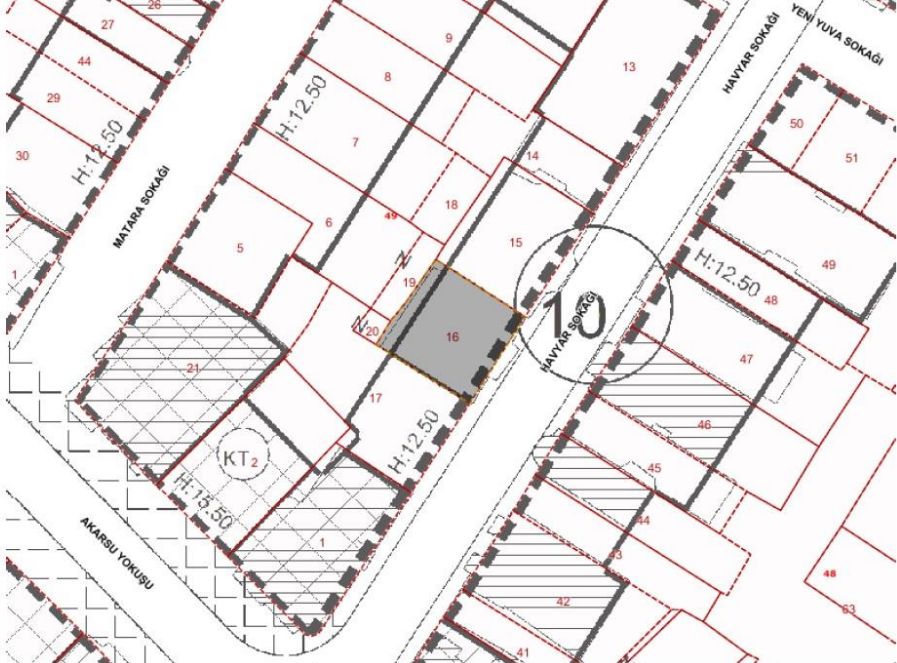
Ek B. Pervititch Planları (İstanbul Atatürk Kitaplığı)

Ek C. Güneşli Sokak, No:32, Ada:651, Parsel:5, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü				
		İsim	Tarih	27/10/2016		
Adres	Sıra					
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>					
						
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---	TAKS	---
			Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		Alanı
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal	---
Sokağı	GÜNEŞLİ SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m ²)	Nizam Durumu	---
	60	651	5	136.473	İnşaat Şekli	---
					Planda Tahsisli Alan	---
		Tescilli Sivil Mimari Eserler				
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 09/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.					
Açıklama	---					

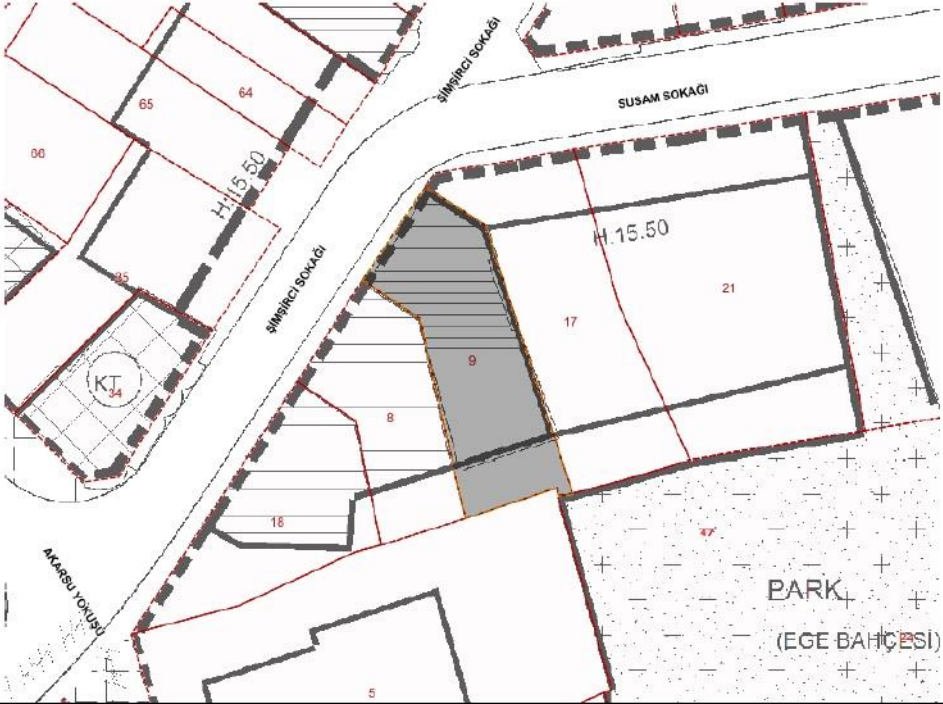
Ek D. Ege Apartmanı, Havyar Sokak, No:5, Ada:49, Parsel:16, İBB e-hizmet

İsim		Tarih		27/10/2016				
Adres		Sıra						
İlgi		<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
								
Yürürlükteki İmar Planı			Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN			Kat Adedi	---	TAKS	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010			Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe	---
Ölçek	1:500			Ön Bahçe Mesafesi	---		Alanı	---
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.			Yan Bahçe Mesafesi	---	Emsal		
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI			Arka Bahçe Mesafesi	---	Max.Konut Sayısı		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı	
	136	49	16	101.903	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı	
						Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimar Eserler	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 06/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.							
Açıklama	---							

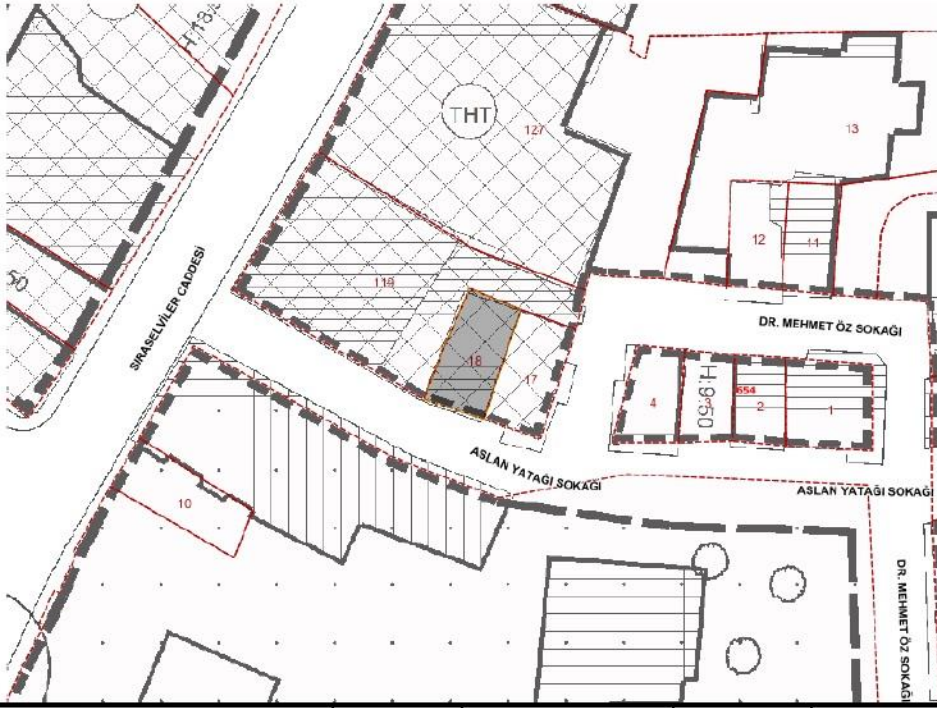
Ek E. Nur Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:19, Ada:48 , Parsel:65, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
		İsim	Tarih	27/10/2016			
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	15,5	KAKS	—		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	—	TAKS	—	
			Bina Derinliği	—	Cephe	—	
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	—	İfraz Şartı	Alanı	—	
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	—		Derinlik	—	
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	—	Emsal	—	
Sokağı	ŞİMŞİRCİ SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	—	Max.Konut Sayısı	—	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m ²)	Nizam Durumu	BITİSİK	Ort. Konut Alanı
	136	48	65	187.092	İnşaat Şekli	—	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J. gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	—						

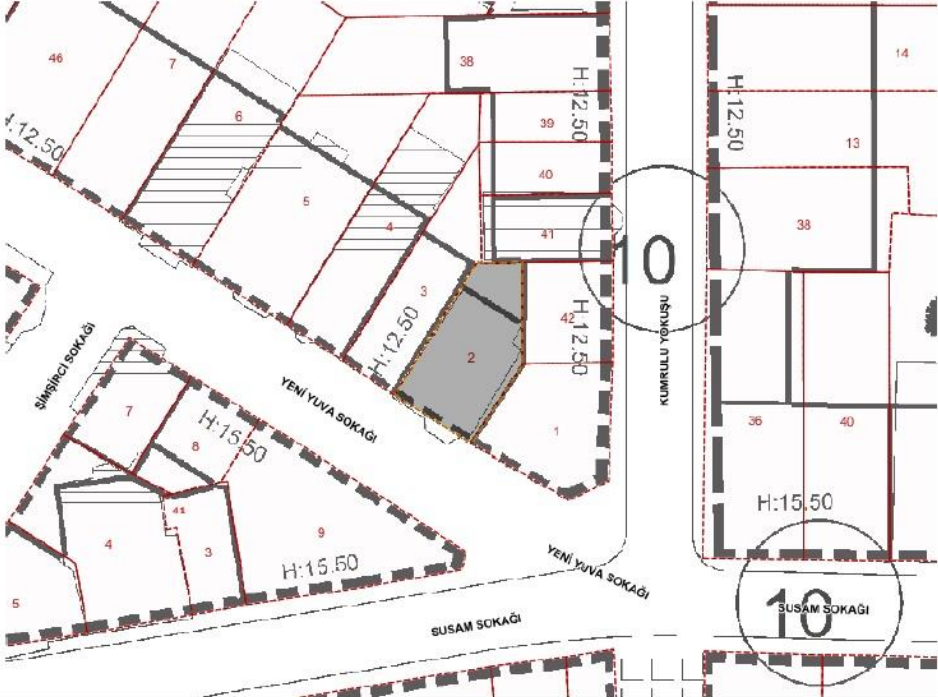
Ek F. Santral Apartmanı, Şimşirci Sokak, No:6, Ada:47 , Parsel:9, İBB e-hizmet

		T.C.						
		BEYOGLU BELEDİYESİ						
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü						
İsim	Tarih 30/10/2016							
Adres	Sıra							
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.							
								
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---		KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		TAKS	---	
			Bina Derinliği	---		Cephe	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		İfraz Şartı	Alanı	---
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---			Derinlik	---
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		Emsal		
Sokağı	ŞİMŞİRCİ SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---		Max.Konut Sayısı		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	Ort. Konut Alanı		
	137	47	9	258.543	İnşaat Şekli	---		
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları		
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.							
Açıklama	---							

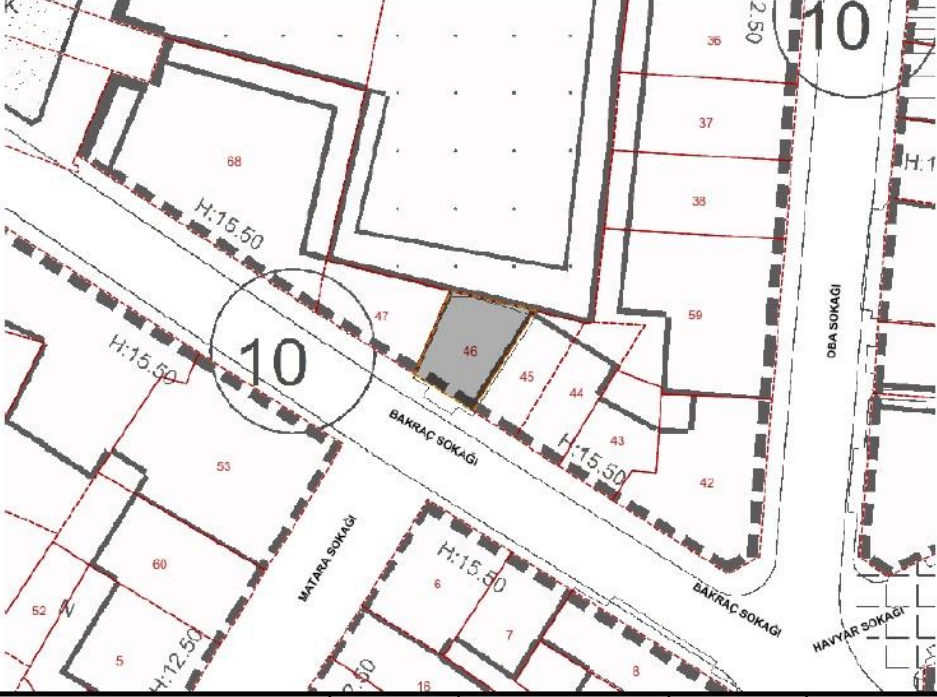
Ek G. Arslanyatağı Sokak, No:5 , Ada:655 ,Parsel:18,İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih		30/10/2016
Adres	Sıra		
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Bina Derinliği	---
Ölçek	1:500	Ön Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	ÇİHANGİR MAH.	Yan Bahçe Mesafesi	---
Sokağı	ASLAN YATAĞI SOKAĞI	Arka Bahçe Mesafesi	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel Alan(m2)
	59	655	18 57.678
	Nizam Durumu		---
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.		
Açıklama	---		

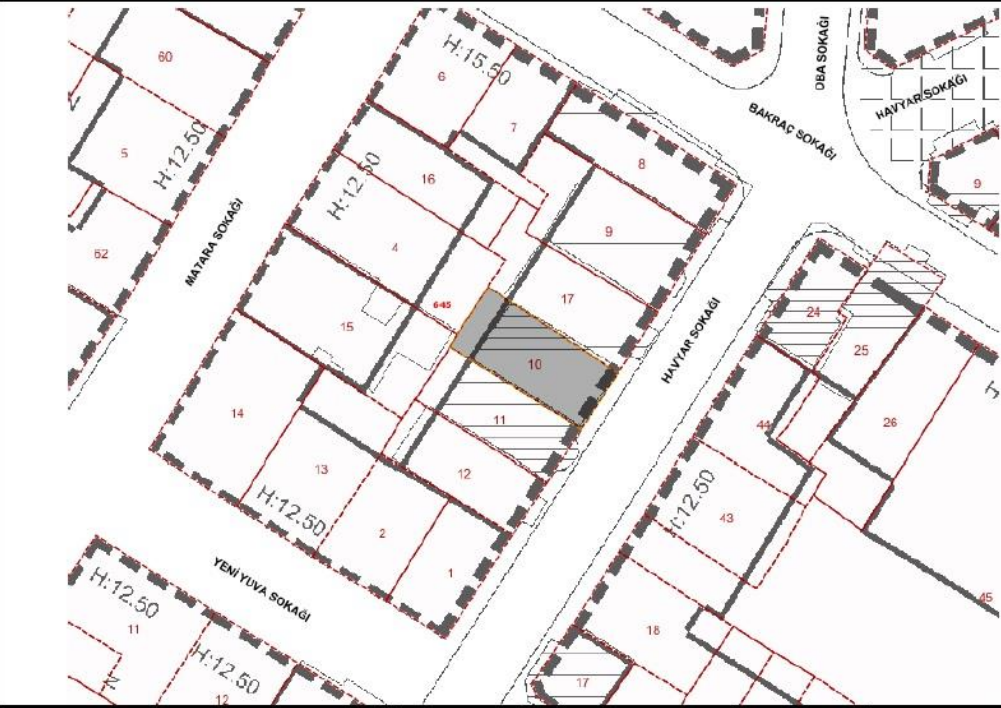
Ek H. İris Apartmanı, Yeni Yuva Sokak, No:6 Ada:644 Parsel:2, İBB e-hizmet

		T.C.	
		BEYOGLU BELEDİYESİ	
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih	30/10/2016	
Adres	Sıra		
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
		Bina Derinliği	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---
		Arka Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.	Kot Alınacak Nokta	---
Sokağı	YENİ YUVA SOKAĞI	Nizam Durumu	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel
	61	644	2
	Alan(m2)		
			114.309
		İnşaat Şekli	---
		Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesinin 05/11/2010 gün ve 36 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Bozüyük Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.		
Açıklama	---		

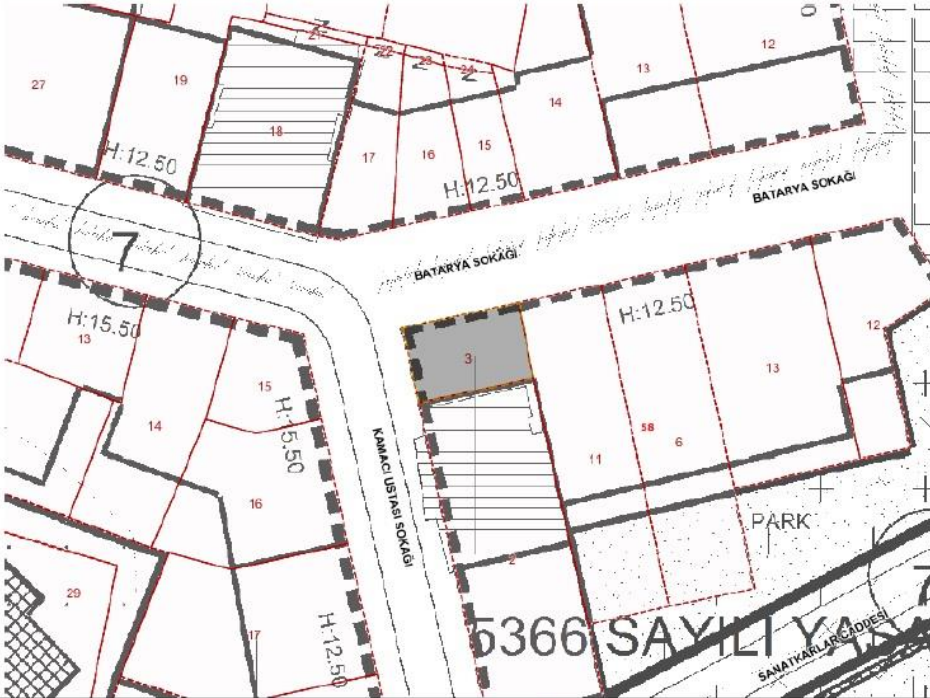
Ek İ. Bakraç Sokak, No:28, Ada:647, Parsel:46, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih 30/10/2016		
Adres	Sıra		
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
		Bina Derinliği	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	---
Sokağı	BAKRAÇ SOKAĞI	Kot Alınacak Nokta	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel
	61	647	46
	Alan(m ²)		66.05
	Nizam Durumu		---
		İnşaat Şekli	---
		Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J. gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.		
Açıklama	---		

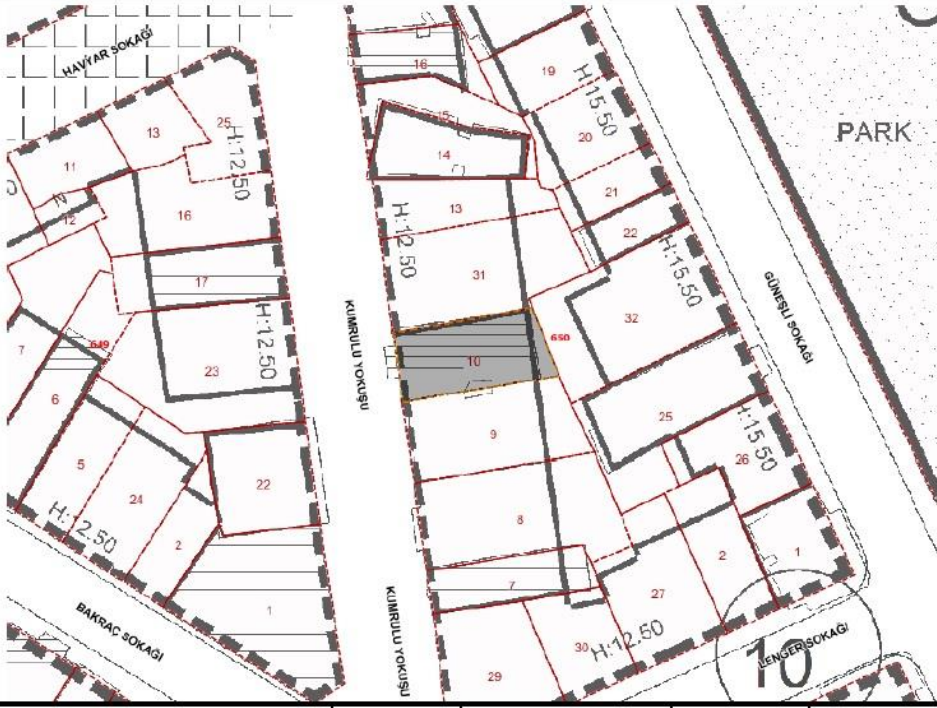
Ek J. Havyar Sokak, No:19,Ada:645 , Parsel:10, İBB e-hizmet

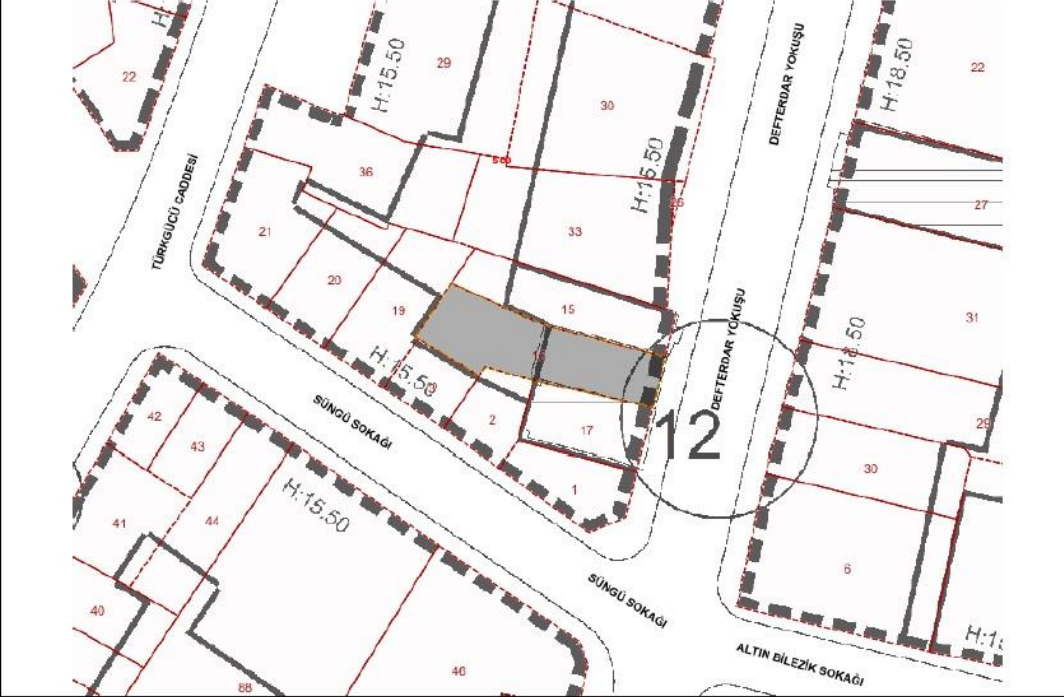
		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü				
İsim		Tarih		30/10/2016		
Adres		Sıra				
İlgi		Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.				
						
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği		---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		
			Bina Derinliği	---		
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---		
Mahallesi	CİHANGİR MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	
	61	645	10	88.985	---	
					İnşaat Şekli	---
					Planda Tahsisli Alan	Meskon Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.					
Açıklama	---					

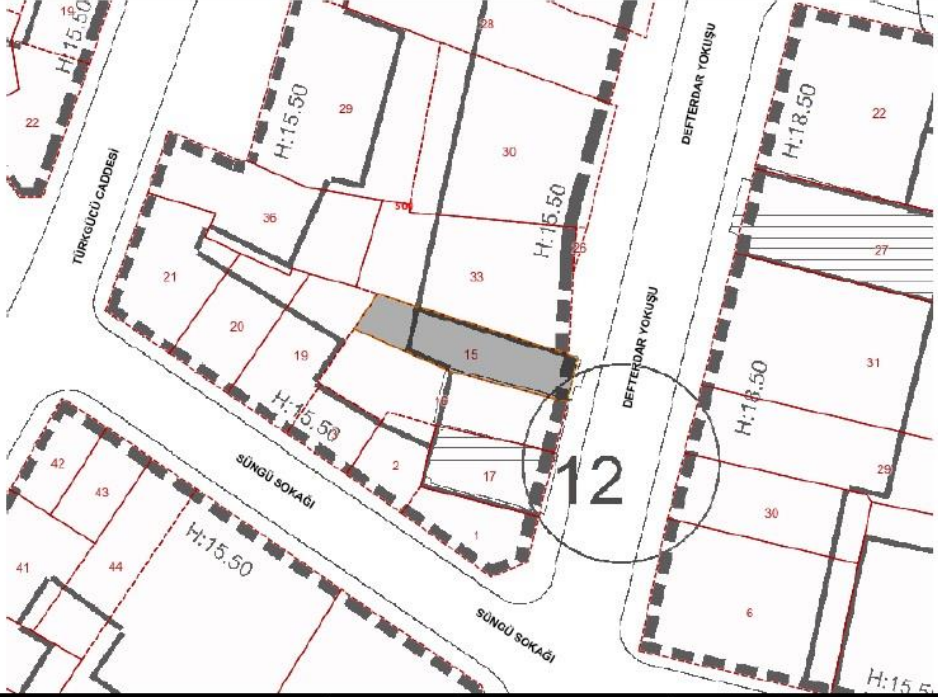
Ek K. Kamacı Usta Sokağı, No:8, Ada:58 , Parsel: 3, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
		İsim	Tarih	30/10/2016			
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	12.5	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---	TAKS	---	
			Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		Alanı	---
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---	
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal		
Sokağı	BATARYA SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	BITSİK	Ort. Konut Alanı
	138	58	3	75.93	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J. gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

Ek L. Kumrulu Yokuşu, No:22, Ada:650 , Parsel:10, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü			
İsim	Tarih		30/10/2016		
Adres	Sıra				
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.				
					
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	—		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	—	
			Bina Derinliği	—	
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	İfraz Şartı		
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	—		
Mahallesi	ÇİHANGİR MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	—		
Sokağı	KUMRULU YOKUŞU	Kot Alınacak Nokta	—		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m ²)	
	61	650	10	87.758	
	Nizam Durumu		—		
	İnşaat Şekli		—		
Planda Tahsisli Alan		Meskun Konut Alanları			
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.				
Açıklama	—				

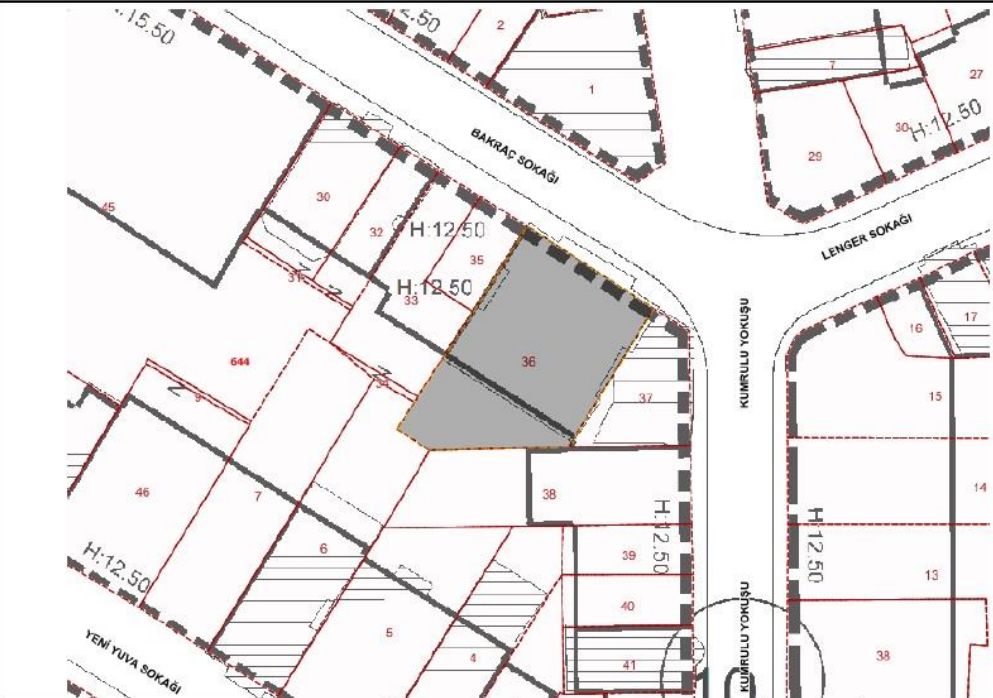
		T.C.					
		BEYOGLU BELEDİYESİ					
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
İsim	Tarih 30/10/2016						
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---	TAKS	---		
		Bina Derinliği	---	Cephe	---		
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---	İfraz Şartı	Alanı	---	
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---		Derinlik	---	
Mahallesi	FIRUZAĞA MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal			
Sokağı	DEFTERDAR YOKUŞU	Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı			
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı
	30	500	16	117.328	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Yapı Yaklaşma Sınırı	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin ... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

		T.C.					
		BEYOGLU BELEDİYESİ					
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
İsim	Tarih	30/10/2016					
Adres	Sıra						
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---	TAKS	---	
			Bina Derinliği	---	Cephe	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---	İfraz Şartı	Alanı	---
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---	
Mahallesi	FIRUZAĞA MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal	---	
Sokağı	DEFTERDAR YOKUŞU		Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı	---	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı
	30	500	15	86.975	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesinin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesinin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

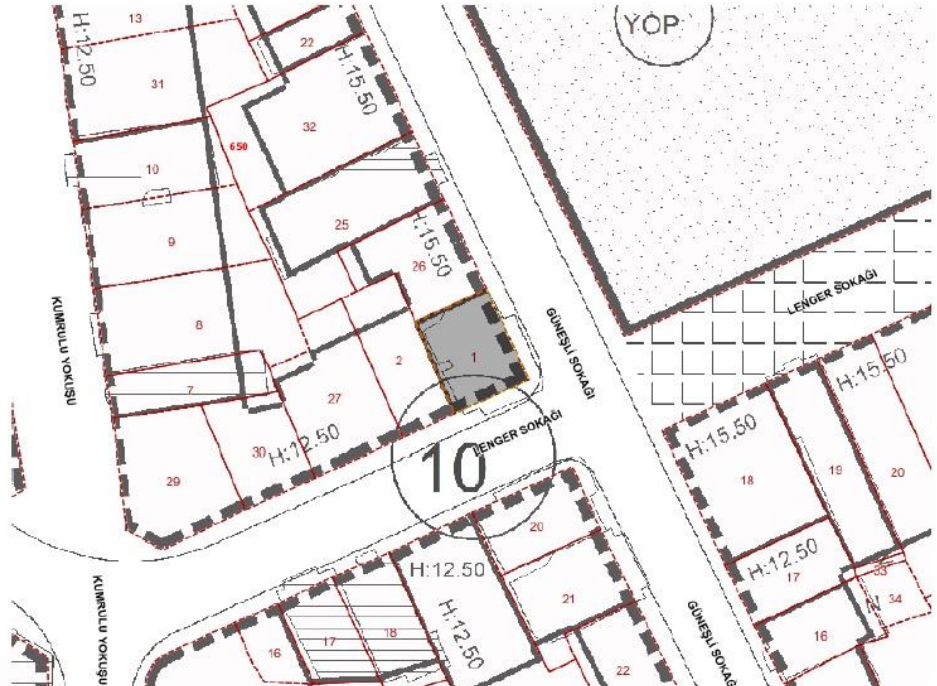
Ek O. Havyar Sokak, No:15, Ada:645 , Parsel:12, İBB e-hizmet

		T.C.					
		BEYOĞLU BELEDİYESİ					
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
İsim	Tarih		30/10/2016				
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---		KAKS	---	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		TAKS	---
			Bina Derinliği	---		İfraz Şartı	Cephe
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---			Alanı
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---		Derinlik	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		Emsal	
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---		Max.Konut Sayısı	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	
	61	645	12	80.085	İnşaat Şekli	---	
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükdşehir Belediyesi'nin ... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

Ek P. İkinci Sigorta Han Apartmanı, No:1, Ada:644 , Parsel:36, İBB e-hizmet

		T.C.	
BEYOGLU BELEDİYESİ		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih	30/10/2016	
Adres	Sıra		
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
		Bina Derinliği	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---
		Arka Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.	Kot Alınacak Nokta	---
Sokağı	BAKRAÇ SOKAĞI		Max.Konut Sayısı
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel
	61	644	36
	Alan(m2)	273.168	Nizam Durumu
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.		
	Açıklama		

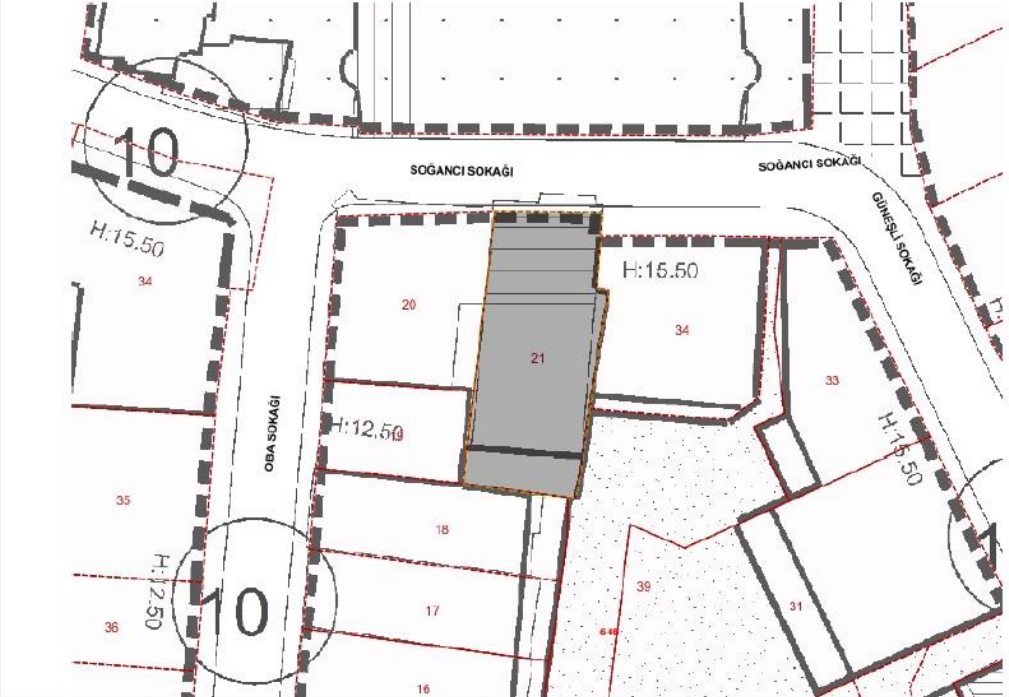
Ek Q. Güneşli Sokak No:21, Ada:650 , Parsel:1, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
İsim	Tarih	30/10/2016					
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---	TAKS	---		
		Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---		Alanı	---	
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---		
Mahallesi	ÇİHANGİR MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal			
Sokağı	GÜNEŞLİ SOKAĞI	Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı			
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı
	61	650	1	68.184	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

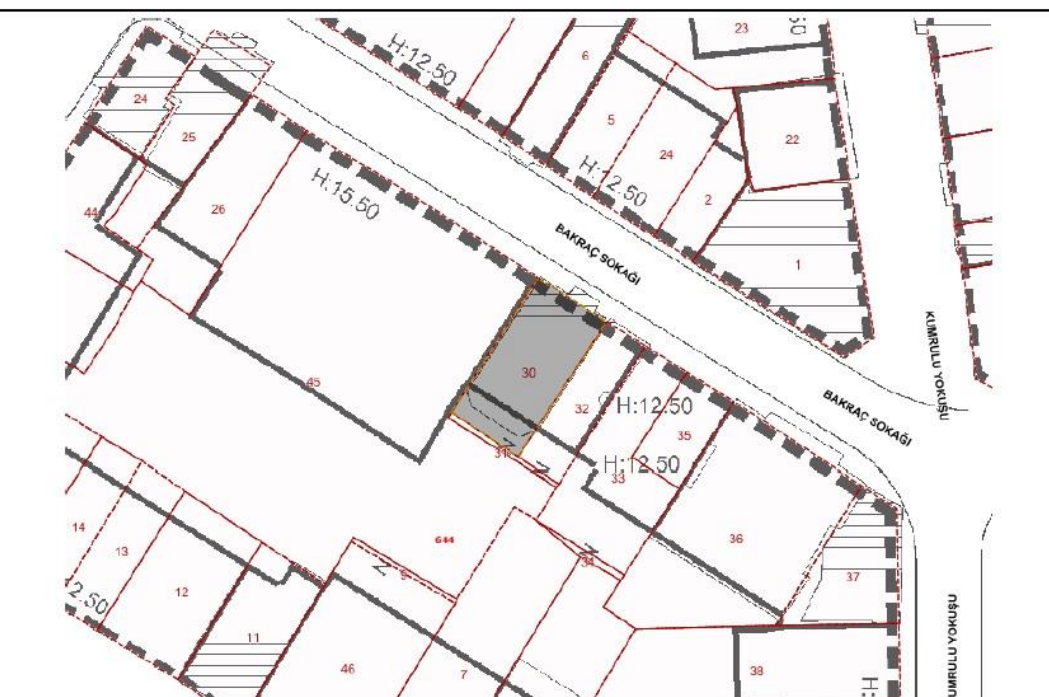
Ek R. Havyar Sokak No:10, Ada:48 , Parsel:43, İBB e-hizmet

İsim		Tarih		30/10/2016		
Adres		Sıra				
İlgi		Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.				
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği		---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi		---		
		Bina Derinliği		---		
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi		---		
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi		---		
		Arka Bahçe Mesafesi		---		
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.	Kot Alınacak Nokta		---		
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI	Max.Konut Sayısı		---		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---
	136	48	43	81.02	İnşaat Şekli	---
					Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J. gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.					
Açıklama	---					

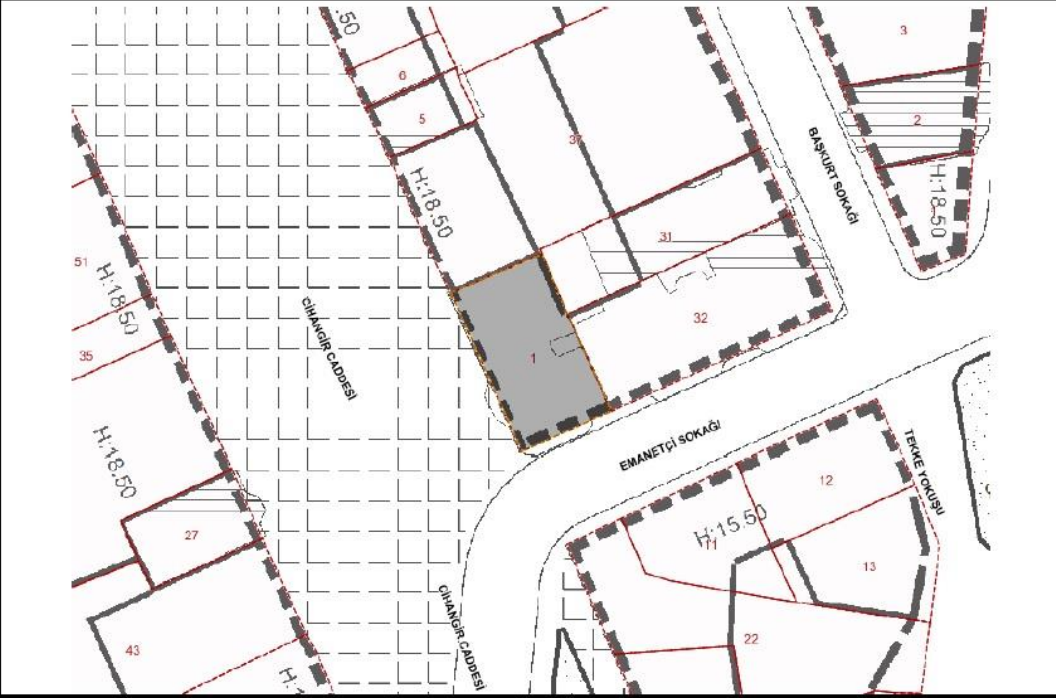
Ek S. Soğancı Sokak, No:3, Ada:648, Parsel:21, İBB e-hizmet

		T.C.		
		BEYOGLU BELEDİYESİ		
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü		
İsim	Tarih	30/10/2016		
Adres	Sıra			
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>			
				
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		KAKS	---
			TAKS	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Bina Derinliği	---	
		Ön Bahçe Mesafesi	---	
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---	
		Arka Bahçe Mesafesi	---	
Mahallesi	CİHANGİR MAH.		Emsal	
Sokağı	SOĞANCI SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)
	61	648	21	266.737
	Nizam Durumu		---	Ort. Konut Sayısı
	İnşaat Şekli		---	Topl. İnşaat Alanı
Planda Tahsisli Alan		Meskun Konut Alanları		
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.			
Açıklama	---			

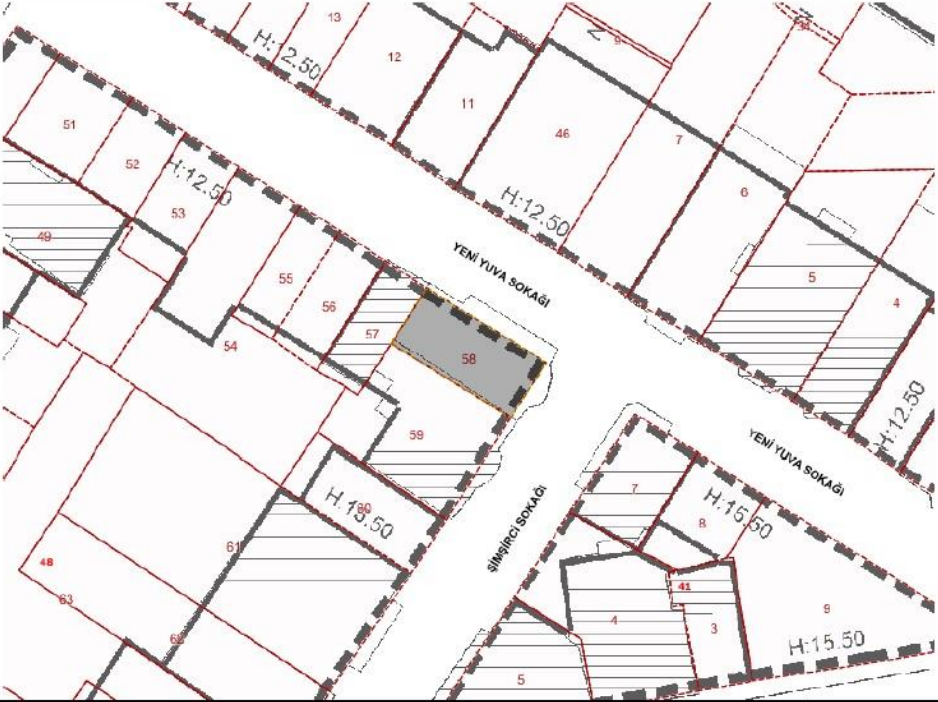
Ek T. Bakraç Sokak No:9, Ada:644 , Parsel:30, İBB e-hizmet

İsim		Tarih		30/10/2016		
Adres		Sıra				
İlişi		<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>				
						
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği		---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi		---		
		Bina Derinliği		---		
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi		---		
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi		---		
		Arka Bahçe Mesafesi		---		
Mahallesi	CIHANGİR MAH.	Kot Alınacak Nokta		---		
Sokağı	BAKRAÇ SOKAĞI	Max.Konut Sayısı		---		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---
	61	644	30	108.5	İnşaat Şekli	---
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.					
Açıklama	---					

Ek U. Cihangir Caddesi No:8, Ada:37 , Parsel:1, İBB e-hizmet

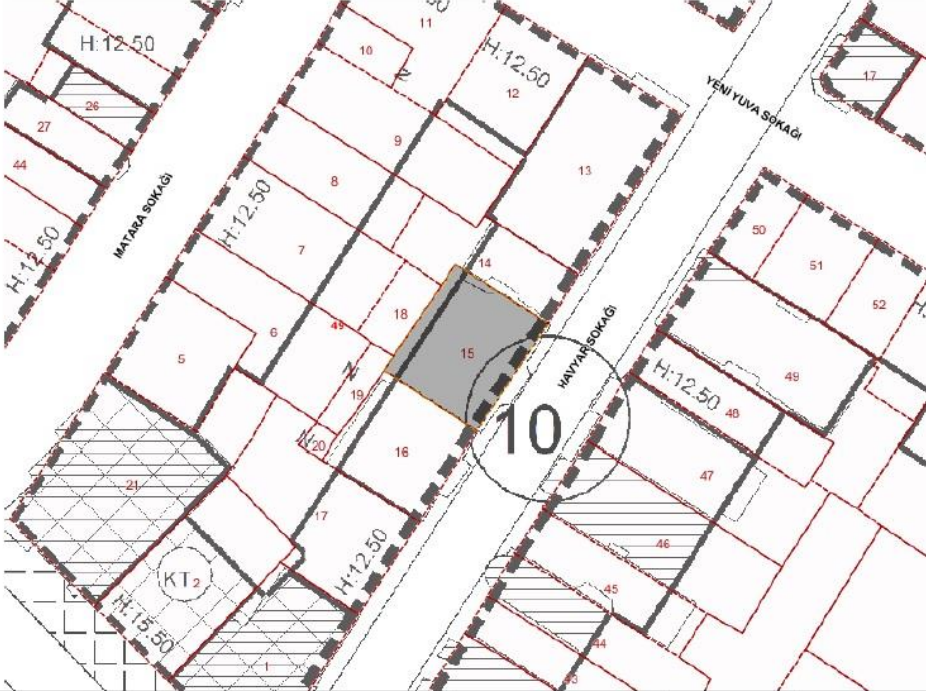
		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü		
İsim	Tarih		30/10/2016	
Adres	Sıra			
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.			
				
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	KAKS	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	TAKS
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Bina Derinliği	Cephe
Ölçek	1:500		Ön Bahçe Mesafesi	İfraz Şartı
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.		Yan Bahçe Mesafesi	Alanı
Sokağı	CİHANGİR CADDESİ		Arka Bahçe Mesafesi	Derinlik
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)
	134	37	1	144.748
	Nizam Durumu			
Onay Bilgisi		İnşaat Şekli	Emsal	
Açıklama		Planda Tahsisli Alan	Max.Konut Sayısı	
			Ort. Konut Alanı	
			Topl.İnşaat Alanı	
			Meskun Konut Alanları	
İlçe Belediyesinin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesinin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.				

Ek V. Yeni Yuva Sokak No:7, Ada: 48, Parsel:58, İBB e-hizmet

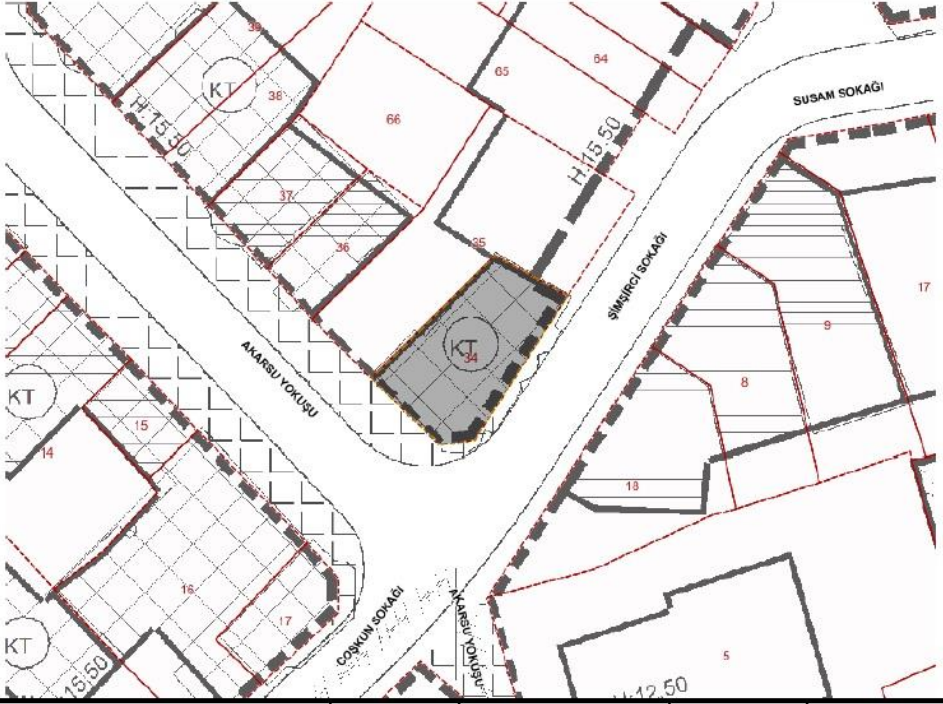
T.C.	
BEYOĞLU BELEDİYESİ	
İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih 30/10/2016
Adres	Sıra
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.
	
Yürürlükteki İmar Planı	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN
Tasdik Tarihi	21/12/2010
Ölçek	1:500
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.
Sokağı	ŞİMŞİRCİ SOKAĞI
Kadastro	Pafta 136, Ada 48, Parsel 58, Alan(m ²) 76.521
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.
Açıklama	---

Bina Yüksekliği	---	KAKS	---
Kat Adedi	---	TAKS	---
Bina Derinliği	---	Cephe	---
Ön Bahçe Mesafesi	---	İfraz Şartı	Alanı ---
Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---
Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal	---
Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı	---
Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı	---
İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı	---
Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları		

Ek W. Havyar Sokak, No:7, Ada:49 , Parsel:15, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih		30/10/2016
Adres	Sıra		
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
		Bina Derinliği	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---
		Arka Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.	Kot Alınacak Nokta	---
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI	Max.Konut Sayısı	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel
	136	49	15
	Alan(m ²)	Nizam Durumu	İnşaat Şekli
	119.048	---	---
		Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.		
Açıklama	---		

Ek X. Şimşirci Sokak, No:1, Ada:48, Parsel:34, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü						
İsim			Tarih	30/10/2016				
Adres			Sıra					
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.							
								
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---		KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		TAKS	---	
			Bina Derinliği	---		Cephe	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		İfraz Şartı	Alanı	---
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---			Derinlik	---
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		Emsal		
Sokağı	ŞİMŞİRCİ SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---		Max Konut Sayısı		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---		
	136	48	34	154.951	İnşaat Şekli	---		
					Planda Tahsisli Alan	Konut + Ticaret Alanları		
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Boyköy Belediyesi'nin ./.J./... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.							
Açıklama	---							

Ek Z. Abey Apartmanı, Cihangir Caddesi, No:18, Ada:37, Parsel:40, İBB e-hizmet

T.C.	
BEYOĞLU BELEDİYESİ	
İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih 30/10/2016
Adres	Sıra
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.
Yürürlükteki İmar Planı	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN
Tasdik Tarihi	21/12/2010
Ölçek	1:500
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.
Sokağı	ÇİHANGİR CADDESİ
Kadastro	Pafta 134, Ada 37, Parsel 40, Alan(m2) 131.977
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.
Açıklama	--

Ek AA. Havyar Sokak, No.21, Ada:645, Parsel:17, İBB e-hizmet

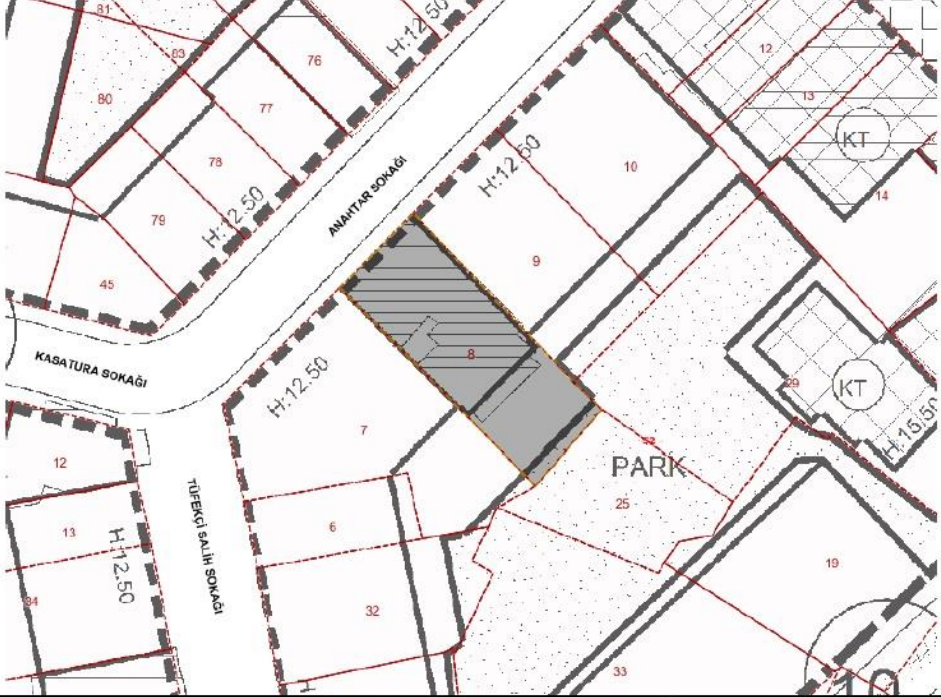
		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
		İsim	Tarih	30/10/2016			
Adres		Sıra					
İlgi		<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>					
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---		KAKS	---	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		TAKS	---
			Bina Derinliği	---		İfraz Şartı	Cephe
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---			Alanı
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---		Derinlik	---
Mahallesi	CIHANGİR MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		Emsal	
Sokağı	HAVYAR SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---		Max.Konut Sayısı	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m ²)	Nizam Durumu	Ort. Konut Alanı	
	61	645	17	100.275	İnşaat Şekli	---	
						Planda Tahsisli Alan	Meskun Konut Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

Ek BB. Lenger Sokak, No:5, Ada:38, Parsel:22, İBB e-hizmet

T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü							
İsim	Tarih	30/10/2016					
Adres	Sıra						
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.						
Yürürlükteki İmar Planı							
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Kat Adedi	---	TAKS	---		
Ölçek	1:500	Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe	---	
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.	Ön Bahçe Mesafesi	---	Alani	---		
Sokağı	LENGER SOKAĞI	Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı
	134	38	22	158.718	İnşaat Şekli	---	Topl. İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü					
İsim	Tarih 30/10/2016						
Adres	Sıra						
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>						
							
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---	TAKS	---	
			Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---	Alanı	---	
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---	
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal	---	
Sokağı	GÜNEŞLİ SOKAĞI		Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı	---	
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı
	134	38	16	61.949	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler	
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.						
Açıklama	---						

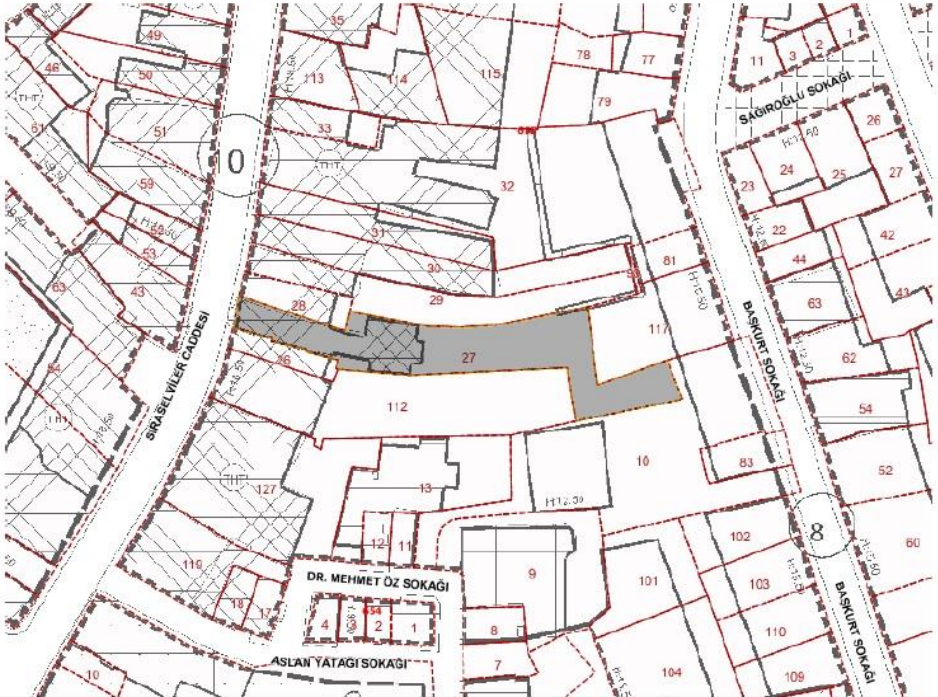
Ek DD. Anahtar Sokak, No:4, Ada:52, Parsel:8, İBB e-hizmet

İsim		Tarih	30/10/2016					
Adres		Sıra						
İlgi		Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.						
								
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---			
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---	TAKS	---			
		Bina Derinliği	---	Cephe	---			
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---	İfraz Şartı	Alanı	---		
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---		Derinlik	---		
Mahallesi	KILIÇALI PAŞA MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal				
Sokağı	ANAHTAR SOKAĞI	Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı				
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---	Ort. Konut Alanı	
	136	52	8	231.975	İnşaat Şekli	---	Topl.İnşaat Alanı	
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler		
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesinin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Bozüğgeçir Belediyesinin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.							
Açıklama	---							

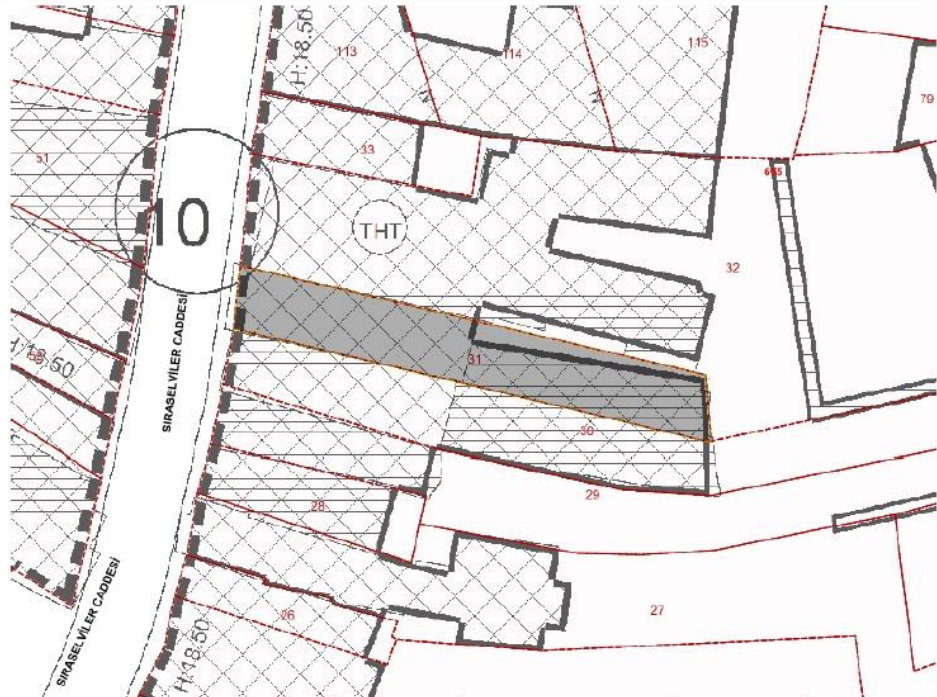
Ek EE. Cihangir Caddesi, No:26, Ada:37, Parsel:15, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOGLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü				
İsim	Tarih 30/10/2016					
Adres	Sıra					
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>					
						
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---	KAKS	---	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---	TAKS	---
			Bina Derinliği	---	İfraz Şartı	Cephe
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		Alanı
Ölçek	1:500		Yan Bahçe Mesafesi	---	Derinlik	---
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---	Emsal	---
Sokağı	CİHANGİR CADDESİ		Kot Alınacak Nokta	---	Max.Konut Sayısı	---
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	Ort. Konut Alanı
	134	37	15	185.922	İnşaat Şekli	Topl.İnşaat Alanı
					Planda Tahsisli Alan	Tescilli Sivil Mimari Eserler
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin .../.../... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.					
Açıklama	---					

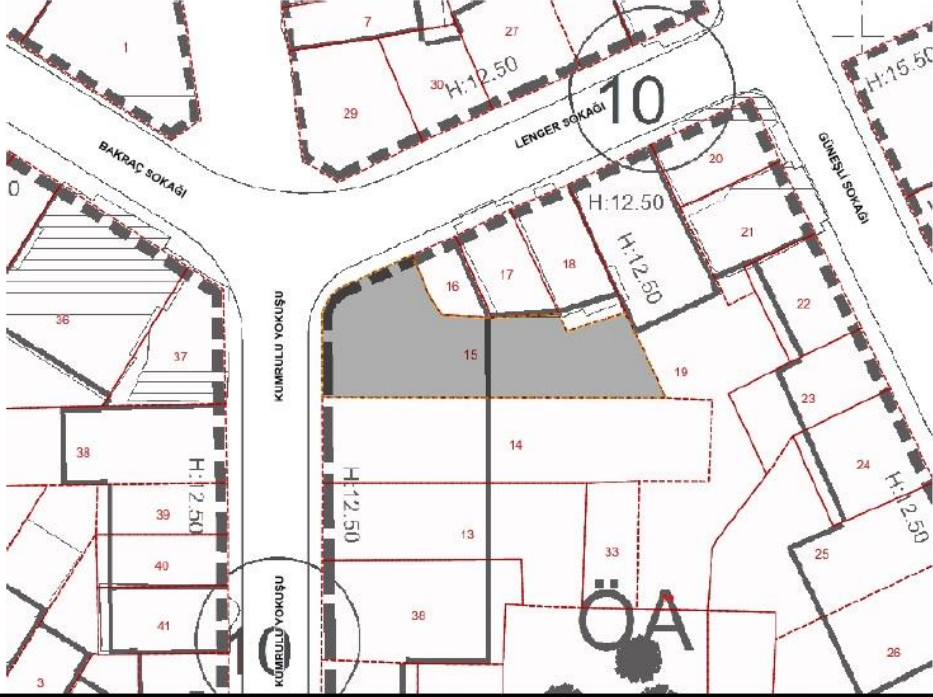
Ek FF. Sıraselviler Caddesi, No:59, Ada:655, Parsel:27,İBB e-hizmet

		T.C.						
		BEYOĞLU BELEDİYESİ						
		İmar ve Şehircilik Müdürlüğü						
İsim			Tarih	30/10/2016				
Adres			Sıra					
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>							
								
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---		KAKS	---		
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN		Kat Adedi	---		TAKS	---	
			Bina Derinliği	---		Cephe	---	
Tasdik Tarihi	21/12/2010		Ön Bahçe Mesafesi	---		İfraz Şartı	Alanı	---
Ölçek	1:1000		Yan Bahçe Mesafesi	---			Derinlik	---
Mahallesi	CIHANGİR MAH.		Arka Bahçe Mesafesi	---		Emsal		
Sokağı	SIRASELVİLER CADDESİ		Kot Alınacak Nokta	---		Max.Konut Sayısı		
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel	Alan(m2)	Nizam Durumu	---		
	59	655	27	685.996	İnşaat Şekli	---		
					Planda Tahsisli Alan	Yapı Yaklaşma Sınırı		
Onay Bilgisi	<small>İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı karar ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı karar ile onaylanmıştır.</small>							
Açıklama	---							

Ek GG. Sıraselviler Caddesi, No:51, Ada:655, Parsel:31, İBB e-hizmet

		T.C. BEYOĞLU BELEDİYESİ İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih	30/10/2016	
Adres	Sıra		
İlgi	<i>Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.</i>		
			
Yürürlükteki İmar Planı		Bina Yüksekliği	---
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN	Kat Adedi	---
		Bina Derinliği	---
Tasdik Tarihi	21/12/2010	Ön Bahçe Mesafesi	---
Ölçek	1:500	Yan Bahçe Mesafesi	---
Mahallesi	CİHANGİR MAH.	Arka Bahçe Mesafesi	---
Sokağı	SIRASELVİLER CADDESİ	Kot Alınacak Nokta	---
			Max.Konut Sayısı
Kadastro	Pafta	Ada	Parsel
	59	655	31
	Alan(m2)	258.494	
		Nizam Durumu	---
		İnşaat Şekli	---
		Planda Tahsisli Alan	Turizm Hizmet Ticaret Alanları
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.		
Açıklama	---		

Ek HH. Kumrulu Yokuşu, No:12, Ada:39, Parsel:15, İBB e-hizmet

T.C.	
BEYOĞLU BELEDİYESİ	
İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
İsim	Tarih 30/10/2016
Adres	Sıra
İlgi	Bu belge bilgilendirme amaçlıdır. Hiçbir resmi işlem için kullanılamaz.
	
Yürürlükteki İmar Planı	
Adı	KORUMA AMAÇLI PLAN
Tasdik Tarihi	21/12/2010
Ölçek	1:500
Mahallesi	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ MAH.
Sokağı	KUMRULU YOKUŞU
Kadastro	Pafta 134, Ada 39, Parsel 15, Alan(m2) 254,076
Onay Bilgisi	İlçe Belediyesi'nin 05/11/2010 gün ve 56 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin J.J.J... gün ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.
Açıklama	--

Bina Yüksekliği	12.5	KAKS	--
Kat Adedi	--	TAKS	--
Bina Derinliği	--	Cephe	--
Ön Bahçe Mesafesi	--	İfraz Şartı	Alanı -- Derinlik --
Yan Bahçe Mesafesi	--	Emsal	--
Arka Bahçe Mesafesi	--	Max.Konut Sayısı	--
Kot Alınacak Nokta	--	Ort. Konut Alanı	--
Nizam Durumu	BITISIK	Topl.İnşaat Alanı	--
İnşaat Şekli	--	Meskun Konut Alanları	
Planda Tahsisli Alan			

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Naz Gümüşeli
Doğum Tarihi ve Yeri : 13.09.1990 / Ankara
E-posta : naz.gumuseli@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans:** 2013, Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
- **Yükseklisans:** 2016, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2013 -2014 yıllarında MTM İnşaat ve Danışmanlık Merkezi'nde yarı zamanlı, iç mekan tasarımı üzerine çalıştı.
- 2014-2015 yılları arasında Koleksiyon Mobilya'da Projeli Satış Uzmanı olarak çalıştı.
- 2015 yılında Eczacıbaşı Intema A.Ş'de Projeli Satış Sorumlusu olarak çalıştı.
- 2016 yılından beri Doğtaş Kelebek Mobilya A.Ş'de ihracat bölümünde mağaza tasarım mimarı olarak görevini sürdürmektedir. Avrupa, Ortadoğu ve Asya bölgelerinde bulunan Doğtaş Kelebek mağazalarının tasarım ve açılış süreçlerini gerçekleştirmektedir.